

V Trstu množični DA demokraciji!

Foto Walter Bandelj

Uvodnik

Jurij Paljk

Ukinjanje časopisov

Da, za ukinjanje časnikov gre! Gibanje petih zvezd vztraja, da bi morali časniki živeti samo od prodaje časopisov, in s tem jasno kaže, da bo uresničilo predvolilne obljube. Gibanje petih zvezd se je rodilo na svetovnem spletu, s kakšno denarno pomočjo, še danes ni jasno, o tem lahko le ugibamo!, v samem bistvu pa nosi mržnjo do drugačnih in drugačnosti, predvsem pa do časopisov. Ukinitev državne finančne pomoči za majhne časopise, ki so odraz krajevnih stvarnosti, je grožnja demokraciji. O tem ni dvoma, če pomislimo, s kakšno lahkoto in skorajda neopazno je Gibanje petih zvezd z Ligo zamenjalo odgovorne urednike in direktorje televizijske in radijske mreže RAI. Še do včeraj se je temu oporekalo, češ da gre za grobo vtikanje politike v medijski prostor, danes se o tem molči. Časopisi, tudi naš, so motilni element že s tem, da izhajajo; govoriti, naj živijo od prodaje tudi časniki slovenske narodne manjšine v Italiji, je grobo sprenevedanje, od same prodaje ne more niti en sam časopis živeti. Za demokracijo torej gre, ki ima vse manj prostora v današnji družbi. Grobi vsakodnevni napadi na tiskane medije v Italiji govorijo o tem. Zato je neumestno v teh časih govoriti o "združevanju na medijskem področju" pri nas. Za preživetje gre, ne za nepotrebna združevanja, ki vodijo le v samodejno in prostovoljno ukinjanje.

"Tisti časopisi, ki jim prodaja ne omogoča preživetja, naj prenehajo izhajati!" je dejal podpredsednik vlade in vodja Gibanja petih zvezd, človek, čigar prvo delovno mesto v življenju je vloga ministra za delo v sedanji vladi. In smo povedali vse ali skoraj. Če bo do ukinitve državnega sklada za medije prišlo že letos, bomo izvedeli v prihodnjih tednih. Gre za politično vprašanje, saj naj bi se Liga nagibala za ohranitev sklada za medije za lokalne časopise.

Ob sprevodih v Trstu

Zaman je tržaški nadškof msgr. Crepaldi na praznik sv. Justa, ki je zavetnik Trsta in tržaške škofije, za medije poudaril, da je 3. november praznik sv. Justa in ne praznik prihoda članov CasaPound. A prišli so, kot so napovedali, čeprav je že v italijanski ustavi zapisano, kdo sme politično delovati in tudi kdo ne sme. A so prišli, iz vse Italije, skrbno organizirani in z vso svojo retoriko, tudi ikonografijo, ki spominja na najhujše čase fašizma. Pa vendar se je zgodilo, da je bila v zastraženem Trstu tudi druga manifestacija, ki je govorila o drugačnem Trstu. Ni je organizirala nobene stranke, pristopili so vsi tisti, ki nočejo črnega Trsta in ne fašistične Italije. Po ocenah samih prirediteljev jih je bilo skoraj deset tisoč, vsaj nekajkrat več kot iz vse Italije pripeljanih desničarjev. Policija je poskrbela za red, spreveda se nista srečala, do nasilja ni prišlo. Če spreveda CasaPound ne bi smelo biti, pa lahko za sprevedo antifašistov, mirovnikov in vseh, ki niso za zapiranje, ampak za odprt Trst, rečemo, da je vsaj pokazal, da so še ljudje, ki vedo, kje je prihodnost. Žal, večina političnih strank tega ne ve.

JUP

Zgoščenka MeMIPZ Komel Mladostno predani petju

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici je bila v soboto, 3. novembra, premajhna za vse ljudi, ki so želeli biti navzoči na koncertu Mešanega mladinskega pevskega zbora Emil Komel. Ta, ki predstavlja "špico" zborovske piramide goriške glasbene šole in je v zamejstvu nekaj edinstvenega, je namreč predstavil sadove dosedanje poti v obliki zgoščenke z naslovom *Zrejo je žito* z izbranimi posnetki iz zadnjega štiriletja. V tem času je namreč "zboru uspelo kolikor toliko uspešno prestatati delikatno fazo levitve iz mladinske v odraslo vokalnost", je zapisal dirigent David Bandelj v CD-ju priloženi knjižici.

/str. 8

Predsednik Mattarella v Trstu Spomin na konec 1. svetovne vojne

Dan po velikih demonstracijah je v Trstu potekala mogočna slavnost ob dnevu narodne enotnosti in obojnih sil ter stote obletnice konca prve svetovne vojne. To je bila največja državna vojaška svečanost v Trstu po letu 1968 na kateri je bil glavni gost državni predsednik Sergio Mattarella.

Poglavar je uradni obisk v Furlaniji - Julijski krajini začel v Redipulji, kjer se je pred kostnico v Sredipolju poklonil padlim vojakom v prvi svetovni vojni. Zatem je spreved krenil proti Trstu.

Na tržaškem Velikem Trgu ga je pričakalo približno tisoč vojakov vseh rodov italijanske vojske in diplomatski predstavniki držav, ki so bile pred stotimi leti vpletene v prvo svetovno vojno. Med prisotnimi gosti je bila tudi senatorka Tatjana Rojc in slovenski župani iz okoliških občin.

/str. 11
MAN

Pogovor

Števerjanski mladi kletar in enolog Fabijan Muzic govori o sodobnem vinogradništvu v Brdih.

3

Pogovor

Gospa Miranda Tul je tržaška Slovenka, ki je leta 1954 odšla živeti v Avstralijo, a je še vedno vezana na domačo zemljo.

3

V spomin

Prof. Majda Artač Sturman piše tople spominski zapis o spoštovanem profesorju in velikem slovenskem pisatelju.

9

V Komnu in Škrbini

21. spominska slovesnost za primorske padalce

Prihodnjo nedeljo, 11. novembra, bo v Škrbini pri Komnu že 21. slovesnost v spomin na pobite in padle primorske padalce, ki jo prireja Vaška skupnost Škrbina in Občina Komen. Še pred tem, v petek, 9. novembra, pa bo ob 18.30 v Kosovelovi knjižnici v Komnu kulturni večer, posvečen poglobljanju vprašanj v zvezi z junaško in tragično zgodbo primorskih padalcev, ki je tudi že postal vabljava stalnica.

Tokrat bo v Komnu nastopil koroški zgodovinar dr. Peter Pirker z dunajske univerze (letnik 1970), ki ima za sabo vrsto temeljitih študij o avstrijskem odporu v njegovih stikih z Britanci. Predstavil bo življenjsko pot tirolskega protifašista in nekdanjega španskega borca podporočnika Huberta Mayra, ki se je kot pripadnik britanske

tajne službe SOE s padalom spustil v Furlanijo, da bi širil odpor proti Hitlerju v Avstriji, in njegovih sodelavcev Georga Dereattija ter Rudolfa Moserja. Oktobra in novembra 1944 so se zaradi hudega nemškega pritiska vsi trije Avstrijci zatekli k slovenskim partizanom 9. korpusa, vendar so za njimi ostali le zapisniki zaslišanj, ki jih je opravila Ozna. "Izginili" so kot številni primorski padalci... Njihovo usodo sta Pirker in tržaški častnik Ivo Jevnikar, ki bo vodil večer v Komnu, prvič predstavila javnosti v dunajskem dnevniku Die Presse 14. aprila letos. V Gorenji Trebuši pa je bila 11. avgusta maša zadušnica za te in druge tamkajšnje žrtve, ki sta se je udeležila tudi Pirker in brat umorenjenega avstrijskega častnika Martin Mayr.

Spominska slovesnost v Škrbini 11. novembra se bo začela ob 10. uri z mašo v cerkvi sv. Ane. Ob 11. uri bo komemoracija pred ploščo na Fakinovi domačiji. Prisotne bosta med drugimi nagovorila podžupan v začasnem opravljanju funkcije župana Valter Ščuka in britanska veleposlanica v Sloveniji Sophie Honey. Slavnostni govornik bo sin organizatorja Kraljevega gardnega bataljona in padalcev v Egiptu častnikar Saša Rudolf iz Trsta, ki odlično pozna omenjeno zgodovinsko dogajanje.

Na sporedu bo še kulturni program. Nastopili bodo tudi dijaki Jadranskega zavoda Združenega sveta iz Devina. Opoldanske zvonjenje pa se bo pridružilo zvonjenju, ki bo zajelo vso Veliko Britanijo (tam bo 11. ura) v spomin na stoletnico konca 1. svetovne vojne.

Ivo Jevnikar

Opčine/ Maša zadušnica za Alojza Rebulo On je pot, resnica in življenje

V cerkvi svetega Jerneja na Opčinah je bila v sredo, 31. oktobra, maša zadušnica za Alojza Rebulo. Pisatelj je velik del svojega življenja preživel ravno na Opčinah. Oopenski župnik Franc Pohajač se je v pridigi

spomnil, kako je brat Alojz zahajal v cerkev svetega Jerneja in kako vneto izpričeval svojo vero ter iskal odgovore na življenjska vprašanja. Odgovori so vedno vodili v eno in isto smer. Vodili so k Bogu. Gospoda Pohajača, ki je mašo zadušnico daroval ob somaševanju slovenskih salezijanskih bratov iz Tržaške in petju domačega cerkvenega pevskega zbora pod vodstvom Janka Bana ter orgelski spremljavi Davida

Lenisse, so poslušali svojci velikega pisatelja, njegovi prijatelji, openska verska skupnost in Rebulovi nekdanji študenti, med katerimi je sedela tudi senatorka Tatjana Rojc. Čustveni in duhovni trenutek se je v homiliji stopnjeval do trenutka, ko se je med zidovi openske cerkve razlegela celo beseda Alojza Rebule. Njegov glas je zaživel z odlomkom iz intervjuja, ki ga je pisatelj imel aprila leta 2013 za Radio Ognjišče. V njem avtor

številnih romanov, ljubitelj antike in pričevalec krščanstva odgovarja na vprašanje glede narodne tematike. Rebula pri tem ugotavlja, da nacionalno in nadnacionalno vprašanje ostane preprosto svetovnonazorsko vprašanje o samem pomenu življenja. Čemu živimo, se retorično sprašuje Rebula. Njegov odgovor pa se glasi: "Nismo rojeni za zemljo". Svet in življenje sta po njegovem mnenju le prisposoda tega, kar je neminljivo. "Obstaja svet -

trdi Rebula -, v katerega kristjani verujemo. Ta svet se začne, kjer se totransko življenje konča". Smrt je začetek življenja - poudarja Rebula, za katerega vera ni bila danost, bila je boj in intimen dialog z Bogom, kot je ob koncu bogoslužja poudaril škofov vikar za Slovence g. Tone Bedenčič. Berilo iz Janezovega evangelija nazorno zrcali Rebulovo vero v Jezusa. Božji sin je Tomažu odvrnil, da je On pot, resnica in življenje.

Velika večina mladih je do Cerkve nevtralna Bog daj mladim milost vere

Spomin mi poroma k temu dogodku. Bilo je pred dobrim desetletjem. Starejša žena je redno nekajkrat na leto prihajala naročat maše za milost vere. Otroci so se ji raztepli po svetu, ona pa je ostala sama doma v eni od cerkljanskih vasi... Vsi, ki smo zaskrbljeni, da bi mladi ostali ali ohranili vero, se velikokrat sprašujemo, kako bi jim to lahko posredovali ali pomagali pri tem. Verni se zavedamo, da je velika milost biti veren. Pozabljamo pa, da sedanji mlajši rod ima čisto drug odnos do vere, kot smo ga imeli v njihovih letih mi. Zastavimo si nekaj vprašanj: Kakšen odnos imajo mladi do Cerkve?

Velika večina jih je do Cerkve nevtralna. Je sicer ne odklanjajo, obenem pa tudi nimajo stika z njo. Ena od poti, ki bi jo v takšni situaciji morali imeti starejši, je lahko ta: za današnje mladi no je odločilno srečanje s starejšim "na višini oči". To pomeni, da govorimo in se srečujemo z njimi kot enakopravni ali enakovredni partnerji, seveda z vsaj malo distance. To ne velja samo za verska vprašanja, ampak za vse stike, ki jih kakorkoli imamo z mladimi. Seveda obstajajo tudi mladi, ki so tesno povezani s Cerkvijo. So pa zopet drugi, ki se imajo za cerkvene, pa se pri njih to ne vidi... Kje naj mlad človek dobi podlago

za krščansko življenje? Preprosto: povsod tam, kjer so dobre krščanske skupnosti. Pa naj bodo to družine, ki so povezane z župnijo, organizacije, kulturne ustanove in podobno, tukaj mlad človek prejme podlago za svoje življenje. Gotovo je ne bo prejel v družini, ki je izolirana od okolja kot tudi od Cerkve. Ob poti nas odraslih se mladi orientirajo. Od tega, kar smo jim skušali dati, jim bo vsaj kaj ostalo. Ko bodo odrasli, pa si bodo ubrali svoj pot, in če je v njih delček verskega, bodo to ohranili, lahko celo nadgradili in posredovali v življenju, ki ga bodo živeli. Kaj je z veroukom in ponekod s predmetom etika? Opazno je, da družbene teme, ki

Tu je bistvena razlika med tema dvema predmetoma. Znano je, da je velika večina mladih dobra, so dobri dijaki in dobri delavci, med njimi je veliko poštenosti in odprtosti za vse, kar je dobro. Kot povsod so tudi tu izjeme. Cerkve in njena dobroteljnost Velike pomembnosti je tudi to, da Cerkve dela čim več dobrega, in to na vseh področjih, bodisi na socialnem, pedagoškem kot tudi na gospodarskem področju. Ko mladi to zapazijo, se ji podzvestno približajo, jo lahko celo vzljubijo in ostanejo v Cerkvi tudi dejavni.

Kako mladim pomagati, da bi postali zrele osebnosti? Mladim bi morali predvsem čim več govoriti o celoviti človekovi osebnosti, ki je in ostane podlaga za dobro človekovo življenje. Vsaka osebnost pa se dograjuje in oblikuje najprej doma v družini, potem pa v okolju, v katerem kdo živi. V vsakem človekovem okolju je in bo prisotna tudi Cerkve. Če nam bo uspelo jo približati

mladim, bo njihova celostna osebnost prepojena tudi z vero, drugače te ne bodo imeli. Če se doma z njo ne srečujejo, je to zanje še toliko težje. Tu pa so na potezi najprej starši in šele potem ostali. Cerkve pa bi pri svojem versko vzgojnem poslanstvu morala te vrednote neprestano poudarjati in tudi nanje opozarjati. Ambrož Kodelja

Povejmo na glas

Vse tišji glas umirjenosti

Zivimo v času, ko postaja glas umirjenosti in miru vse tišji in vse bolj odmaknjen. Znašli smo se v vrtincu preveč razgibane in že sunkovitega vsakdana, ki nas dela nemirne in sredi katerega se je umiriti vse težje. Dovolj bi se bilo spomniti, kako naši dnevi potekajo in kakšen je urnik naših obveznosti ter opravil. S preštevilnimi zadevami smo zaposleni iz ure v uro, in to bolj ali manj vse dneve, družine so vse manj skupaj in celo otroci niso deležni večjega predaha. Trgovska središča so odprta skoraj ob vseh praznikih in polna parkirišča pred njimi potrjujejo, da je tako prav in da bi bilo narobe, ko bi bilo drugače. Skratka: vsi se nahajamo v nekakšnem neustavljivem drvenju in vsi smo del tega drvenja ter ga soustvarjamo. Počutje sredi te vsiljene naglice pa nikakor ni prijetno, narobe, pogosto nas spravlja v stisko in misel, da je vsega preveč in da pravzaprav niti dobro ne vemo, zakaj mora biti tako in kam vse to pelje. Vendar za takšno razmišljanje ni dosti možnosti, tako pač je in je treba premagovati imenovane težave kar najbolje, kot vsak zase ve in zna. Nimamo torej miru in oddiha, kar pa je zares slabo in še mnogo slabše, da glas miru in umirjenosti vse težje prihaja do nas, da ga vse manj lahko slišimo in si ob njem opomoremo. In to ni niti čudno, saj je glas miru in umirjenosti miren, blag, tih, je pač glas umirjenosti, istočasno pa so vse glasnejši glasovi trde odločnosti, pozivanja v hitro in brezobzirno ukrepanje in ti glasovi so vse manj strpni, vse

manj potrpežljivi. Ti glasovi nas hočeš nočeš vse bolj obremenjujejo in potiskajo v vzdušje mrkosti in nezadovoljstva z vsem, kar obstaja, ter v iskanje krivcev za takšno naše nespodbudno stanje. In kot sta po eni strani mir in umirjenost edini prostor, v katerem lahko živijo, rastejo in se krepijo vrednote, res edini prostor, tako sta ostrina in obračunavanje z vsem, kar nas je potisnilo v mučno nejevoljo in v nezno stisko, prostor, v katerem raste in se krepi mržnja, mržnja do drugačnih in celo nasilje kot skrajen odgovor na nezadostnost našega življenja. Vsakršnega nasilja je tako v svetu vse več, na politični ravni, ki odloča o usodi nas vseh, pa vse več gibanj in strank, ki se odkrito zavzemajo za zaostrovanje, stopnjujejo nemir, obljublajo trdo roko in dobivajo vse večjo volilno podporo. Njihovo delovanje in uspešnost dodatno in nemara vsak dan bolj potiskata glas umirjenosti in miru v tišino, po možnosti tako daleč, da utone v pozabo. In vse bolj se tudi zdi, da se glas umirjenosti in miru ljudi vse manj ali nič več ne dotakne, da nasploh deluje blede in slabotno kot nekaj nič več porabnega in koristnega, in čeprav ga je še slišati, ne more več vplivati. Kaj torej storiti, ko je tok drvenja in ostrine iz dneva v dan močnejši in se je zalezel že v naše osebne odnose, da smo težko prijazni in veseli drugih ljudi? Verjeti v lepo in dobro in v to, da je glas miru v človeku sicer mogoče utišati, a ubiti željo po njem nikdar in nikoli.

Janez Povše

POGOVOR Gospa Miranda Tul, Slovenka v Avstraliji

“Na domače kraje me vežejo močne korenine!”

Miranda Gropajc, poročena Tul, je tržaška Slovenka, ki se je rodila leta 1932 v Dolini pri Trstu. S soprogom se je opogumila in leta 1954 odšla v Avstralijo, kjer si je ustvarila veliko družino. Zavedno Slovenko korenine še vedno vežejo na domačo zemljo, zato se redno vrača v Trst. Obiskali smo jo pred ponovnim odhodom v Avstralijo.

Kaj se spominjate iz otroških let v Dolini pri Trstu?

Spominjam se, da smo se učili italijanski jezik v otroškem vrtcu, preprij ga nisem poznala. Ko sem začela obiskovati otroški vrtec, sem bila zelo majhna, nisem še dopolnila tretjega leta starosti. Otroški vrtec je bil v sedanjih šoli Josipa Pangerca. Bilo je res lepo. Najbolj mi je bilo všeč, ko smo se igrali v tistem čudovitem vrtu, ki je bil poln cvetja in grmičevja. Danes tega vrta v italijanskem slogu ni več, saj so v osemdesetih letih prejšnjega stoletja na tistem mestu zgradili novo pošto.

Kmalu zatem se je pričelo obdobje druge svetovne vojne.

Ja, to je bilo za nas res grozno obdobje. Najbolj sem se bala bombardiranja. Spominjam se tistega dogodka, ko so zavezniki bombardirali Dolino namesto naftne rafinerije Aquile. Zmotili so se, ker je bila tistega dne megla. Še vedno se živo spominjam tistih hrupnih zvokov. Takrat me je mama peljala v Ocizlo k neki naši teti; tam je bilo zame še slabše, ker so vsa letala, ki so bombardirala Trst, letela tudi nad Ocizlo. Ko sem jih slišala, nisem vedela, kam bi zbežala, vsi vaščani pa so se mi smejali, ker niso doživeli bombardiranja.

Kam ste se zatekali, ko so se začela bombardiranja?

V Dolini smo se zatekali v zatočišča pod šanco ali pa blizu naše hiše, kjer smo imeli še en bunker. Spominjam se, da tisto noč, ko so bombardirali Dolino, nam ni uspelo se zateči v noben bunker. Zatočišče smo dobili kar pod hišnim stropiščem. Ena bomba je padla za našo hišo, a, hvala Bogu, ni počila.

Je bilo tudi kaj žrtev?

Da, naši sorodniki v Kroglijah. Bomba je ubila devetčlansko družino, nekaj žrtev je bilo tudi na Brcah nad Dolino.

Ko je minilo vojno obdobje, pa ste se odločili za nadaljevanje študija.

Obiskovala sem osnovno šolo do četrtega razreda. Petega razreda nisem dokončala, ker so takrat šolo zasledili nemški vojaki in pouka ni bilo več. Po koncu vojne nisem obvladala knjižne slovenščine, ampak samo narčne. V večernih urah nas je neka učiteljica učila slovenski jezik. Tale učiteljica je tudi pregovorila

moje starše, da sem se lahko vpisala na slovensko gimnazijo v Trstu.

Kje je bila prva gimnazija v Trstu?

Najprej smo hodili k Svetemu Jakobu, zatem pa se je šola preselila v palačo, ki se nahaja v ulici Lazzaretto vecchio. Po treh letih gimnazije sem se odločila za vpis na trgovsko šolo, ki je bila takrat v Rojanu. V tistem obdobju so v ulici Buonarroti odprli Dijaški dom. Tam sem preživela dve leti svojega življenja.

V Dijaškem domu v ulici Buonarroti v Trstu so bili tudi prvi zametki tržaške folklorne sku-

so potrjevali naše psihofizične sposobnosti. Potem pa smo še nekaj časa čakali za odgovor s pristojne komisije za migracijo.

Kdaj pa ste izvedeli, da boste lahko odpotovali?

Umril je moj nono. Z mamo sva bili v sprevodu iz Krogelj proti dolinskemu pokopališču. Tedaj mi je pismonoša izročil telegram; prebrala sem, da sem bila sprejeta v Avstralijo. Telegram sem izročila mami in ji rekla: “Glej gremo v Avstralijo!” Uboga moja mama, ni jokala samo zaradi pogreba, ampak tudi zaradi tega pisma, ki je naznanjal moj odhod.

Tedaj me je mama pogledala v oči in mi rekla: “Dobro, boš odšla, a pred tem se moraš še poročiti”.

Poroko ste organizirali kar hitro?

Poročila sva se na nedeljo, v sredo pa sva že odpotovala. Za šalo lahko rečem, da sva odšla na poročno potovanje. Razkrila pa bi še anekdoto. Ko sem šla k dolinskemu župniku, da bi uredila potrebne dokumente za poroko, sem mu izrazila željo, da bi bila poroka na Repentabu, zato ker je tam župnikoval stari dolinski župnik, na katerega sem bila zelo navezana. Dolinski

župnik pa mi je to prepovedal in mi dejal, da se lahko poročim le v Dolini. Začela sem se upirati in sem mu rekla, da se bom poročila samo civilno na dolinski občini. Župnik pa se je razjezil, me poklical bliže in mi rekel: “Veš, zakaj se moraš poročiti v Dolini? Ker že vsi vedo, da boš odšla v Avstralijo in dolinski pevci ter župnijska skupnost ti pripravljamo presenečenje in slovesnost!” Tako sem bila res prisiljena se poročiti v Dolini. Bil je čudovit praznik.

Kako je potekalo potovanje v Avstralijo?

Prva ladja, ki je leta 1954 iz Trsta odplula v Avstralijo, se je imenovala Castelve. Plula je 28 dni. Druga ladja je bila Toscana, ki je do Avstralije plula 42 dni. Tretja ladja, ki je odplula iz Trsta, je bila spet Castelve. Na to sva se vkrcala jaz in moj mož, ki je bil doma pri Sveti Barbari – pri Koroških, na miljskih hribovih. S seboj sva imela le en kovček.

Vsak odhod je težak. Kakšen je bil vaš?

Odhod je bil zelo težak. S soprogom sva šla na krov ladje. Pod nama je bilo morje ljudi. Tedaj sem v množici zagledala mamo, očeta in manjšega brata Marjana, ki je sedel na očetovih rame-nih. Bratec me je zagledal in skupaj sva začela jokati. Takrat mi je bilo res zelo hudo. Zatem je začela tuliti sirena in ladja je počasi odplula in jaz sem ostala popolnoma brez glasu. Potovanje na ladji ni bilo enostavno, spominjam se, da je bilo izredno vroče.

/str. 16
Marko Manin

POGOVOR Fabijan Muzic, števjerjanski kletar in enolog

“Letošnja letina je fenomenalna!”

Ko so si opomogli po prvi svetovni vojni, so l. 1927 predniki družine Muzic, kot koloni, začeli upravljati teren s trtami v Števerjanu. Kasneje, leta 1963, so starši sedanjega lastnika Ivana Muzica odkupili hiško in zemljišče okoli nje. V začetku se je družina ukvarjala predvsem s sadjarstvom, a čim bolj se je večala, tem bolj se je specializirala v vinogradništvu in prodaji grozdja. Leta 1990, tudi zaradi Ivanove žene, ki je imela kot nekdanja računovodkinja drugačno vizijo prihodnosti kmetije, so ustakleničili prvo steklenico vina Muzic. Ivanu in Orieti sta pri-

Kakšno vlogo imajo družinski člani na kmetiji?

Oče je gospodar, ima vse pod kontrolo na vsakem področju. Mati je v administraciji, jaz sledim vsemu, kar se tiče kleti in kar se dogaja v njej, brat Elija pa je pretežno v vinogradu in skrbi za tehnične stvari, kot npr. za stroje in razne programe, ki jih uporabljamo pri administraciji. Poleg nas sta še dva stalna uslužbenca, okoli 20 pomagačev v času trgatve in trije delavci, ko je treba čistiti po obrezovanju in spomladu, ko se upogibajo mladike med prve žice.

Upravljanje kmetije in delo na njej gotovo zahteva veliko časa in energije. Kdaj je najbolj intenzivno?

Res je, v bistvu ni nikoli miru. Najbolj naporna pa sta po mojem mnenju meseca junij in julij, predvsem zaradi vročine zadnjih let. Pozimi je vse bolj razpotegnjeno: časa je dovolj za kopanje, obrezovanje in sajenje novih trt in pripravo novih vinogradov. Poleti pa je treba biti vsak dan v vinogradu brez prestanka. Ker imamo v Števerjanu veliko težav z divjimi prašiči, proti koncu julija porabimo približno dva tedna samo za namestitve vseh električnih ograj. To delo te zaradi toplote izčrpa fizično in predvsem živčno; fizično je uničujoče zaradi toplote, živce pa kvari zato, ker če bi bili predpisi bolj urejeni, bi bilo manj teh težav z divjimi živalmi.

Ste zadovoljni z letošnjo letino?

Ja, bila je fenomenalna! Trta se je zbudila pozno, ker je bila dolga in mrzla zima, toda, ko se je ciklus trte začel, je šlo vse zelo hitro, predvsem zaradi idealnih padevin in temperatur. Takoj na začetku trgatve je bilo jasno, da je količina grozdja večja od prejšnjih let in odlične kakovosti. Vinogradništvo nosi precejšnjo odgovornost za onesnaževanje okolja. V zadnjih letih ste ubrali pot okolju prijaznejše pridelave grozdja oz. vina. Kako ocenjujete prve rezultate?

Pomembno je seznaniti ljudi s temi okoljskimi težavami in jih sensibilizirati; opažam, da so

ljudje res postali pozornejši na to tematiko. Moram pa povedati, da je to odvisno tudi od območja, na našem je kmet veliko bolj v stiku s trto, pretežno dela z rokami in manj s stroji, v primerjavi z dolino, kjer delajo bolj intenzivno. Ker imamo ta neposredni stik, bolj vemo tudi, kateri vinogradi imajo več težav z boleznimi in kje moramo posegati.

V zadnjih letih je velika moda biološkega upravljanja, toda večina kmetov, ki se bahajo, da delajo na biološki način, sploh ne pozna pravega pomena te besede. Vzemimo kot primer baker, ki je v biološkem kmetijstvu ed-

nilo. Velik problem je v birokraciji in skupnih interesih. Za zdaj skupnih interesov ni. Po padcu meje so se slovenska Brda zelo razvila tudi zaradi italijanskega trga, zavedajo se, da je prav tako pomembno in ugodno območje kot pri nas. Brda hitro rastejo in se bližajo nivoju območja Collio. Mislim, da bodo prej ali slej prišli na isto raven in bo treba počasi uravnovesiti ceno grozdja, ki je še vedno za polovico nižja v Brdih. Dokler ostajajo take razlike, bo težko reči, da sta Brda in Collio ista realnost. Ko bo dozorel čas za sodelovanje, mislim, da bo treba najprej upoštevati eno sorto vina,

to bi lahko bila rebula, ker so Brda res bogata s to sorto.

Na vaših steklenicah je izpostavljeno ime porekla, “Collio”. Kolikšen pomen ohranja na današnjem globaliziranem tržišču izvor vina? Ali je pomembnejše ime kmetije?

Mislim, da je ime porekla “Collio” zelo pomembno. Menim, da se marsikateri vinar ne bi mogel vključiti v določen trg, ne da bi imel na etiketi tega izvora. Ime “Collio” je v Furlaniji in na trgu zelo pomembno, saj je to neka garancija. V velikih ponosih mi je, da smo se v zadnjih petih letih vinarji zmenili in skoraj vsi bili pripra-

vljeni spremeniti steklenico v enotno promocijsko obliko in se predstaviti na trgu s tem konzorcijem. Povedati pa moram, da mi je zelo žal, ker se proizvajalci z Oslavja niso pridružili tej pobudi. Ne razumem njihovih ciljev, ali hočejo postati neko novo območje ali posebno, majhno območje znotraj Collia. Nekateri od teh pridelovalcev so bili in so še v odboru konzorcija, zato se mi zdi res čudno, kako da od leta 2009 nihče od teh nima še skupne steklenice, in ne morem razumeti, kje je problem.

Vaša kmetija je tudi aktiven član društva Vinoteka Števerjanski griči, v kateri nastopate skupno z nekaterimi vinarji. Meni se zdi ta promocija na krajevni ravni zelo pomembna. Ali se obrestuje?

Tako je, jaz in moj brat sva zelo aktivna v administrativnem in praktičnem delovanju društva. Društvo in skupno sodelovanje je zelo pomembno, predvsem zdaj, ko nastajajo nove kmetije z mlajšimi ljudmi. Vsak v društvu da, kar zmore. Nekateri vlagajo več energij, drugi manj, a pomembno je, da se pogovarjamo, sodelujemo in se skupaj predstavljamo.

Kakšen je odnos s krajevnimi upravami? Bi lahko naredile kaj več v prid temu območju?

Resnica je, da se nimamo kaj pritoževati. Uprave so veliko pomagale v zadnjih letih in Števerjan je postal veliko lepši. Zdaj bo iz Dežele prišla dodatna podpora za kritje betonskih zidov ob cestah, ki bodo dobili kamnito oblogo.

/str. 16
Matevž Čotar

TREBČE Še na mnoga zdrava leta!

Okrogel jubilej g. Iva Miklavca

Gospod Ivo Miklavc se je rodil 27. oktobra 1938 na Štajerskem, v Lovrencu na Pohorju. Njegov oče Roman Miklavc je bil kamnosek in si je z izvoljenko Kristino Fišinger ustvaril številno družino, rodilo se jima je kar pet otrok. Ivo Miklavc je osnovno šolo dokončal v domačem kraju, šolanje pa nadaljeval na gimnaziji na Reki, nato v Zadru. Po maturi je na Rakovniku v Ljubljani doštudiral na teološki fakulteti. V duhovnika je bil posvečen 29. junija 1967 in pel novo mašo v Ribnici na Pohorju 2. julija. Že prvega oktobra 1967 so ga poslali za župnika na Primorsko, v župnijo Svete Bide. Tedaj je bila ta še mlada matična župnija, saj je nastala 1. februarja 1965, kasneje so ustanovili župnijo Ankanan. Novo župnijo Ankanan je gospod Ivo Miklavc vodil nepretrgoma celih 34 let in je tam opravil ogromno dobrega dela. Najbolj pomembno verjetno je to, da, ker župnija tedaj sploh ni imela lastne cerkve, jo je g. Miklavc z lastnim trudom in pomočjo mnogih domačinov počasi postavil, kljub vsem težavam in problemom. Leta 1970 je jugoslovanska državna komisija za verska vprašanja pristala na gradnjo nove

cerkve, a treba je bilo pridobiti sredstva in prepričati najrazličnejše ljudi o potrebi take gradnje, kar je bilo v tedanji Jugoslaviji vse prej kot enostavna zadeva. Po odkupu primerne lokacije so končno 20. marca 1983 blagoslovili temeljni kamen in maja istega leta je cerkev že dobila streho. Dela so se od tedaj hitreje nadaljevala, julija 1984 je bila izdana odločba o tehničnem prevzemu, novembra istega leta pa je nova cerkvena

stavba že pridobila uporabno dovoljenje. Cerkev v Ankananu je bila posvečena v čast sv. Miklavžu (sv. Nikolaju) 2. decembra 1984. Medtem pa je gospod Ivo vsekakor skrbel za vse svoje župljane in še posebno za mladino, saj je ustanavljal najrazličnejše skupine in med temi tudi skavte. V nekdanji Jugoslaviji je bila skavtska organizacija prepovedana (saj so jo ukinili in si izmislili taborniško organizacijo, ki naj bi imela podobne cilje pri vzgoji mladine...), gospod Miklavc pa je vedno spoštoval Baden Pawlova načela (še posebno to, da je moral vsak skavt biti zvest Bogu in domovini) in se mu je zdelo pomembno, da bi imela mladina priložnost, da bi se organizirano vzgajala v skavtskem duhu.

Tako je stopil v stik s člani Slovenske zamejske skavtske organizacije iz Trsta in v osemdesetih letih prejšnjega stoletja so v popolni tajnosti obljubili prvi roverji in popotnice v Sloveniji na tržaškem jurjevanju. V majhni župniji Ankanan so nastajali zametki skavtske organizacije, ki se je po osamosvojitvi Slovenije lahko končno spet uradno ustanovila in razbohotila po celi Sloveniji ... Skrb gospoda Miklavca pa so

bili tudi posamezniki, bodisi mladina kot ostali župljani (še posebno starejši), nikomur ni nikoli odrekel priložnosti za spoved ali sproščen pogovor o duhovnih stvareh. Stike je imel s Slovenci z obeh strani meje, zato smo njegovo pozitivno energijo dobro poznali tudi v naših zamejskih krajih. Gospod Ivo izredno rad planinari (in smuča), tako je organiziral najrazličnejše duhovne vaje v hribih; na številnih skavtskih taborih (bodisi zamejskih skavtov kot kasnejše slovenskih iz matic) je sodeloval kot duhovni vodja. Salezijanski predstojniki so po 34 letih službovanja v Ankananu gospoda Iva Miklavca premestili v Trebče pri Trstu. Tam ni našel idiličnih razmer, vseeno pa se je lotil dela, najprej v cerkvi in župnišču, a tudi med ljudmi, tako da so ga kmalu vzljubili in vzeli za svojega. Ko ga je kdo spraševal, ali se mu je kaj potožilo zaradi premostitve in ali ima veliko domotožja, je vedno preprosto odgovoril, da je očitno tako prav, če je to Božja volja. Kot salezijanec pa še vedno mnogo pomembnosti posveča mladini. Lansko leto je slavil zlatomašniško posvečenje. Ob visokem življenjskem jubileju mu voščimo še na mnoga leta in da bi še vedno imel tako zaupanje v Božjo previdnost kot doslej, da bi nas s svojim zgledom in gorečo vero še vedno spodbujal.

MAP

Daj naprej...

Postani prostovoljec

Pridi in deli svoje znanje, sposobnosti, dobro voljo in nekaj prostega časa s tistimi, ki potrebujejo pomoč. Postani prostovoljec in pomagaj:

• na UČNI POMOČI

Kot prostovoljec boš pomagal dvema ali trem otrokom pri pisanju domačih nalog in učenju, se z njimi igral in pogovarjal. Dobrodošel je vsak, ki je pripravljen pomagati otrokom pri učenju in je rad z njimi.

KDAJ IN KJE? Od ponedeljka do petka med 14.45 in 18.00 v Centru za družine Mirenski Grad.

• v VARSTVU OTROK

Kot prostovoljec se boš z malčki igral, jim prebral pravljico, jim pomagal pri preobujanju ... Dobrodošel je vsak, ki je rad z najmlajšimi.

KDAJ IN KJE? Od ponedeljka do petka med 14.00 in 18.00 v Centru za družine Mirenski Grad.

• pri UČENJU KITARE PO AKORDIH ali UČENJU KLAVIRJA

V paru z drugim prostovoljcem boš na zabaven način naučil manjšo skupino otrok osnov kitare po akordih ali klavirja ter preproste glasbene teorije. Dobrodošel je vsak, ki ima osnovno znanje igranja kitare po akordih ali 4 razrede klavirja in bi rad še koga naučil igrati na instrument.

KDAJ IN KJE? Med 16.00 in 18.00 po vnaprej dogovorjenem urniku v Centru za družine Mirenski Grad.

Maja Princič: 040 348 481, maja.princic@drustvo-vzd.si

• PRI RAZDELJEVANJU HRANE BREZDOMNIM

Kot prostovoljec boš brezdomnim delil toplo večerjo, z njimi poklepetal, se družil ... Dobrodošel je vsak, ki je pripravljen pomagati brezdomnim.

KDAJ IN KJE? Od ponedeljka do petka od 18.00 do 19.00 v Novi Gorici v parku pri avtobusni postaji.

Katja Kovšca: 031 748 387, katja.kovsca@drustvo-vzd.si
Za več informacij se lahko obrneš na www.mirenski-grad.si ali www.drustvo-vzd.si.

Pridi! Veseli te bomo!

Cerkveni in družbeni antislovar (50a)

W kot WOLFE 1

Dvojni V sicer ni naša črka, ampak smo se odločili, da se spomnimo osebnosti, ki je umrla letos, to je ameriški častnikar, pisec in pisatelj Tom Wolfe. Sicer je prišel na vrsto šele zdaj, čeprav je umrl v 89. letu starosti že 14. maja letos, a črka je črka, odločitev pa je padla že prej. Tako kot mnogi kaj dosti tega možakarja nisem poznal, razen tega, da sem vedel za njegovo skovanko določenega dela družbe, kot "radical chic", a mi je zanimanje vzbudil najprej naš urednik Jurij, potem pa prijatelj Marco Respinti, novinarski kolega iz Milana, ki ima tudi hrvaške korenine. Dobil sem zagotovilo, da gre za t. i. časnikarsko "veliko pero", pa sem se pozanimal, kako je kaj s tem, potem ko sem si priskrbel kar nekaj njegovih knjig. Ugotovil sem namreč, da Wolfe pravzaprav nihče (vsa čast izjemam, seveda!) ni poznal. Tudi film, ki je nastal po njegovi knjigi, je že prestar, da bi bil še za koga, razen za redke, zanimiv. Govorimo seveda o filmu, ki je nastal po istoimenski knjigi, *Kres ničevosti* (*The*

Bonfire of the Vanities), ki nam pove, kakšne so lahko skrajne posledice t. i. "kapitalizma" oz. tega, da nekateri ljudje prodajo dušo napačnemu bogu. Radical chic smo rekli, kar bi na daleč lahko primerjali s slovenskim delom Janka Kersnika *Jara gospoda*, le da govori o

novopečenih ameriških milijonarjev, ki se zbirajo okrog kulturnih osebnosti, v tem primeru je to bil pianist Leonard Bernstein (1918-1990), in prazno govoričijo ter pišejo svoje čeke za raznorazne reči, med drugimi tudi za t. i. "filantropijo", kot se navadno zadeva imenuje na Wikipediji, ko znane osebnosti mečejo drobtinice s svoje bogate mize v neke dobre namene. Zato je potrebno brati Wolfe, ki s svojim ostrim jezikom obračunava s tovrstnimi hinavčinami, seveda zlasti s

tistimi, ki jih je doživljal v svojem okolju, a je to isto okolje z globalizacijo prišlo tudi v naše domove preko televizije. To branje je v zadovoljstvo in zabavo, predvsem pa vzbudi kritično razmišljanje v človeku, ki je morda že kar malo zaspal v svoji nekonfliktnosti. In vendar imamo tudi pri nas številne, ki so marsikam prišli po vezah, ki opletajo s praznimi parolami po visokih položajih, a seveda tega ne počno s svojo denarico. Tudi prej ni bila njihova, temveč očetova. Wolfe je torej predvidel ta nihilizem zgornjih slojev, do katerega je najprej pripeljala sprevrženost same človečnosti in človeškosti vpletenih, potem pa je prišla seveda na ta teren še ideološka sprevrženost. Gre za t. i. "buržoazijo", pa naj bodo to marksisti, liberalci, fašisti, krščanski demokrati, celo določeni kleriki. Gre za sploščenost njihovega pogleda, ker mu manjkata tako globina kot višina, vidi pa le tuzemskost, morda pa lahko celo trdimo, da je vse skupaj zreducirano na koncu le še na točko "jaz". Vsekakor gre za jetnike svojih lastnih predstav in za nezrele osebnosti. S še enim zapisom nadaljujemo prihodnjič.

Andrej Vončina

ZAKAJ PRAV JEZUS? (45)

PRIMOŽ KREČIČ

Odrešenje kot osvoboditev

Pojma odrešenje in osvoboditev sta zelo podobna, pa tudi različna. Odrešenje je širše in se nanaša na nevarnost, kateri se je treba izogniti, osvoboditev je rešitev iz težav, bolečine, zla. Sveto pismo pogosto govori o **osvoboditvi kot odkupitvi**. Sužnji so bili na prodaj, nekdo je moral plačati zanje določeno vsoto in jih odkupiti. Jezus je predstavil odrešenje v smeri osvoboditve, sebe pa kot tistega, ki bo odkupil zasužnjena človeka. (Mr 10,65)

Tema odrešenja kot osvoboditve je dobila svojo **ново razsežnost v teologiji osvoboditve v Južni Ameriki**. Tam so bile težke družbene razmere, izkoriščanje s strani tujih multinacionalk in domačih delodajalcev. Ob

branju Svetega pisma so ti delavci spoznali, da je osvobajanje ustvarjanje Božjega kraljestva. Kot je Bog deloval pri osvobajanju Izraelcev iz Egipta in v Jezusovem poslanstvu, tako deluje tudi v težkih razmerah Južne Amerike in kaže pot sprememb v gospodarstvu, politiki, socialni, medsebojnih odnosih. Zavedali so se, da je vrhunec te poti v Jezusovem trpljenju in smrti, ki prinaša najglobljo osvoboditev od greha, hudobije in nasilja. **Jezus ni podlegel načinu osvoboditve z nasiljem**, zlasti v srečanju z zeloti, ki so hoteli doseči politično svobodo na nasilen način. Oznanjal je kraljestvo, ki ne nastaja z nasiljem, prav tako ni želel, da bi njegovo poslanstvo razumeli v smislu tedanjega političnega mesianizma. Ob tem je bil strog do krivičnih vladarjev in voditeljev. Na koncu ga je zadela obsodba, da je pripravljaj upor med ljudstvom in bil nasprotnik oblasti. Jezusovo delovanje je prišlo v konflikt z obstoječimi grešnimi strukturami, vendar je šel še naprej. Pokazal je, da je Božje kraljevanje širše od socialne pravičnosti in miru. **Njegovo osvoboditev moremo predstaviti na treh ravneh**. Osnovna je politična, ekonomska in socialna osvoboditev družbe in posameznikov. Drugo raven predstavljajo spremenjeni posamezniki, ki stopijo z njim v Veliko noč in živijo osvobodeno življenje. Tretja raven se odvíja v dejavnem osvobajanju od greha in hudobije, ki otežujeta

življenje in sobivanje. Potrebno je neprestano spreobračanje, ki ustvarja nove odnose in krepi skupnosti. Zato je **Cerkev poklicana, da postane resnični kraj odrešenja**, kjer se ljudje osvobajajo od greha in mnogih težav, ki jih vklepajo. Delovanje in življenje osvobodene Cerkve se prednostno sklanja k najbolj šibkim in ubogim.

Sveto pismo jasno pove, **da se ne more človek sam duhovno osvoboditi**, za to potrebuje dar Božje ljubezni in moči. Jahanje je izpeljal izraelsko ljudstvo iz Egipta, vendar se je moralo potiti še prečistiti. Po nekaj stoletjih so se znova znašli v izgnanstvu, v Babilonu, kjer so se zavedeli svojega greha in ob premišljanju Svetega

pisma sprejeli pot očiščenja in ksanja. Jezus je nastopil kot človek, v katerem se je uresničila vsa odrešenjska moč Boga v zgodovini. **Kot učlovečeni Božji Sin je mogel na človeški način doživeti nemoči in hudobije človeštva in mu približati dar celovite osvoboditve**. Ta se je začela z njegovim poslanstvom ter smrtjo na križu, nadaljuje pa se v Svetem Duhu skozi zgodovino.

V današnjem času je zelo pomemben razmislek o osvoboditvi človeštva. Ljudje so pozabili na Boga, ne poznajo več greha in se ne znajo kesati. Zato se je **treba osvoboditi od življenja v iluzijah, v lažnih svetovih**, kamor bežijo množice, prav tako od različnih drog, zasvojenosti, od razbitih odnosov in črnogledosti. Različna terapevtska reševanja je treba obrniti v Kristusovo žrtev, ki je spremenila zlo v ljubezen. Jezus tudi danes osvobaja tako, **da je na najbolj občutljiv način blizu vsem tem težkim stanjem in pomaga pri izhodu iz njih**, še posebej iz osamljenosti, zavrženosti, iz strahu pred bolečino in smrtjo. Kar je v njem osvobodeno, podarja ljudem, ki se odpirajo k njemu in mu zaupajo. Vera v Jezusa Kristusa predstavlja klic človeka po osvoboditvi in obenem problematizira vse zaprte in neživljenjske poglede med ljudmi. **Sveti Janez Pavel II. je poimenoval svojo prvo okrožnico: Človekov odrešenik**. On odkriva temelje človeškega obstoja. Povabljeni smo, da se glede nanj in z njegovo pomočjo v polnosti uresničimo.

Poslanica papeža Frančiška za svetovni dan misijonov 2018

"Mladi, postanite misijonarski apostoli!"

Dragi mladi, skupaj z vami želim razmišljati o poslanstvu, ki nam ga je Jezus zaupal. Ko se obračam na vas, želim hkrati nagovoriti vse kristjane, ki v Cerkvi živijo pustolovščino svojega bivanja kot Božji otroci. Kar me nagiba, da se po vas obračam na vse, je gotovost, da krščanska vera ostaja vedno mlada, ko se odpira poslanstvu, ki nam ga daje Kristus. Sveti Janez Pavel II., papež, ki je imel zelo rad mlade in se jim je veliko posvečal, je zapisal, da "misijonstvo krepí vero" (Odrešenikovo poslanstvo, 2).

Življenje je poslanstvo

Vsak moški in vsaka ženska je poslanstvo, in to je razlog, zakaj živi na tem svetu. Biti pritegnjeni in biti poslani sta dva vzgiba, ki ju naše srce, še posebej ko je mlado, čuti kot notranji sili ljubezni, ki obljublata prihodnost in ženeta naprej naše bivanje. Nihče ne čuti tako močno kakor mladi, kako življenje kliče in priteguje. Živeti z veseljem svojo odgovornost za svet je velik izziv. Dobro poznam luči in sence biti mlad, in če pomislim na svojo mladost in na svojo družino, se spominjam moči upanja na boljše prihodnosti. Dejstvo, da nismo na tem svetu po lastni odločitvi, nam pomaga slutiti, da je pobuda, ki nas prehiteva in ki nam daje bivanje. Vsak izmed nas je poklican, da premišluje o tej resničnosti: "Jaz sem poslanstvo na tej zemlji, in zaradi njega sem prišel na ta svet" (Apostolska spodbuda Veselje evangelija, 273).

Oznanjamo vam Jezusa Kristusa

Ko Cerkev oznanja to, kar je zastoj prejela (prim. Mt 10,8; Apd 3,6), lahko deli z vami mladimi pot in resnico, ki vodita do smisla bivanja na tej zemlji. Jezus Kristus, ki je za nas umrl in vstal, se daruje za našo svobodo in nas vabi, da iščemo, odkrivamo in oznanjamo ta pravi in polni smisel. Dragi mladi, ne bojte se Kristusa in njegove Cerkve! V njej se skriva zaklad, ki napolnjuje življenje z veseljem. To vam govorim iz izkušnje: po zaslugi vere sem našel odgovor na svoje sanje in moč, da sem jih uresničil. Videl sem veliko bolečine in veliko revščine, ki je izmaličila obraze številnih bratov in sester. Toda za tiste, ki so z Jezusom, je vse zlo le izziv k večji ljubezni. Številni možje in žene, mnogi mladi so se iz ljubezni do evangelija velikodušno žrtvovali za svoje brate in sestre, včasih celo do mučeništva. Iz Jezusovega križa se učimo logike Božjega darovanja samih sebe (prim. 1 Kor 1,17-25) kot

oblike oznanjevanja evangelija za življenje sveta (prim. Jn 3,16). Ko vnema Kristusova ljubezen, poučiva tistega, ki gori, ter krepí tistega, ki ga ljubi; ga razsvetljuje in greje (prim. 2 Kor 5,14). V šoli svetnikov, ki nam odpirajo obsežna Božja obzorja, vas vabim, da se v vsaki okoliščini vprašate: "Kaj bi storil Kristus na mojem mestu?"

Posredovati vero do skrajnih mej sveta

Tudi vi mladi ste po krstu živi udje Cerkve in skupaj smo poslani, da ponesemo evangelij vsem. Vi se odpirate življenju. Rast v milosti vere, ki nam je bila posredovana po zakramentih Cerkve, nas prevzema v tok mnogih generacij pričevalcev, v katerem modrost tistih, ki imajo izkušnje, postane pričevanje in spod-

buda za tiste, ki se odpirajo prihodnosti. In novost mladih postane obremenjena opora in upanje za tiste, ki so blizu cilja svoje poti. Cerkve gradi medgeneracijske mostove v sobivanju različnih življenjskih obdobij, v katerih vera v Boga in ljubezen do bližnjega predstavlja dejavnika globoke povezanosti.

Ta prenos vere, ki je srce poslanstva Cerkve, se torej dogaja po "okužbi" ljubezni, ko veselje in navdušenje izražata na novo odkrit smisel in polnost življenja. Privlačno širjenje vere torej terja odprta srca, ki jih razširja ljubezen. Ljubezni ne moremo postavljati meja: močna kakor smrt je ljubezen (prim. Vp 8,6). To vodi v srečevanje, pričevanje, oznanjevanje; ustvarja občestvo ljubezni do vseh, ki so daleč od vere, do nje brezbržni, včasih celo nasprotni ali sovražni. Človeška, kulturna in verska okolja, ki so še vedno oddaljena od Jezusovega evangelija in zakramentalne navzočnosti Cerkve, predstavljajo skrajne bivanjske periferije, "skrajne meje sveta", h katerim so poslani Jezusovi učenci od njegove Velike noči in z gotovostjo, da je Gospod vedno z njimi (prim. Mt 28,20; Apd 1,8). V tem je bistvo tistega, kar imenujemo *missio ad gentes*. Najbolj brezupna periferija človeštva, ki potrebuje Kristusa, je ravnodušnost do vere ali celo sovraštvo proti Božji polnosti življenja. Vsaka duhovna ali

gmotna revščina, vsaka diskriminacija bratov in sester je vedno posledica zavračanja Boga in njegove ljubezni.

Skrajne meje sveta, dragi mladi, so za vas danes zelo relativne in jih vedno z lahkoto "prebrodite". Digitalni svet in družabna omrežja, ki nas preplavljajo in prežemajo vse, brišejo meje, obrobja in razdalje ter zmanjšujejo razlike. Zdi se, da je vse na dosegu roke, vse tako blizu in takojšnje. Četudi bi imeli brez vsestranske zavzetosti našega življenja nešteto stikov, vendar ne bomo nikoli potopljeni v pravo občestvo življenja. Misijon do skrajnih mej sveta terja, da darujemo sami sebe v poklicnosti, ki nam jo On podarja in nas je postavil na ta svet (prim. Lk 9,23-25). Drznil bi si trditi, da je za mladega, ki želi hoditi za Kristusom, bistvenega pomena, da išče svojo poklicnost in jo sprejme.

Pričevati za ljubezen

Zahvaljujem se vsem cerkvenim okoljem, ki vam omogočajo, da se osebno srečate z živim Kristusom v njegovi Cerkvi: župnije, združenja, gibanja, redovne skupnosti in številne pobude misijonarskega služenja. Veliko mladih najde v misijonarskem prostovoljstvu obliko služenja "najmanjšim" (prim. Mt 25,40), spodbujajo človekovo dostojanstvo in pričujejo za veselje ljubezni in za to, da so kristjani. Tovrstne cerkvene izkušnje pripomorejo, da formacija vsakogar ni samo priprava na lastno poklicno kariero, ampak da razvije in neguje Gospodov dar, da lahko bolje služi drugim. Te hvalevredne oblike začasnega misijonarskega služenja so

uspešen začetek in vam lahko v smislu razločevanja poklicnosti pomagajo pri odločitvi za popolno podaritev vas samih kot misijonarjev. Iz mladih src so se rodile Papeške misijonarske družbe (PMD), da bi podpirale oznanjevanje evangelija vsem ljudem ter prispevala k človeški in kulturni rasti številnih ljudstev, ki so žejni Resnice. Molitve in razne oblike gmotne pomoči, ki jih PMD radodarno podarja in razdeljuje, pomagajo Svetemu sedežu, da more tisti, ki jih prejme za svoje potrebe, z njimi pričevati v svojem okolju. Nihče ni tako ubog, da ne bi mogel dati nekaj od tega, kar ima, še prej pa to, kar je. Rad ponavljam spodbudo, ki sem jo dal mladim Čilencem: "Nikoli ne misli, da nimaš ničesar dati ali da nikogar ne potrebuješ. Pomisli, da te mnogi ljudje potrebujejo. Vsak izmed vas naj premisli v svojem srcu: mnogi ljudje me potrebujejo" (Srečanje z mladimi, svetišče Maipu, 17. januarja 2018).

Dragi mladi, dana vam je priložnost, da postanemo misijonarski apostoli, ki so vedno bolj navdušeni za Jezusa in njegovo poslanstvo do skrajnih mej sveta. Prosim Marijijo, Kraljico apostolov, svetega Frančiška Ksaverija in sveto Terezijo Deteta Jezusa ter blaženega Pavla Manno, da za vse nas posredujejo in nas vedno spremljajo.

Kratke

Doberdob - Slovesno bogoslužje in maša na pokopališču

Tretjo nedeljo v oktobru, 21., nam je bogoslužje v naši cerkvi obogatil MePZ Zdravko Munih z Mosta na Soči. Zbor je bil ustanovljen leta 1990. Prvi dirigent je bil maestro Marko Munih;

zbor je poimenovan prav po njegovem očetu. Zbor sestavljajo pevci, ki prihajajo s Tolminskega, zato zaslužijo pohvalo, ker redno hodijo na vaje. Med nedeljskim petjem so v naši cerkvi sv. Martina zapeli kar nekaj tipičnih bogoslužnih pesmi, značilnih za tolminske vasi. Za orglami je bil Bogdan Kosmač, nečak

pesnika Cirila Kosmača, ki živi na domačiji ob Idriji. Zbor vodi ga. Mirjam Klinton. Zahvaljujemo se jim za lepo sodelovanje in upamo, da jih bomo še kdaj lahko poslušali.

V naši župniji imamo v oktobru redno tudi mašo na pokopališču. To je poseben dogodek, saj smo tokrat še bolj povezani s svojimi dragimi. Letos je to maša, 19. oktobra, spremljala tudi ugodno vreme, zato se nas je zbralo lepo število. Po maši pa smo odnesli na grobove blagoslovljene sveče in tako utrdili vez med nami in tistimi, ki so že v večnosti. / T. P.

Papež na rimskem pokopališču: spomin, upanje, blagri

Ob dnevu vseh vernih rajnih je papež Frančišek na rimskem pokopališču Laurentino daroval zanje sveto mašo. Ob prihodu na pokopališče se je najprej zaustavil pri t. i. vrtu angelov, kjer so pokopani otroci, ki se niso nikoli rodili, ter pri t. i. polju otrok, kjer so pokopani otroci. V homiliji je spregovoril o spominjanju, upanju ter o blagih kot lučeh, ki nas vodijo na poti življenja.

Papeževa maša za pokojne kardinale in škofo

Papež Frančišek je 3. novembra v baziliki sv. Petra daroval sveto mašo za kardinale in škofo, ki so umrli v zadnjem letu. Med homilijo je dejal, da je vstopnica, ki jo je treba pokazati na pragu večne svatbe, služenje. Kar ostane od življenja pred pragom večnosti, ni to, koliko smo zaslužili, temveč to, koliko smo dali. Življenje širi luč, samo če se porabi, če se troši v služenju. "Smisel življenja je odgovoriti na Božjo ponudbo ljubezni. Odgovor pa gre preko resnične ljubezni, darovanja sebe, služenja. Služenje stane, kar pomeni trošiti se, izrabiti se. A pri naši službi ne služi za življenje, kdor ne živi za služenje. Kdor preveč varuje svoje življenje, ga izgubi".

Pastoralna enota Sosljan - Devin - Ribiško naselje

Uradna umestitev duhovnika Fabia La Gioie

Prejšnjo nedeljo so se verske skupnosti iz Sosljana, Devina - Štivanja - Medje vasi in Ribiškega naselja zbrale v stari štivanski cerkvi sv. Ivana, svetem kraju, srcu krajevine Cerkve, od koder so odhajali misijonariji med naše prednike, da bi jim ponesli krščansko vero. Zbrali so se, da bi skupno z gospodom nadškofom in župnikom Giorgiom Gianninijem molili za don Fabia La Gioie, ki je uradno nastopil službo župnika in voditelja nove pastoralne enote. Obred se je pričel pri vходу, kjer je gospoda nadškofa Carla Maria Redaellija in novega župnika pozdravila gospa županja. Bogoslužje je obogatil združenje cerkveni zbor, ki so ga sestavljali pevci vseh treh župnij in mladinski pevski zbor otrok, ki obiskujejo slovenski nauk. Slovenski sprevod je spremljala pesem *Najvišji vsemogočni Bog*. Tako kot poje pesem, so se tudi naše tri skupnosti v poniznosti in kleče skušale pripraviti svoja srca na pričetek sv. maše. Med njo so pro-

sili božjega in Marijinega blagoslova. S pesmijo in molitvijo so prisegli, da želijo ostati zvesti Kristusu Kralju. Namesto uvodnih obredov je novi župnik g. Fabio La Gioie v roke g. nadškofa obnovil svoje duhovniške obljube; g. Giorgio Giannini, ki ostaja v Devinu kot pomočnik in bo skrbel predvsem za slovenske vernike, pa je obljubil, da bo sodeloval in po lastnih močeh pomagal don Fabiu. Po dvojezičnem psalmu in drugem berilu v slovenščini sta diakon v italijanščini, devinski župnik pa v slovenščini prebrala še evangelij, v katerem je evagelist Matej

pripovedoval o ozdravljenju slepega Bartimaja. Prav na evangelij se je navezal v svoji homiliji g. nadškof. Čudil se je temu, da je Jezus sploh vprašal Bartimaja, kaj si želi. Saj je bilo jasno, da bi rad spet spregledal. A Jezus je bil velik pedagog. Njegova vprašanja so želela vzbuditi v ljudeh globlje razmišljanje, iti v globino, spoznati to, kar je res potrebno. Podobno je povabil tudi zbrane vernike, naj na novi skupni poti iščejo to, kar jih zdužuje, naj ovrednotijo talente posameznih župnij. Če jih bodo med seboj delili, bodo

bodo videli sadovi. Specifičnost posameznih skupnosti, svoje delo so verniki izrazili pri darovanju. Skupaj z vodo in vinom za sveto evharistijo so v vrčku prinesli morskovo vodo (vse tri župnije ležijo ob morju), oljčno olje in oljke, kruh in vino (sadove naše zemlje). Novega župnika je v imenu vseh treh župnij, ki sestavljajo novo pastoralno enoto, po objahilu pozdravil tudi g. Michele Moro. Podobno kot g. nadškof je tudi on poudaril, da nas čaka nezamisljiv izziv, kateremu pa upamo, da bomo z Božjo pomočjo pod vodstvom naših dušnih pastirjev Fabia La Gioie in Giorgia Gianninija z uspehom kos. V zahvali je novi župnik ponovno pozval vse h konstruktivnemu sodelovanju, zato da bomo res vsi eno, tako kot je molil Jezus med zadnjo večerjo. Vse zbrane je v slovenščini in italijanščini priporočil Marijinemu varstvu.

Slovesnost je končal združeni cekrveni zbor s pesmijo *Jaz pošljem vas-lo mando voi*, ki jo je ob predstavitvi novega pastoralnega pisma sestavil gospod Francesco

Fragiacomo. Pesem, katere tretja kitica je bila napisana v slovenščini in furlanščini, so pevci za to priložnost skupaj z refrenom zapeli v slovenščini. Bil je to lep praznik za vse tri skupnosti, ki so se zbrale okrog iste oltarne mize, da bi pod vodstvom g. nadškofa in krajevnih duhovnikov slavile istega Boga. V škofijskem listu Voce Isontina so novonastalo pastorno upravno enoto poimenovali kar pastoralna enota Devin-Nabrežina. Naziv je med ljudmi, ki ne poznajo dobro meje naše občine in župnije, ki jo sestavljajo, ustvaril kar nekaj zmešnjav. Marsikdo se je spraševal, katere župnije so se združile v novo pastoralno enoto, ali je postala del te tudi Nabrežina; kdo je pravzaprav novi župnik g. Fabio La Gioie ali g. Karlo Bolčina, ki je v resnici le upravitelj nabrežinske fare, ki je ostala zunaj nje. Enako nista vključeni župniji Mavinje in Šempolaj-Slivno, ki tudi spadata pod občino Devin Nabrežina. (Ker ležijo vse tri župnije nove pastoralne enote pri morju, bi bil njen ustrežnejši naziv baje Obalna pastoralna enota, ali če upoštevamo, da je stara štivanska cerkev starodavni duhovni center teh vasi, pastoralna enota sv. Ivana ali v italijanščini Unita' pastorale San Giovanni in Tuba.

Olga Tavčar

Druga Pravljina urica v Feiglovi knjižnici

Prijateljstvo si je treba prislužiti

Klic pravljic ima čarobno moč. Tudi v ponedeljek, 22. oktobra 2018, se je v mladinski sobi Feiglove knjižnice zbralo nad trideset, predvsem predšolskih otrok, katerim so namenjene Pravljine urice, ki malčke vodijo v lep, iskren pravljini svet, kjer se vedno vse dobro izteče. Na pravljino popotovanje v vznemirljivo afriško džunglo, kjer je vse polno

zanimivih živali, se je z zvedavimi cicibančki popeljala živahna Martina Šolc, ki ima že kar nekaj kilometrine kot pravljica. S seboj je prinesla velik lonc, da bi vanj spravila sestavine za okusno pravljico, tako, ki s prikazom živalskega okolja razkriva otrokom delček odnosov, ki se tkejo med ljudmi. Protagonist tokratne pravljine dogodivščine je bil krokodilček Karli, ki je imel vse, kar si je pozelel. Pogrešal pa je pravega prijatelja, s katerim bi se igral. Modri papagaj Fredi ga je poučil, da prijatelja ne dobiš kar tako, moraš si ga prislužiti. Karli si je mislil, da bo prijatelja pridobil s pesmico ali darilom. Ko pa je različnim živalim dejal, da jih ima tako rad, da bi jih kar pojedel – tako rečemo včasih še sami! –, so iz strahu kar zbežale. On pa je bil še bolj žalosten, dokler ni lepega dne srečal krokodilko, ki mu je še sama razkrila, da ga ima tako rada, da bi kar ga pojedla! Končno je vendarle našel prijatelja! Ljubko pravljico Najraje bi te kar pojedel, katere avtorici sta Katja Reider in Sabine Kraushaar, je Martina Šolc pripovedovala zelo razgibano, tako da je "odigrala" vlogo vsake živali in živo posredovala nepopisno krokodilčkov veselje ob čudovitem srečanju s krokodilko. Vmes je še zapela in seveda v pravljico vpletala male poslušalce, da je čim bolj učinkovito ujela njihovo pozornost. Ob koncu je vsak dobil papirnatega krokodilčka in ga pobarval po lastnem risarskem vzgibu. Marsikdo od njih se je z mamico ali očkom pred odhodom iz knjižnice ustavljal pri ustrezljivih knjižničarkah Bredi in Martini, da bi si izposodil ilustrirano knjižico in še doma zaplul v čudoviti pravljini svet. / IK

Dramska družina SKPD F. B. Sedej / Gledališče na ocvrtem

Predsodki hudo pogojujejo naše medsebojne odnose

V petek, 26. oktobra 2018, se je z odra velike dvorane župnijskega doma F. B. Sedej v Števerjanu živo in živahno pretakala ustvarjalna žilica mladih koroških gledaliških zanesenjakov. Na drugem večeru letošnjega abonmajskega niza *Gledališče na ocvrtem*, ki ga prireja Dramska družina SKPD F. B. Sedej pod pokroviteljstvom Zveze slovenske katoliške prosvete in ob sodelovanju Javnega sklada za kulturne dejavnosti Republike Slovenije, novoustanovljene Zlate gledališke mreže, Sveta slovenskih organizacij ter Vinoteke Števerjanski griči, je bila namreč v gostih gledališka skupina ŠTKGRA Katoliškega prosvetnega društva Šmihel iz Koroške. Gostovanje je spadalo v tokratne Koroške kulturne dneve na Primorskem, ki jih vsako drugo leto prirejajo Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, Slovenska prosveta iz Trsta, Kršćanska kulturna zveza iz Celovca, pa tudi Slovensko kulturno središče Planika iz Ukevi in Združenje Don Mario Černet iz Ovčje vasi. Lepo je bilo, da so se mladi koroški igral-

ci predstavili prav v Števerjanu, kjer je zadnja leta zelo dejavna mladinska gledališka skupina M+, ki za svoje gledališko poustvarjalno delo sega po nena-

jo in lomijo prav zaradi najrazličnejših predsodkov, tudi do manj nadarjenih, tistih, ki so nižje na socialni lestvici, do blondink, ki naj bi hotele biti zmeraj v ospredju, pa do tujke, ki je sicer enkratna plesalka, a naj bi bila kot vsi tujci tatica. Živčno se obmetavajo z očitki, ki seveda skvarijo tudi navdušenje nad skorajšnjim plesnim nastopom. Mladi igralci so v zelo dobro uigrani uprizoritvi pokazali velik smisel za skupinsko igro. Vsak je s svojo vlogo, svojim dodelano izdelanim likom namreč doprinesel svoj delež k celotnemu gledališkemu prikazu, ne da bi želel pri tem na katerikoli način izstopati. Sami niso podlegli predsodkom!, vsaj v grajenju predstave ne. Ta je bila po zaslugi režiserke Hainove zelo dinamična, čeprav se v bistvu na odru nič ne dogaja (vse se "kuje" v dušah, v srcih), ker so bili, kot rečeno, pod žarometi predsodki, zaradi katerih še prijateljstvo lahko zamre. Timna Bošič (Pavla), Jaka Cerar (Bojan), Alina Kaiser (Lena), Mija Kraiger (Tereza), Anja Kerbitz (Mona), Johanna Pajenk (Julija), Katharina Pajenk (Janina), Anja Smolnik (Danijela) so izrazito znali orisati značajске poteze likov in

izraziti njihove raznolike občutke in občutja. Nastopajočim, ki so s predstavo izžvali razmišljanje, kako imamo sami vsakovrstne predsodke, ki kalijo odnose med nami, je publika, med katero so bili tudi mladi gledalci, namenila toplo ploskanje. Dolgotrajni aplavz je bil tudi spodbuda koroškim igralcem, naj nadaljujejo tako spodbudno gledališko iskanje. To jim gotovo pomaga tudi pri boljšem spoznavanju sebe in družbe, v kateri jim je dano živeti. Njihovo posredovanje utripa kulturne ustvarjalnosti na koroški zemlji je bilo tudi zadnje srečanje v sklopu letošnjih Koroških kulturnih dnevov na Primorskem, saj napovedana predstava *Katastrofalna večerja*, ki bi morala biti na sporedu v nedeljo, 28. oktobra 2018, v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandreu v abonmajski ponudbi PD Štandreu, je žal odpadla, ker Gledališka skupina KPD Planika iz Sel ni mogla priti v Italijo zaradi izredno slabih vremenskih razmer na Avstrijskem.

Čeprav je bilo tudi v petek kislo vreme, so Števerjanci gostoljubno postregli gledalcem in igralcem s slastnimi jedmi iz ponve in z briško kapljico, ki razjasni obraz v še tako grdem vremenu.

Naslednja predstava *Gledališče na ocvrtem* bo že v petek, 9. novembra, ob 20.30, ko bo na števerjanskem odru po dolgem času spet nastopil dramski odsek PD Štandreu z letošnjo uspešno, trpkom komedijo Toneta Partljica *Čaj za dve* v režiji Jožeta Hrovata.

Iva Koršič

SSG Abonmajska sezona v Gorici

Uvertura z izrednim Perpetuum Jazzile

S pogledom na spodbudno zelo dobro zasedeno dvorano gledališča Verdi v Gorici se je v četrtek, 25. oktobra 2018, začela letošnja goriška sezona Slovenskega stalnega gledališča. Odmeven uvodni večer je SSG urničilo v sodelovanju z goriško občinsko upravo in ob podpori dežele FJK. V goste je prišel sloviti slovenski vokalni orkester Perpetuum Jazzile, ki je že obredel najrazličnejše svetovne odre in povsod povsem osvojil in očaral občinstvo. Tako je bilo seveda tudi na četrtekovem koncertu v Gorici, na katerem se je sicer ta enkratni zborovski sestav predstavil v manjši, a nič manj učinkoviti zasedbi, ki so jo poslušalci obsuli s ploskanjem in dodatek spremljali stoje, plesaje. To edinstveno skupino na Slovenskem je daljnega l. 1983 ustanovil Tomaž Kozlevčar. V letih je le še pridobila moč in slavo. Sestavljajo jo izvrstni mladi pevci, ki slovenske popevke in svetovno znane skladbe pop glasbe izvajajo a cappella, pri tem pa izstopajo njihove neverjetne vokalne zmognosti pri posnevanju različnih glasbil. Tako da je to res pravi imenitni vokalni orkester z mojstrskim vokalnim tolkalistom Sašo Vrabčičem. Zdi se, kot da so v njegovih glasilkah zbrana različna tolkala. Vsi so res

izredni pevci, sicer vsak poje ozvočen (včasih je bil zvok v goriškem gledališču še premočan). Za goriški večer so pripravili pester program z različnimi glasbenimi ritmi. Prevladovala so sicer angleške uspešnice. Med drugimi so zapeli tudi skladbo iz muzikala *Mamma mia* legendarne skupine Abba. Škoda, da ni bilo v programu več slovenskih pesmi. Saj je publika še najbolj uživala ob poskočni Avsenikovi *Na Golici*, ki so jo izvedli izredno posrečeno. Pevci so napovedali, da pripravljajo koncert iz samih slovenskih pesmi prihodnjega 17. novembra v Stožicah. Čudoviti izvajalci, ki se vidno zabavajo, ko so na odru in pojejo – petje vselej spremljajo tudi dobro naštudirane koreografije – so prepotovali domala pol sveta, saj so imeli turneje po Rusiji, Estoniji, Braziliji, Argentini, Nemčiji, Avstriji, Švici, Italiji, Franciji, Veliki Britaniji... L. 2008 je Perpetuum Jazzile prejel viktorja za posebne dosežke. Našeteje lahko pa še cel kup drugih priznanj. Vsakič je njihov nastop posebno doživetje. Pravi užitek je poslušati njihovo petje, ki res daje vtis zborovskega petja z instrumenti. Upati je, da, kot se je uspešno začela, se bo tudi nadaljevala goriška sezona SSG. V zadnjih letih je namreč naše gle-

dališče doživelo znaten osip gledalcev. Tokrat so bili med poslušalci tudi Slovenci iz Tržaške in kar precej Italijanov, ki so navdušeno spremljali nastop. Po dolgih letih je sezona SSG spet prestopila prag goriškega gledališča Verdi. Letos bo končno spet premierna uprizoritev v Gorici. Dne 19. novembra se goriškimi abonentom obeta namreč spet krasen umetniški užitek: izkušena, imenitna gledališka "veterana" Ivo Ban in Vladimir Jurc bosta pod režijsko palčico Dušana Mlakarja uprizorila v Kulturnem domu v Gorici delo *Videz vara*

avstrijskega dramatika Thomasa Bernarda. Delo bo pri tem doživelo slovensko praznovanje. Zato bo tudi to izjemen dogodek, na katerem ne sme manjkati prav noben abonent. Lahko se mu le še drugi pridružijo in uživajo, kot so resnično uživali poslušalci na večeru z glasbo mladih odličnih pevcev Perpetuum Jazzile.

IK

Kulturni center Lojze Bratuž

Krožek Anton Gregorčič

SREČANJA POD LIPAMI

Gost večera

MINISTER ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

PETER JOŽEF ČESNIK

Ljubljčan, ki je 36 let živel v Avstraliji, bil kontrolor letenja in sindikalni predstavnik, dejaven v slovenskih organizacijah.

ČETRTEK, 15. NOVEMBRA 2018, OB 20. URI
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

6 ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA

CECILIJANKA 2018

60. REVIIJA GORIŠKIH PEVSKIH ZBOROV

sodelujejo tudi zbori iz tržaške in videmske pokrajine ter Koroške in Slovenije

posvečena je skladatelju
VINKU VODOPIVCU ob 140-letnici rojstva

Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž

sobota, 17. novembra 2018, ob 20.30
nedelja, 18. novembra 2018, ob 17. uri

Revija poteka pod pokroviteljstvom goriške občine, ob podpori Javnega sklada za kulturne dejavnosti Republike Slovenije, Fundacije Cassa di Risparmio iz Gorice, Zadruga kraške banke in občine Gorica ter v sodelovanju s Svetom slovenskih organizacij

Logo of the Slovenian Catholic Church Prosveta - Gorica and logos of sponsors: Comune di Gorizia, Jskd, Fondazione, ZKB.

KROŽEK ANTON GREGORČIČ Koncert v palači Lanthieri

Glasbeno-gastronomski dogodek

DVS Bodeča Neža

Res poseben glasbeno-gastronomski dogodek je bil koncert z aperitivom, ki so ga 27. oktobra v sugestivni dvorani palače Lanthieri v Gorici sooblikovali Dekliška vokalna skupina Bodeča Neža, fantovska skupina Devin-Nabrežina in glasbeniki Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel.

Večer v organizaciji krožka Anton Gregorčič je zbrani publiki ponudil raznovrstne glasbene točke, hkrati pa tudi do-

Fantovska skupina Devin-Nabrežina

brote različnih okusov domačih proizvajalcev: torej dvojini užitek ob lepi glasbi in dobri hrani, saj

slovenščini in italijanščini. Srečanje sta s Chopinovim Nokturnom v cis molu uvedli violi-

nistka Sara Gorkič in pianistka Eva Dolinšek. Žensko je bil obarvan tudi nastop DVS Bodeča Neža, ki je pod vodstvom Mateje Černic ponudil, kot vselej, izvrstne izvedbe pesmi Giovannija Pierluigija da Palestrine, Roberta Schumanna, Edwarda MacDowell, Marija Kogoja in Tadeje Vulc. Fantovska skupina Devin-Nabrežina, ki obstaja le dve leti, se je z dirigentom Mirkom Ferlanom predstavila s pesmimi Benjamina Ipvaca, Hrabroslava Volariča in Vasilija Mirka ter s himno ljubezni in prijateljstvu Vive l'amour.

Medtem ko so dekleta začela nositi poslušalcev kozarce z izbranimi vini, je začela igrati jazz skupina Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel. Mladi, a zelo uigrani in nadarjeni jazz glasbeniki, kitarist Gabriel Gardenal, basist Daniele Sentieri in pianist oz. tolkalist Francesco Sentieri, so izvedli skladbe Dorhama, Parkerja, Montgomerija in legendarnega Gillespieja.

Večer se je v bližnji sobani nadaljeval z degustacijo, ki jo je pripravilo društvo Autoktona, odlično kavo pa je ponudilo podjetje Goriziana Caffè. Prireditelji so se za gostoljubnost seveda toplo zahvalili grofici Carolini Lanthieri. / DD

SOVODNJE Informativno srečanje o raku dojke Himna življenju

Sovodnjska občina se izkazuje kot posebno občutljiva na področju solidarnosti, saj so na njenem območju v mesecu dni potekale kar tri odmevne dobrodelne pobude. V ponedeljek, 22. oktobra, je vaško kulturno društvo priredilo v domu Jožef Čiščut v sodelovanju s sekcijo prostovoljnih krvodajalcev odlično organizirano informativno srečanje *Rečeno med nami... in ne samo...* o boju proti raku dojke. Odlično je bilo že zato, ker so res številni prisotni lahko priložnosti kar trem zdravnikom, specialistom, ki se z različnih zornih kotov ukvarjajo z omenjenim rakom. Radiologinja Martina Locatelli, kirurg Giuseppe Stacul in onkolog Simon Spazzapan so - tudi s projekcijo diapozitivov - na nazoren način ponudili

veliko informacij: ne le zanimive in zgovorne statistične in tehnične podatke, temveč tudi koristne nasvete. To so bili dragoceni napotki treh strokovnjakov, ki so si nabrali ogromno znanja in izkušenj, so informirani o najsodobnejših terapijah, hkrati pa so tudi v najboljših letih, da lahko še ogromno dobrega naredijo, in to ne le v ambulantah ali operacijskih sobah, temveč tudi

Vesna P.

Tanja K.

S. Spazzapan, G. Stacul, M. Locatelli in V. Nanut (foto dd)

na takih informativnih srečanjih. Njihove besede so namreč bile jasne, predvsem pa izrečene s srcem v roki; prav tako kot besede oseb, ki so organizirale sovodnjsko srečanje. Da bi to bilo še bolj pestro, so publiko spodbudile ne le s pozitivnimi sporočili fotografske razstave združenja ANDOS *Semplicemente noi... Enostavno mi...* in s petjem Ženske vokalne skupine Danica, ki jo vodi Jana Drassich, temveč tudi z dvema pomenljivima pričevanjema: besede Vesne

Primožič in Tanje Kuzmin so namreč odražale neomajno duševno moč ženske, ki je z vso svojo bitjo predana življenju: vredno se je zanj boriti in ga ljubiti. Da bi srečanje, ki ga je povezovala predsednica društva Valentina Nanut, prineslo tudi konkretne sadove, so navzoči lahko darovali za združenje prostovoljcev Spiraglio, ki nudi podporo onkološkim bolnikom. Bistveni sta informacija in preventiva, prav tako pa je za bolnike pomembna bližina ljudi, je na večeru povedala županja Alenka Florenin.

Oslavje / Slovo vsestransko dejavnega domačina Odšel je Silvan Bensa

Veličastno in mogočno petje, prežeto z žalostjo, je posredovalo posebno vzdušje množici prisotnih sorodnikov, prijateljev in znancev ob pogrebu dobrega pevca in vsestranskega kulturnega in prosvetnega delavca, dobrega očeta in gospodarja Silvana Bense. V mesecu decembru bi praznoval osemdeset let, toda ni jih dočkal. Kruta bolezen, ki je pred nekaj leti začela načenjati Silvanovo zdravje, je počasi napredovala in ga iztrgala ljubljeni družini, njegovemu domu na Oslavju in vsem, ki smo ga poznali in imeli radi.

Dva tedna je bil v bolnišnici, nato je nastopila smrt v soboto, 13. oktobra, pogreb je bil v sredo, 17. oktobra, v cerkvi v Pevmi, kamor je hodil celo življenje k pevskega vajam in se udeleževal verskih obredov. Rodil se je na Oslavju materi Romani Colja in očetu Valentinu, poleg štirih sester je bil edini sin. V septembru 1967 je stopil v zakon z Marijo Devinar iz Štavrca; rodili so se jima sinova Aleksij in Borut ter hči Elena. Poleg trdega, vsakdanjega dela v vinogradih je dobil čas za vsestransko prosvetno kulturno delo. S svojim lepim baritonom je sodeloval v cerkvenem zboru v

Pevmi. Že kot mladenič je sodeloval v oktetu Planika. S svojim zamejnim glasom je prepeval tudi v zborih Mirko Filej in v Štavraru. Po potrebi je pel tudi v zborih iz Podgore in s Plešivega. Bil je prisoten skoraj na vseh pevske in drugih prireditvah. Bil je tudi med ustanovitelji SKPD Jože Abram, ki je delovalo nad deset let v Pevmi in na Oslavju.

Za dve mandatni dobi je bil izvoljen v Rajonski svet za Pevmo, Oslavje, Štavraru, v katerem je bil predsednik in je skrbel za vse potrebe področja, ureditev cest, razsvetljave, pokopališč v Pevmi in Štavraru. Silvana bo marsikdo pogrešal, manjkalo bo družini, ženi, otro-

kom, vnukom, ki jih je nad vse ljubil. Bil je razgledan človek in poučen o vsem, saj je rad prebiral časopise, revije in knjige, tako da je vedno imel lastno mnenje o vsem, kar se je dogajalo okrog nas. Sveto mašo je daroval domači župnik Marijan Markežič. Bogoslužje so obogatili hvaležni pevci iz zborov Štavraru, Pevma, Podgora, Jazbine, Sraka in Mirko Filej, ki so mu zapeli tudi pred cerkvijo in na pokopališču. Njegovi izleti v naravo in planinarjenje so mu bili dopolnilo vsega, kar ga je plemenitilo in bogatilo. Zdaj bo iz svetih višav bdel nad dragimi, ki so ostali sami.

Andrej Kosič

K Bogu je odšla naša draga mama **MARTA TERČIČ vd. SREBRNIČ**, stara 87 let.
S hvaležnostjo in ljubeznijo se je spominjamo hčerki in sinovi z družinami.
Pogreb bo v soboto, 10. novembra, ob 14. uri v župnijski cerkvi v Števerjanu.
Žalni sprevod bo krenil ob 13.30 iz goriške bolnišnice.
Namesto cvetja darujte v dobre namene.

Obvestila

Sveta maša na zahvalno nedeljo bo v Rupi v nedeljo, 11. novembra, ob 14. uri. Sledil bo blagoslov kmečkih pridelkov.

Svet slovenskih organizacij sporoča, da je sklican 14. redni občni zbor, ki bo zasedal v prvem sklicu v četrtek, 15. novembra 2018, ob 8. uri in v drugem sklicu v petek, 16. novembra 2018, ob 17. uri. Občni zbor SSO bo potekal v dvorani občinskega sveta v Špetru, ul. Alpe Adria, 56. Članice SSO morajo do torka, 13. novembra 2018, do 17. ure sporočiti imena kandidatov na naslov elektronske pošte gorica@ssorg.eu ali osebno na enega od pokrajinskih sedežev krovnih organizacij.

Javni razpis / 15. Priznanje Kazimir Humar - Zveza slovenske katoliške prosvete, Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevske zborov Gorica podeljujejo priznanje društvom in organizacijam ali posameznikom na osnovi utemeljivte predlagateljev in po presoji organizacij, ki priznanje podeljujejo. Predloge za priznanje zbira Zveza slovenske katoliške prosvete na podlagi javnega razpisa. Priznanje se praviloma podeli za ustvarjalne dosežke, za pomemben prispevek k razvoju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, za publicistično delo in za izjemne dosežke pri organizacijskem delu na kulturnem področju. Priznanje lahko prejmejo tisti, ki delujejo v goriškem prostoru. Predloge za priznanje je treba oddati **do 31. decembra 2018** na naslov: Zveza slovenske katoliške prosvete - 34170 Gorica-Gorizia, Drevored 20. septembra, 85, s pripisom na ovojnico: "Predlog za priznanje".

"Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Darovi

Za misijonarja Pedra Opeko: N. N. 100 evrov.
Za zbor Mirko Filej: v spomin na Silvana, daruje družina Bensa 100 evrov.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 9. 11. 2018 do 15. 11. 2018) Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Kanižo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored: **Petek, 9. novembra** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studija 2.

Sobota, 10. novembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in ziliškem narečju.
Nedelja, 11. novembra: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.
Ponedeljek, 12. novembra (v studiu Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mhec in Jakec.
Torek, 13. novembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.
Sreda, 14. novembra (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Pred 150 leti je umrl veliki misijonar F. Baraga 1. del - Izbor melodij.
Četrtek, 15. novembra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

ARS

DRUŠTVO ARS

Vljudno vabi na odprte fotografske razstave

Marko Vogrič

**"TO NI ZA LJUDSTVO!"
NAŠA KULTURNA ŽARIŠČA**

Razstavo bo predstavil Jurij Paljk

Galerija Ars, Travnik 25, Gorica

Torek, 13. novembra 2018, ob 18. uri

Marko Vogrič v Galeriji Ars na Travniku

Znani goriški fotograf Marko Vogrič se tokrat predstavlja v likovni Galeriji Ars na Travniku s svojimi umetniškimi črno-belimi fotografijami, ki so vse posvečene našemu življenju in delu v našem prostoru. Marko

Vogrič je namreč na njemu lasten način poslikal vse naše življenjske pomembne stavbe, ki pričajo o življenju in delu nas Slovencev v naši deželi. Gre za kulturne domove, kulturna žarišča, kot jih sam imenuje, in zato ni naključje, da je v Cankarjevem letu dal razstavi naslov "To ni za ljudstvo!" - Naša kulturna žarišča. Stavek je vzeti iz znanega Cankarjevega govora v Trstu o slovenskem ljudstvu in slovenski kulturi. Že v začetku govora Cankar pove, da je "dela veliko, časa malo". In prav v tem je tudi lepota zaokroženega fotografskega niza Marka Vogriča, ki preko nemih in monumentalno stacionarnih fotografij govori o našem delu.

Gorica / MeMIPZ Komel je predstavil zgoščenko Mladostno predani petju, vztrajni in ponosni

Posnetki so torej pričre sprememb, ki so se dogajale v tej skupini, zato so tudi "zvočno heterogeni". Združuje pa jih mladostna energija, ki jo znajo pevci vedno znova poustvarjati in je postala tudi za zborovodjo "izjemno nalezljiva". Skladbe na zgoščenki so odraz časa, ki je "prinesel še dodatne izzive", hkrati pa tudi "željo, da je to šele začetek poustvarjalne poti", ki ji Bandelj želi "dolgo, strmopolžno vzpenjajoče vijuganje in veliko sončnih razgledov".

Ravnateljica SCGV Komel Alessandra Schettino (*na mali sliki*) je v pozdravu poudarila, da ima koncert (ki spada v deželni projekt Zastavimo skupne moči za skupne cilje) za našo glasbeno

želo poseben pomen. V desetih letih so pevci zrastle v zdravih vrednotah in duhu resnega pedagoškega dela, ki se je očitno obrestovalo. Energija, pristnost in prisrčnost mladih, ki so ponos šole, že zaznamujejo naš prostor, je še dejala. Zbor, ki združuje mlade pevce iz vse Goriške, od Brd do Krasa, Devina, Ogleja in bližnjih krajev Slovenije, je nastal pred leti na srčno željo tedanjega ravnatelja prof. Silvana Kerševana. Jedro današnjega mešanega zbora je leta 2008 začelo delovati kot otroški zbor pod vodstvom Damijane Čevdek; taktirko je leta 2013 prevzel David Bandelj in ga, tudi prek revij, državnih in mednarodnih tekmovanj, pripeljal do današnjih dni, ko je...

žito dozorelo. "Želimo si, da bo postalo kruh", je zapisal v koncertnem listu.

Na večeru je zbor odpel deset pesmi, po eno za vsako leto; za to priložnost je izbral skladbe Claudia Monteverdija, Jacobusa Gallusa, Gioacchina Rossinija, Ubalda Vrabca, Franca Dominuttija, Stojana Kureta, Hilarija Lavrenčiča, Mojce Prus, Andreja Makorja in Eriksa Ešenvaldsa. Zadnje bi morali odpeti z Nino Kompore Volasko, s katero so naredili več korakov v vokalni tehniki; ker je zbolela, je na njeno mesto vskočila nekdanja animatorka Lucija Tavčar. Zahteven je gotovo bil dvanajstglasni Gallus, še težji - in odlično izveden! - pa Dominuttijev Introitus iz Requiem, ki so ga zapeli v dvora-

ni. Prvič je bila izvedena predredba beneške ljudske *Jubca moja*, ki jo je Lavrenčič med letošnjim poletnim oddihom napisal za ta zbor in mu hkrati zaželel, "naj živi, naj rase, naj cveti"!

Posamezne pesmi so mladi pevci povezovali z besedilom, ki ga je napisala sopranistka Zala Černe, in tako izrisali obrise desetletne zgodbe.

Spomnili so se poletnih pevskih tednov na Rebrci na Koroškem in drugod, ko so bili še otroci in so lovili žabice ter jim ni bilo nikdar dolgčas. Z leti so rastle v vztrajnosti, veselju do petja, strpnosti, potrpljenju in prijateljstvu. "Ta zbor ni le pevski zbor in petje ni samo zborovsko petje". Zahvalili so se predsedniku zbora Alessandru, na čigar ramenih sloni organizacija sestava, ko se kam odpravlja, pa

tudi dirigentu in zborovodji Stojanu Kuretu, avtorju "osupljive" *Zrelo je žito*, ki je bila pomemben mejnik na njihovi skupni poti: zato so želeli poimenovati zgoščenko prav po njej.

O Davidu Bandlju so povedali, da je "profesor, skavt, zborovodja, pevec, oče štirih otrok in pesnik", zanje pa še "motivator, učitelj, voznik, koordinator, medicinska sestra, zgodovinar, igra-

lec briškule, psiholog in svetovalec", krmar, ki se je podal na pot "s tridesetimi najstniki, ki jih vseskozi razganja". Njegova toplá človečnost jih povezuje, v tem druženju je ključ za enotnost, ki se konec koncev odraža tudi v skladbah.

Potem ko so pevci po zadnji pesmi odšli z odra, se je Bandelj spet prikazal z listkom v rokah. Zahvalil se je vodstvu centra Komel in centra Bratuž, ki sta omogočila tak praznik, in vsem, ki so pomagali pripraviti zgoščenko. Svojim mladim je želel pripraviti posebno presenečenje, ker to lepo zgodbo "kot protagonisti" pišejo že dobrih deset let in so ga "pred petimi leti posvojili". Druga za drugim je poimenoval poklical na oder, o njem nekaj malega povedal in tako sestavil mozaik, v katerem ima vsakdo od mladih svoj obraz. Vsakdo od njih je enkrat in neponovljiv, hkrati pa dar za skupno zborovsko telo. Vsi skupaj sestavljajo pristen in čudovit mozaik.

Ploskanje občinstva so nagradili s Komelovo *Dekle, pogledj me prav* in Makorjevo *Prav po prstih*, pesmima, ki božata dušo.

DD

foto dd

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (39)

Dimitri Tabaj

Črni Kal (4)

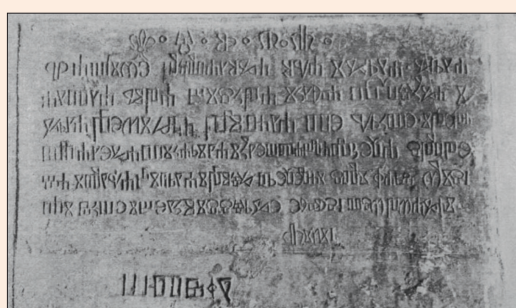
Benko je večkrat podpisoval svoje mojstrovine, pogostoma v glagolici. Najstarejši Benkov podpis v letnico 1461 najdemo pri vходу v kamniti zvonik razsežne enoladijske cerkve sv. Janeza Krstnika v Predloki pri Črnem Kalu. Na plošči, vzdani na južni steni zvonika, v glagolici piše: "1461. Va vrime počtovanoga oca i gospodina, gospodina Antona Gopa, biskupa i kneza tržačkoga i gospodina pre Mihela, plovana te cirkve i pre Pavla njega vikarina i Koneštabla Lukeža s Potpeča i Tonca Bridna i procih deželan s toj fare. Mojstori Jakše i Benko iz Sučerge. Jezus vsim pomagaj, amen. Štefan". (Besedilo in stari slovenščini, obogateni s hrvatizmi, germanizmi in latinizmi, je prečrkoval v latinico prof. Branko Fučić (1920-1999), hrvaški umetnostni zgodovinar, antropolog in arheolog, član slovenske in hrvaške akademije znanosti in umetnosti, eden največjih poznavalcev glagolice). Ta enostavna, a zelo lepa cerkev s poligonalnim rebrosto obokanim prezbiterijem z mrežastim gotskim svodom in s polkrožnim slavolokom (verjetno je tega kasneje postavila delavnica Anžeta Felicijana mlajšega) hrani v svoji notranjosti izredno drago-

ceno kamnito kustodijo, ki je prav tako delo mojstra Benka. Na njej v glagolici piše: "Let gospodnjih 1466. Va to vrime, v ko biše gospodin pre Mihel plovani i gospodin Vid Sučerge farman, to stvori Mojstar Benko s Sučerge". Kustodija uprizarja Kristusovo vstajenje, dva angela in Boga Očeta, ki blagoslovlja z desnico. Cerkev stoji na mestu antične in zgodnjerednjeveške naselbine; v letih 1972-1984 so arheologi našli celo temelje antičnega sveetišča iz rimske dobe in ostanke staroslovenskega grobišča iz 9. - 11. stoletja. Vas je od nekdanj znana zaradi sadja in vinogradov, v 19. stoletju tudi zaradi t. i. krušaric, ki so svoj kruh prodajale v Trstu. Benko je leta 1463 na Vrhu pri Buzetu zgradil cerkev sv. Antona (potem je bila obnovljena) in prav tako izklesal glagolski napis na plošči, vzdani v pročelje cerkve. Napis je žal name-

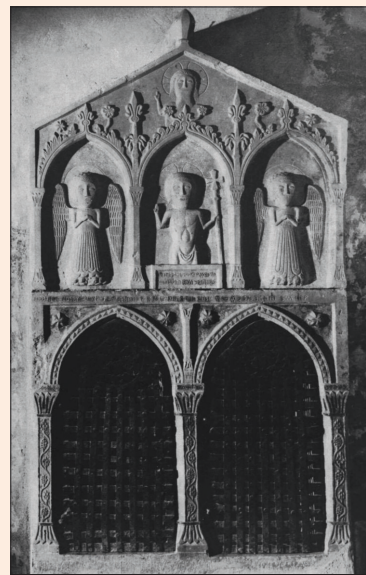
noma uničil italijanski okupator leta 1921. Na hvalevredno pobudo prof. Branka Fučića je bil obnovljen leta 1990. Rekonstrukcija napisu - prečrkovana v latinico - se glasi: "1463. Kada be zidan sveti Anton, tad beho ... starešini 2 dobra muža, Tomaš Vobinič i Marko, a farman pop Stipan iz Ostrošca, a to dela mojstar Benko iz Sučerge". Tudi cerkev sv. Antona na Vrhu pri Buzetu hrani Benkovo kamnito kustodijo za sveto olje in hostije z glagolskim napisom: "1463. To dela mojstar Benko iz Sučerge." V Podpeči najdemo veliko starih kamnitih hiš in portalov iz 15. in 16. stoletja, torej med najstarejšimi v vaseh Kraškega roba. Najbolj znani sta Prkičeva in Laška hiša. Prkičeva hiša je bila zelo verjetno last bogatih kmetov in velja po mnenju nekaterih za zelo kakovostno delo stavbarske delavnice Andreja in Benka - tam naj bi prvotno imela svojo kamnoseško delavnico -, čeprav je bila zgrajena šele leta

1547 in bi bil takrat Benko verjetno prestar (razen če ne gre za kakšnega sorodnika ali soimenjaka).

Danes deluje kot vaški muzej. V Podpeči najdemo cerkev sv. Helene, ki je poznana zaradi svojih fresk, delo znanih mojstrov, na primer Janeza iz Kastva, ki je v 15. stoletju poslal tudi znamenito cerkev Svete Trojice v Hraстовljah, v kateri se je leta 1663 podpisal tudi kamnosek Anže Felicijan. Leta 1615 je bila vas popolnoma opustošena v uskoški vojni. Tudi nad njo stoji mogočni stolp z utrjeno naravno jamo, ki je, za razliko od črnokalskega stolpa, ostal pod beneško oblastjo do propada Beneške republike leta 1797. Benkove umetnine - kot tudi umetnine drugih znamenitih mojstrov tiste dobe, na primer kamnoseka Paškvala Molče ali kamnoseških-stavbarskih rodbin Felicijan iz Rodika ali Rojina iz Brezovice - zelo učinkovito izražajo dušo kraja in časa, v katerih so bile izdelane.

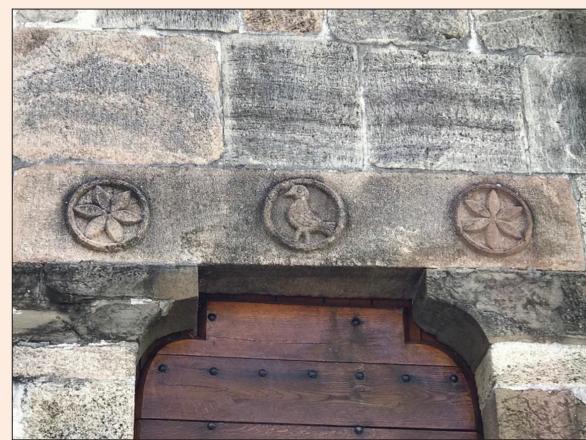
Benko je večkrat podpisoval svoje mojstrovine, pogostoma v glagolici. Najstarejši Benkov podpis v letnico 1461 najdemo pri vходу v kamniti zvonik razsežne enoladijske cerkve sv. Janeza Krstnika v Predloki pri Črnem Kalu. Na plošči, vzdani na južni steni zvonika, v glagolici piše: "1461. Va vrime počtovanoga oca i gospodina, gospodina Antona Gopa, biskupa i kneza tržačkoga i gospodina pre Mihela, plovana te cirkve i pre Pavla njega vikarina i Koneštabla Lukeža s Potpeča i Tonca Bridna i procih deželan s toj fare. Mojstori Jakše i Benko iz Sučerge. Jezus vsim pomagaj, amen. Štefan".

Cerkve sv. Janeza Krstnika v Predloki pri Črnem Kalu hrani dragoceno kamnito kustodijo, delo mojstra Benka. Na njej v glagolici piše: "Let gospodnjih 1466. Va to vrime, v ko biše gospodin pre Mihel plovani i gospodin Vid Sučerge farman, to stvori Mojstar Benko s Sučerge". Kustodija uprizarja Kristusovo vstajenje, dva angela in Boga Očeta, ki blagoslovlja z desnico.

Kamniti zvonik cerkve sv. Janeza Krstnika v Predloki sta zgradila mojstori Jakše in Benko iz Sučerge.

Detajl nad portalom zahodne fasade Prkičeve hiše v Podpeči: dve rozeti (na Primorskem poznani s starodavnim predkrižanskim imenom "svarica") in ptiča.

Prkičeva hiša v Podpeči velja po mnenju nekaterih za zelo kakovostno delo stavbarske delavnice Andreja in Benka, ki naj bi tam prvotno imela svojo kamnoseško delavnico. Danes deluje kot vaški muzej. Nad hišo je viden obrambni stolp.

Kratke**Z odrskih desk je za vedno odšla Katja Levstik**

Mlajši gledalci morda ne poznajo igralko in pevke Katje Levstik, do upokojitve članice SNG Drama Ljubljana, "starejši" pa se bodo gotovo spomnili na to gledališko umetnico, ki se je z odra za vedno poslovila 17. oktobra 2018, le deset dni pred svojim rojstnim dnem. V soboto, 27. oktobra, bi našla 74. jeseni. Rodila se je namreč l. 1944 v Ljubljani. Tu je tudi diplomirala leta 1975 na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo. Že dve leti kasneje se je zaposlila v ljubljanski Drami, kjer je ustvarila nešteto vidnih vlog, s katerimi je očarala gledalce kar nekaj generacij. Tu pri nas smo njeno igralsko moč, vsaj tisti, ki zahajamo v SNG Nova Gorica, lahko zadnjič občudovali maja l. 2014 v vlogi Janine Gegan v predstavi Ponorela lokomotiva, katere avtor je Stanislaw Ignacy Witkiewicz. SNG Drama jo je premierno uprizorila l. 2012. Zelo domiselno in učinkovito jo je režiral Jernej Lorenci.

Ob odhodu v večnost upokojena članica Drame so v tej osrednji slovenski gledališki hiši zapisali, da je "S svojim pevskim in igralskim talentom na odru pričarala številne čarobne trenutke".

Katja Levstik tudi filmska umetnost ni bila tuja. Markanten pečat je med drugim pustila v filmih Na papirnatih avionih Matjaža Klopčiča in Prestopu Matije Milčinskega. Strastno je prepevala tudi "šansone".

Med njenimi vidnejšimi gledališkimi vlogami kritiki omenjajo Fedro iz istoimenske drame Jeana Racina, Špelo iz drame Milana Jesiha Triko, učiteljico petja iz Kralja Leara Williama Shakespeara ter Matildo iz drame Ljudožerci Gregorja Strniše. Za vlogo ženske v drami Izobiljevalec sveta Thomasa Bernharda je na 4. Mednarodnem festivalu komornega gledališča Zlati lev v Umagu leta 2003 prejela zlatega leva.

V zadnjih letih so jo gledalci lahko gledali v predstavah Barčica za punčke avtorice Milene Marković v režiji Aleksandra Popovskega, v omenjeni Ponoreli lokomotivi ter Prijatelji avtorja Kobeja Abeja v režiji Mateje Koležnik.

Na filmskem platnu pa je v zadnjih letih sodelovala med drugim v filmu Pod gladino, ki ga je leta 2016 posnel Klemen Dvornik, njen glas slišimo tudi v kratkem animiranem filmu Boles Špele Čadež (2013).

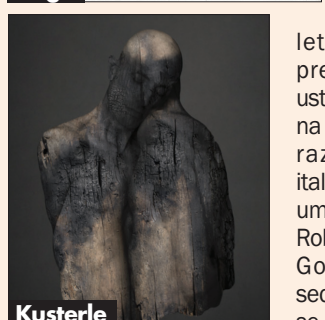
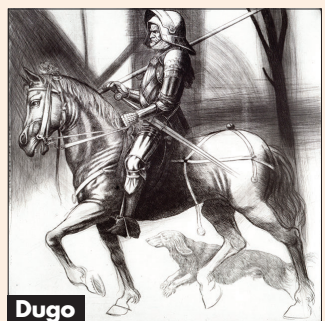
Katja Levstik bo zmeraj živela v srcih gledalcev, katerim je s svojo izrazito interpretacijo likov posredovala neizbrisne občutke. / IK

V Kostanjevici na Krki razstava goriških likovnikov Tri zgodbe z meje

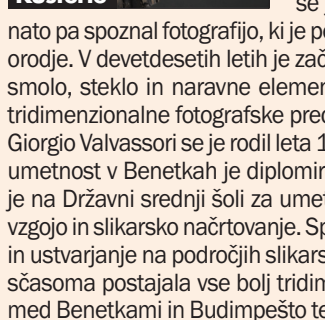
V novih razstavnih prostorih Galerije Božidarja Jaka v Kostanjevici na Krki so 19. oktobra odprli gostujočo razstavo Tri zgodbe z meje zamejskih goriških likovnikov Franca Duga, Roberta Kusterleja in Giorgia Valvassorija. Razstava je nastala v čezmejnim projektu ajdovske Pilonove galerije, na ogled bo do 10. februarja prihodnje leto. Predstavili so tri mednarodno uveljavljene sodobne umetnike, ki živijo in delujejo na širšem območju Gorice, njihova razstava pa prinaša v zadnjih dveh desetletjih nastalo slogovno in vsebinsko različno likovno produkcijo umetnikov, ki se prvič predstavljajo v triu.

Zamisel, da bi združili tri umetnike, ki se razlikujejo po značaju, načinu dela, izražanju in celo v pojmovanju umetnosti, sicer vzbuja razmislek o tem, ali jih je mogoče medsebojno primerjati in med njimi najti določene območne sorodnosti, so zapisali organizatorji.

Franc Dugo se je rodil leta 1941 v Grgarju pri Gorici. Je slikar in grafik samouk. Sodeloval je pri najpomembnejših nacionalnih in

Dugo

Valvassori

mednarodnih razstavah grafike. Od leta 1992 se posveča slikarstvu, predvsem krajini, hkrati še naprej ustvarja portrete. Svoja dela je predstavil na številnih samostojnih in skupinskih razstavah slikarstva in grafike v italijanskih in drugih zasebnih ter javnih umetniških ustanovah.

Roberto Kusterle se je rodil leta 1948 v Gorici. Je umetnik samouk. V sedemdesetih letih preteklega stoletja se je posvetil slikarstvu in instalacijam, nato pa spoznal fotografijo, ki je postala njegovo raziskovalno in izrazno orodje. V devetdesetih letih je začel uporabljati fotoobčutljive emulzije, smolo, steklo in naravne elemente, s katerimi ustvarja instalacije in tridimenzionalne fotografske predmete.

Giorgio Valvassori se je rodil leta 1947 v Gorici. Na Akademiji za likovno umetnost v Benetkah je diplomiral leta 1980, od takrat do leta 2010 je na Državni srednji šoli za umetnost v Gorici poučeval risbo, likovno vzgojo in slikarsko načrtovanje. Sprva se je osredotočal na raziskovanje in ustvarjanje na področjih slikarstva ter graviranja, njegova dela pa so sčasoma postajala vse bolj tridimenzionalna. Razstavljal je večinoma med Benetkami in Budimpešto ter med Trstom in Dunajem. Sodeloval je na številnih skupinskih razstavah, večkrat se je predstavil tudi samostojno. Deluje kot svobodni umetnik.

**V spomin enega največjih slovenskih intelektualcev
Rebulov vsakdanji credo**

Z velikim spoštovanjem se klanjam spomenu enega največjih intelektualcev, mislecev in besednih ustvarjalcev slovenskega kulturnega prostora. Pisatelja, ki sem ga spoznala kot otrok v družinskem krogu Rebulovih, saj sem kot sošolka ene izmed njegovih treh hčerk, Alenke, pogosto zahajala k njim, največ na Proseško ulico na Opčinah. Obiski so bili polni veselja, pričakovanja in razigranosti, saj nas je gospa Zora Tavčar, pisateljeva soproga, vedno lepo sprejela. S prisrčnimi besedami, duhovitostjo in nasmehom, a tudi z odličnimi slaščicami in obloženimi kruhki. Kasneje pa tudi z literarnimi navsveti in vsakovrstnim branjem, tako da sem se domov vrnala s knjigami: z romani, klasiko in sodobno literaturo, knjigami za odraščajočega dekleta in drugim zanimivim čtivom.

Nikoli nisem imela občutka, da v stanovanju, kjer smo si dedice izmisljale in se igrale vsakovrstne igre, živi in ustvarja od stvarnosti odmaknjen literat s papirnati pogledom na svet. O vpetosti Alenkinega očeta v vsakdanjost, daleč od olimpskih višin, v katerih se je sprehajal njegov prodorni duh (v esejih in romanah, v debatah, ob razlagah med poukom), je na kuhinjski steni pri Rebulovih pričal razpored domačih zadolžitvev. Hčerke Alenke ni poučeval, na višji šoli torej nikoli ni bil moj profesor latinščine in grščine, nad katerima pa sem se tako navdušila, da sem se po liceju odločila za študij klasične filologije. Antika je s svojim zgodovinskim, literarnim in kulturnim izročilom prevzela tudi mene,

saj sem mislila, da bom v njej našla odgovore na svoja življenjska vprašanja. A kot se v življenju rado dogaja, sem se, prevzeta od lepote grško-rimske kulture in jezikoslovja, vse bolj preusmerjala v pedagoško delo z mladimi, slovensko književnost in ljubezen do jezika sploh.

Prav v poklicni okvir sodi moje bolj poglobljeno in občudujoče srečevanje s kolegom pro-

simo posvetili tudi čudovitim zgodovinskim novelam zbirke *Arhipel*.

Slog, obarvan zdaj ekspresionistično, zdaj bliže realističnemu orisu vsakdanjika, je z jezikovnim novatorstvom, vpletanjem klasičnih citatov, italijanskih in francoskih besednih zvez, za dijakinje in dijake, zlasti na klasičnem liceju, predstavljal pravi izziv. Ob skupnem in domačem branju Rebulovih del so bogatili besedišče, širili obzorja in črpali navdih za samostojno ustvarjanje.

Mislil, da so jih pritegnili glavni liki romanov s svojo človeškostjo, iskateljstvom, ranljivostjo. Nekatere dijakinje so prebrale izredno veliko Rebulovih del, med katerimi so bila najbolj priljubljena *Vinograd rimske cesarice*, *Zeleno izgnanstvo*, *Kačja roža*, *Cesta s cipreso in zvezdo*, *Nokturno za Primorsko*, *Četverorečje*, *Skrivnost kostanjevega gozda* in druga.

Mladim je poleg gibkega, ustvarjalnega jezikovnega izraza imponiral pisateljev globoki credo, njegov odnos do krščanstva, pa čeprav so v svoji mladostni življenjski neizkušeni komaj utegnili ujeti nitko njegovih etičnih, ontoloških in teoloških razpredanj.

Pisatelj Rebula je živel svoj vsakdanji credo v evangeljskem duhu preprostosti, hvaležnosti in skromnosti. Iz stvarnega sveta, ki ga je, zazrt v olimpske in elizijske poljane, ali bolje v onostranstvo, pronicljivo obravnaval in kritično opazoval kot predanega potrošništvu in materializmu. S

pogledom, uprtim v *ta eshata*, v poslednje stvari, je v tedniku *Družina*, v rubriki *Credo*, poglabljaj zlasti eksistencialne in teološke teme. Razmišljaj je o peklju, vican in raju, smrti in posmrtnem življenju, pogosto v dialoški obliki, njegov sogovornik pa je, tak ali drugačen, menda večkrat posebej njegov alter ego. Občudovala sem Rebulova globoka razmišljanja o zanimivih, a pogosto zahtevnih in težko dojemljivih temah. Iz besedil sta izžarevali intelektualna širina in filozofska globinska, ki je združevala zlahtni humanizem antike s krščanskim pogledom na svet. V osrčju Rebulovih zgodovinskih romanov in novel je poudarek na *človeku*, na človeškem iskanju življenjskega smisla, ljubezni, harmonije, lepote v umetnosti in naravi, v njegovih esejističnih delih in zapisih na *Božjem*. V dnevnikih z memoarskim nadihom pa izstopa tematika *slovenstva* s poudarkom na domoljubju, problematiki treh Slovenij, matične, zamejske in zdomske, enotnega slovenskega kulturnega prostora in narodne sprave. Iz vsake Rebulove besedne sintagme, besedne igre, metafore in povedi diha izjemna ljubezen do jezika.

Ljubezen, ki je vzklikla v času nasilne fašistične prepovedi izobraževanja v slovenskem jeziku, se oplajala ob študiju klasične filologije, ob spekulativni lepoti grštva in rimski ozemeljenosti. Pa tudi ob melodioznosti Dantejevega jezika, v katerem Rebula v intervjuju, objavljenem v reviji *Mladika* (8, 2018), pravi, da je sicer pisal eseje in razmišljanja, ni pa poskušal napisati nobenega romana in zaključuje: "... in ga tudi ne bom! / Kajti za ustvarjalna dejanja mi ustreza samo moja slovenščina". Lepa duhovna oporoka književnika, katoliškega izobraženca in misleca! Akademik in pisatelj Rebula, iskrena Vam hvala ne samo za odlična literarna dela, temveč tudi za dosledno intelektualno držo in zgled pristnega pričevanjskega krščanstva!

Majda Artač Sturman

Vladka Tucovič**Suzanin, Suzin in Suzijin**

Imena bitij so tista lastna imena, ki jih imajo ljudje, živali, verslovna in bajeslovna bitja itd. Pri ljudeh sem sodijo imena, priimki, vzdevki in psevdonimi ter poimenovanja prebivalcev. Danes se bomo podrobneje zaustavili pri imenih, in sicer tistih, ki nam včasih povzročajo težave, ko jih je treba sklanjati ali iz njih tvoriti svojilni pridevnik. Primer za to je okrajšano ime Suzi.

Kot se lahko prepričamo na slovenski Wikipediji, je Suzi ena izmed oblik imena Suzana, ki pa je seveda znano svetopisemsko ime. Izhaja iz hebrejskega imena Šušan, označevalo naj bi tudi cvetlico lilijo. Če bi potegnili vzporednico, bi lahko rekli, da sta Suzana in Lilijana isto ime, prvo izhaja iz hebrejščine, drugo pa iz latinščine. Podobni pari v različnih jezikih so še: Jasna in Klara, Svetlana in Lucija, Friderik in Miroslav itd. Naj kot zanimivost navedem še, da je tudi Žuža v osnovi Suzana, ta različica pa izhaja iz madžarščine.

Ime Suzana lahko v slovenščini različno okrajšamo. Na Štajerskem smo sošolko Suzano klicali Suza. Najbolj razširjena vseslovenska krajša oblika imena Suzana pa je najverjetneje kar Suzi, mogoče tudi po vzoru iz angleščine (Suzy), kot je Barbara kar Barbi (Barbie).

Ime Suzana sklanjamo po 1. ženski sklanjatvi, tako sklanjamo veliko večino slovenskih ženskih imen (npr. Marija, Irena, Sonja, Mateja itd.), pri tem ne bi smelo biti težav: Suzana, Suzane, Suzani, Suzano, pri Suzani, s Suzano. Tudi svojilni pridevnik ni problematičen: Suzanin avto.

Kako pa sklanjamo Suzi? Koga ni bilo? Ni bilo Suzi ali Suze ali celo Suzi-e ali kaj podobnega?! Pravilno v roditelju je, da ni bilo Suzi, v dajalniki pa, da knjigo podarim Suzi. Suzi tudi vidim, s

JEZIKOVNICA

50

Susan Sarandon

Suzi grem na sprehod in s Suzi se pogovarjam. Kako, boste rekli, slovenščina ima vendar sklone, ki se razlikujejo po končnicah, ne more biti v vseh sklonih enako!? Hm, če so končnice v vseh sklonih enake, to še ne pomeni, da beseda ni sklanjajna, pač pa, da ne spada v tisto sklanjatev kot Suzana, kjer se spreminjajo končnice, pač pa v t. i. 3. žensko sklanjatev. Sem sodijo še druga ženska imena tujega izvora, npr. Ines, Iris, Dolores ali Lili, pa tudi povsem običajne besede, kot sta občni besedi: mami in punči: mami je tu, mami ni, mami podarim rožo, vidim mami, pri mami se imam lepo, z mami grem na sprehod. Tudi angleška oblika za Suzano (Susan) sodi v 3. sklanjatev. Znana ameriška igralka je Susan Sarandon. Njeno ime bi sklanjati: Susan je igrala v filmu, Susan tokrat ni bilo, Susan so podelili nagrado, v filmu sem videl Susan, o Susan sem se pogovarjal, s Susan so se veselili.

Kaj pa svojilni pridevnik? Če ga tvorimo iz imena Suzana, je čisto preprosto: Suzanin. Kako ga pa tvorimo iz imena Suzi? Je avto Suzanin, če je od Suzi? Seveda ne. Pravilno je, da je avto Suzijin. Zakaj pa ne Suzin? Suzin bi bil, če bi bil od Suze. Če bi bil od Lili, bi bil Lilijin. Tudi če bi bil od Lilije, bi bil Lilijin, od Lile pa Lilin. Knjiga je lahko Inesina, čevljev Doloresin itd. Mogoče se vam te oblike zdijo nekoliko neobičajne, ker tudi

ta imena niso najpogostejša. Vedno, ko smo v zadregi s svojilnim pridevnikom, je najbolj praktično reči, da je kaj od koga, čeprav to v knjižnem jeziku slogovno ni najboljšje. Janezov avto je pač slogovno boljše kot avto od Janeza, kajne?

Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Shod CasaPound v Trstu Množičen odziv nasprotnikov!

V Trstu sta pod zelo strogim nadzorovanjem v soboto, 3. novembra, na dan mestnega zavetnika sv. Justa, stekla shoda pripadnikov gibanja CasaPound in njihovih nasprotnikov. Ker sta se oba vila v neposredni bližini, je med silami varnostnega reda obstajala zaskrbljenost, da bi prišlo do sporov in nemirov med demonstranti. Hvala Bogu, sta oba shoda stekla brez nemirov in pretepev. Uradni podatki potrjujejo, da se je v Trstu zbralo pod 2000 privržencev CasaPounda in nad 5000 nasprotnikov tega shoda.

Trst je bil zaprt za promet in tudi številne trgovine in restavracije so morale prisilno prekiniti obratovanje. S tržaškega županstva je prišlo sporočilo, ki je prebivalce Trsta pozivalo, naj ostanejo iz varnostnih razlogov doma od 12. do 20. ure zvečer. Tudi javni prevozi so bili pred shodom okrnjeni in po 12. uri popolnoma prekinjeni. Glavne mestne ulice, po katerih sta krenila sprevoda, so močno okrepili s prisotnostjo policije, karabinerjev in drugih enot ter postavili železne zapreke. Tudi pešcem je bil onemogočen katerikoli sprehod v neposredni bližini sprevoda.

Sile varnostnega reda so avtobuse, v katerih so se pripeljali pripadniki gibanja CasaPound, stari med 20. in 40. letom, spremljali iz tovarne velikih motorjev v dolinski občini do mestnega središča.

Nenavadna demonstracija, ki bi bila v drugih državah članicah Evropske unije prepovedana, se je ob 16. uri začela na Trgu Riborgo in končala pred Rossettijevim spomenikom. Državni tajnik CasaPounda Simone di Stefano je za medije povedal, da so shod organizirali ob stoti obletnici konca prve svetovne vojne. Dejal je,

da obžaluje dejstvo, da mediji spreminjajo pomen njihove prisotnosti in zlorabljajo novice. Sobotni shod, ki je bil napovedan pred nekaj meseci, je naletel na zelo številni, skoraj nepričakovan odziv Tržčanov, protifašistov iz Italije, Slovenije, Hrvaške in Avstrije, ki so skupaj s Trga sv. Jakoba krenili proti Trgu Garibaldi. Shod je organiziralo Združenje Antifašistični in antirasistični Trst. Med sprevodom je skupina skrajnežev verbalno napadla Roberta Cosolinija in Deboro Serracchiani in druge predstavnike Demokratske stranke. Protestni shod se je vil zelo umirjeno in slovesno; dajal je jasen odgovor, da si mesto Trst ne želi nobenih rasističnih shodov in provokacij.

Škofov vikar msgr. Ettore Malnati je po italijanski državni tiskovni agenciji ANSA pozval vse katoličane antifasiste, naj stopijo na ulico v sprevod proti rasizmu v bran ustavi, ki je v Italiji antifasistična in demokratična. Državni tajnik gibanja CasaPound pa je medijem izjavil, da bo CasaPound v kratkem sprožilo pravni postopek proti predstavniku škofa, češ da si kaj takega ne bi smel dovoliti. Res je, da je poziv k prepovedi naletel na gluha ušesa, kajti oblasti so shod le omejile, ne pa prepovedale. Številne organizacije, združenja, sindikati in posamezniki so mesec dni poudarjali, da ne soglašajo z organizacijo shoda v Trstu. Lahko trdimo, da je bilo skoraj vse mesto z okolico, skupaj z županom Dipiazza, proti shodu. Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je na twitterju obsodil shod neofasistov v Trstu in napisal: "Po robu se jim lahko postavimo samo z vztrajno gradnjo demokracije".

MAN

Pred začetkom okrogle mize ponedeljkevega večera v Društvu slovenskih izobražencev, ki je bila zaupana novinarki Eriki Jazbar, se je Sergij Pahor spomnil Alojza Rebule, prodornega misleca z intelektualno globino, ki so ga tisti dan pokopali v Loki. Ustvarjal je kulturne vezi z matico in realno gledal na stanje duha v manjšini.

Erika Jazbar je na študijskih dnevih Draga predstavila svoje gledanje na pluralizem v širšem slovenskem prostoru, tako je bila v Peterlinovi dvorani moderatorica pogovora, pri katerem so sodelovali Stefano Ukmar, Edi Kraus, Karel Bolčina in Martin Breclj. Uvodno je dejala, da odzivi po nastopu na Dragi nekaj povedo o razlikah med nami in matico. Veseli jo, da so njeno obsežno besedilo v celoti objavili v reviji Mladika, čeprav med odgovornimi na vodilnih funkcijah manjšine ni bilo velikega navdušenja. Veliko odzivov je prišlo na individualni ravni, od uradne javnosti pa ne. Čisto drugače pa je bilo v Sloveniji, saj je Draga eden izmed redkih dogodkov, ki so prisotni na pomladni strani matične javnosti, tako na RTV Slovenija kot v Primorskih novicah. Lep del posega Jazbarjeve je objavil Slovenski čas, medtem ko je spletna stran tednika Mladina objavila besedilo v celoti. Imela je enourni pogovor za Radio Ognjišče, tednik Demokracija in Reporter. Moderatorico je najprej zanimalo, koliko je pluralizem prisoten v naši družbi na različnih področjih, od medijev, gospodarstva, politike in Cerkve. Martin Breclj, časnikar, ki se ukvarja s politiko in se ne zadovoljuje z osnovnimi definicijami, je spre-

Ponedeljkov večer Društva slovenskih izobražencev O pluralizmu v širšem slovenskem prostoru

govoril o tem, kako je naš pluralizem okrnjen, ker sta se nam v podzavesti usidrala polpreteklo nasilje in strah, s katerim je režim prizadel nas Slovence. Spomnil se je tudi argentinske pisateljice Alejandre Lauren-

družinah kot šolah in društvih, a se z njim ne znamo soočiti. Breclj je mnenja, da ohraniti svoj narodni obraz mogoče pomeni najprej razčistiti pluralnost v sebi.

Stefano Ukmar, ki je letos izpa-

pečat ter bili vredni velikega spoštovanja pri tržaških somesčanih, saj so bili podjetniki s svetovnonazorskimi idejami. Kar se tiče prispevka, ki ga vsako leto prejema naša manjšina, bi moralo biti vse zelo transparentno.

Slovenski duhovnik in škofov vikar za Slovence v goriški nadškofiji, Karel Bolčina, je predstavil položaj Cerkve, od sekularizacije do raznih afer, o katerih se – resnici na ljubo – več poroča kot o globljih temah. Po navadi je Cerkev zraven, samo ko so težave. Prisotna je samo

kot družbeno vpeta v sistem. Ko pa je treba udariti po njej zaradi vrednot, je novica na prvi strani dnevnikov. Tudi Cerkev ima v sebi napake, potrebna je prečiščevanja. Danes jo imamo za "staro opravilo", saj je prisotna v obliki dobrotelčnosti, nima prave pravice, da se ukvarja z resnejšimi vrednotami, kot so poroka, razporeka, spočetje, splav, celibat itd. Karlu Bolčini pa se zdi, da ima Cerkev, ko gre za moralna vprašanja, vso

pravico, da to pove. Omenil je tudi vlogo papeža Frančiška, ki izhaja iz Latinske Amerike, iz družine beguncev in doživlja svojo mladost na koži današnjih migrantov. Uči isto vero kot izpred dva tisoč let, a s sodobnim izrazoslovjem in različno metodologijo. V naši krajevni Cerkvi pa obstaja še vedno sindrom kaplana Martina Čedermaca. V drugem delu večera je Erika Jazbar postavila še vprašanje vsem gostom, nato se je razvila debata predvsem o prispevkih, ki jih prejema naša manjšina, pa o današnji mladini in njihovih vrednotah. Karlo Bolčina je svoj poseg končal s pomenljivo mislijo, da imamo več denarja, a manj narodne zavednosti.

Metka Šinigoj

Foto damj@n

cich, ki jo še vedno pogojuje najstniški strah vojaške diktature. S pomočjo književnosti, in sicer zadnjega romana Marija Čuka *Prah*, ki govori o zgodovini Slovencev na Tržaškem po drugi svetovni vojni, točneje o usodi Ivana Čuka ter njegovega ožjega kroga sorodnikov, je spregovoril o manjšinskem svetu, v katerem je več razklanosti kot pluralizma, saj je marsikaj še nedorečenega in neizrekljivega. Druga plat te problematike pa je večnarodnost in večkulturnost. Tako je na primer glavni junak romana zavedni Slovenec, ki obsoja sleherni odmik od slovenstva, a je nemočen do narodnostne drugačnosti. To je vsakdanji pereč problem, ki se nam ponuja tako v naših

del iz deželnega sveta, je dejal, da je pluralizem sinonim za demokracijo. Na kratko je podal zgodovinski pregled pluralizma od Jugoslavije, v kateri ni bilo demokracije, do Italije, kjer je bila na vladi dolgo let enaka stranka. Omenil je demokratizacijo Slovenije, nastanek Demokratske stranke v Italiji in nov volilni zakon o povezovanju. O dinamikah v krovnih organizacijah se je izrazil, da ni nobene demokracije, manjšinska organiziranost za mlade pa je nezanimiva, ker se sistem ne spremeni. Podjetnik, politik in družbeno kulturni delavec Edi Kraus je poudaril pomen manjših podjetnikov, ker so že od nekdaj zagotavljali slovensko prisotnost v mestu in mu dajali

Pomenljiv zgodovinsko-vinarski dogodek Zgodovina trte in vina v Bregu in na Socerbskem gradu

V ponedeljek, 22. oktobra 2018, je bil v večernih urah na zelo očarljivi lokaciji izreden zgodovinski dogodek. Socerbski grad nad Dolino pri Trstu je imel v gosteh množico obiskovalcev, ki so si izbrali mesto, da bi lahko spremljali predavanje profesorja srednjeveške zgodovine Fulvia Colomba o zgodovini vinske trte in vina v Bregu. Dogodek je potekal v organizaciji Srednjeevropskega inštituta za zgodovino in kulturo Josip Pangerc iz Doline in Socerbskega grada in je umeščen v dogodke, ki letos potekajo ob 150. jubileju rojstva Josipa Pangerca. Knjižno in raziskovalno delo o zgodovini vinske trte in vina v Bregu je poleg Colomba predstavil tudi predsednik omenjenega Srednjeevropskega inštituta Marko Manin.

Dogodka so se udeležili tudi deželni ravnatelj za spomeniško varstvo v italijanskega ministrstva za kulturo in direktor Državnega arhiva v Trstu, dr. Viviano Iazzetti, nekdanji deželni ravnatelj dr. Pierpaolo Dorsi, dolinski župan Sandy Klun, deželni svetnik Igor Gabrovec, predsednik Sveta

slovenskih organizacij Walter Bandelj, predsednik družbe MIOT srl Marjan Gropajc. Srednjeveški glasbeni repertoar harfistke prof. Aurore Roiaz in kitarista prof. Ennia Guerrata je dajal celotnemu dogodku še poseben čar. Glasbenika sta se navezala na zgodovinsko tematiko iz 17. stoletja s skladbami Ludovica Roncallija in Williama Lawesa. Zgodovinar Colombo je predstavil nova raziskovanja, ki temeljijo na srednjeveških dokumentih od 14. stoletja naprej. Bogato dokumentarno gradivo predstavlja vinarstvo dejavnost v Bregu v srednjem veku, med obdobjem renesanse vse do začetka 19. stoletja. Med predavanjem je Colombo predstavil vinsko klet socerbskih grofov Petačev. Vinska klet v jami ni bila uspešna, saj je socerbska sveta jama ena izmed redkih jam v Sloveniji, ki v zimskem obdobju doživi zelo nizke padce temperature.

"Takrat so si pojav razlagali z dejstvom, da si sveti Socerb ne želi, da se shranjuje vino v jami, in vinsko klet so takoj ukinili", je povedal prof. Colombo, ki je med predstavitvijo pokazal fotografske

posnetke dokumentarnega gradiva in tudi nekdanje kleti v jami. Celotna ekonomija Brega je temeljila na pridelovanju vina. "Vino, ki so ga na tem območju pridelovali od leta 1300, je bila rebula. Z njo so tudi trgovali, bila je kakovostna, prodajali so jo v Benetke in tudi na sever. Ob zgodovinskih dogodkih, ki so bili zelo pomembni za razvoj vinarstva v Bregu, sta predavatelja prišla do začetka 19. stoletja. To obdobje je zaradi stalnega trgovskega porasta v Trstu pomenilo ponovni razcvet. Začeli so pridelovati novo vino, ki je bilo primerljivo z antičnim in so ga po območju imenovali brežanka. Slovenski razsvetljeni teolog, pisatelj, pesnik, pedagog, antropolog itd., Valentin Vodnik, je namreč napisal za tržiškega meščana in trgovca Petra Malija poezijo, v kateri omenja zelo slavno vino iz Brega - brežanko. Pesem je hvalnica avstrijskih zmagovalcev, ko so leta 1814 sklenili mir med Francozi in Avstrijci, in obenem pohvala uspešnega trgovca iz Tržiča na Gorenjskem.

Prof. Colombo je razkril zanimiv podatek: "Odkrili smo dokumente in nekatera pričevanja hišne pomočnice Valentina Vodnika, v katerih piše, da pisatelj Vodnik ni sedel za mizo, če ni bilo na njej čaše brežanke, bil je pravi ljubitelj

tega vina". Vino brežanka označujejo sladek okus, aromatični vonj in žitnorumen zlat barva. V prejšnjih stoletjih je bila brežanka v avstrijskem cesarstvu zelo poznana.

Predsednik Srednjeevropskega inštituta je med večerom predstavil stalno prisotnost brežanke v slovenski literaturi, dramaturgiji in slovenskem časopisju in revijah iz 19. in 20. stoletja. Beseda je tekla tudi o posegih, ki jih je dolinska rodbina Pangerc izvedla pri promociji brežanke in ostalih vin v Bregu. "V zgodovinskem arhivu rodbine Pangerc Pongrac v Dolini hranimo register, v katerega je Josef Pangerc natančno zapisal postopek predelovanja vina brežanka. Njegov sin Josip Pangerc (1868-1925), dolinski nadžupan, deželni poslanec in odbornik, pa je za brežanko zaslužen, ker je med drugim leta 1908 ustanovil Vinarsko zadruzo za Breg, ki je to vino promovirala po vsem cesarstvu", je pojasnil Manin. Josip Pangerc je tudi s termalnim Kneippovim zdraviliščem promoviral to vino, saj je prisotno na vseh reklamnih publikacijah. Brežanko so prodajali v Istro, Trst, po vsej današnji Sloveniji, največ pa v deželo Kranjsko in na Dunaj. Ni naključje, da je ravno Josip Pangerc ob preporodu na novo ustanovljenega kulturnega društva

v Dolini leta 1894 predlagal, naj se društvo imenuje po pisatelju Valentinu Vodniku, ki je bil že takrat pravi ambasador Brega v cesarstvu.

V arhivski kleti rodbine Pangerc še danes hranijo nad 50 steklenic originalne brežanke. Najstarejše ohranjene steklenice so iz letin 1900, 1906 in 1908, 1911. Brežanka je predstavljala osrednjo trgovsko blagovno znamko za celoten Breg in upamo, da bodo na podlagi analiz vina, ki potekajo v Gradcu, lahko nudili možnost, da bi vsi proizvajalci v Bregu lahko ponovno proizvajali brežanko. Ime avtohtonega vina iz Brega bržanka, beržanka ali brežanka je še vedno prisotno v najsodobnejši verziji Slovarja slovenskega knjižnega jezika Slovenske akademije znanosti in umetnosti, to se pravi, da zgodovina tega vina ni šla popolnoma v pozabo. Poleg uglajenega vzdušja, ki ga je v osrednji grajski dvorani pričarala renesančna glasba harfe in kitare, so organizatorji iz starinskega prenosnega trezorja vzeli originalno steklenico brežanke letnik 1900 in originalno izdajo Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske, v kateri je poglavje, namenjeno socerbski gosposki. V večji prozorni stekleni epruveti pa so pokazali tekočino vina brežanka. Po predavanju so prevzeti obiskovalci v vrsti čakali za podroben ogled zgodovinskih eksponatov.

S 1. strani Spomin na konec ...

Generalni poveljnik italijanskih vojnih sil general major Claudio Graziano je v nagovoru poudaril, da nas prva svetovna vojna uči, da moramo skupaj z ostalimi obmejnimi državami naprej samozavestno gojiti kulturo miru, sožitja in sodelovanja za boljše prihodnost in varnost držav. Sledil je govor obrambne ministrice Elisabeth Trenta, ki je mnenja, da so evropske države opravile pomembno pot pri kooperaciji, čeprav je potrebno še nadaljevati: "Mir danes ni samoumevna vrednota in ne moremo si dovoliti, da jo imamo za trajno. Mir moramo graditi in varovati vsak dan", je poudarila. Predsednik Mattarella se je v svojem govoru spomnil boleče preteklosti, povezane s pojavom fašizma. "Zdi se mi nujno, da se na tem mestu spomnim, da je ravno na tem trgu pred 80 leti

Mussolini dal zagon obdobju rasizma. Med našimi mladimi padlimi vojaki, na primer Vittorio Calderoni, je bil jud", je dejal

Foto damij@n

Mattarella. Predsednik Mattarella je mnenja, da je po boleči skupni pretekli zgodovini nastopil čas za prija-

teljstvo in čezmejno sodelovanje. "Spominjamo se te obletnice v duhu prijateljstva in kooperacije z narodi in vladami držav, katerih vojske so se slavno in z žrtvovanjem borile skupaj z nami ali proti nam", je sklenil italijanski predsednik. Pred Velikim trgom so bile ob

mi sodelovali tudi slovenski, avstrijski, hrvaški, ogrski, češki in drugi vojaki iz dvanajstih držav, so na nebu letele akrobatske skupine Frece Tricolori, ki so na nebu izrisale italijansko trobojnico. Ob koncu je italijansko himno ob spremljavi godbe na pihala karabinjerjev zapel svetovno znani tercet tenorjev Il Volo.

Med državnim obiskom je bilo mesto Trst v popolnem zastoju zaradi zelo strogih varnostnih predpisov. Po uradnih podatkih naj bi območje varovalo kakih tisoč varnostnikov iz vrst sil javnega reda. Senatorka Tatjana Rojc je v mikrofona kolege Andreja Černica povedala: "Mi kot Slovenci, in jaz osebno, še vedno gledamo na ta trenutek nekoliko drugače kot italijanska skupnost. Razumem, da je to zgodovinski trenutek, a tistega leta smo bili razkosani, in to je zaznamovalo našo narodno bit".

obali tri italijanske vojaške ladje, med temi največja, San Marco. Med raznoliko vojaško parado, v kateri so z državnimi zastava-

Praznovanje mestnega zavetnika sv. Justa "Naj nas zavetnik razsvetli!"

"Mučenik sveti Just, zavetnik tržaške Cerkve in mesta Trst, naj nas razsvetli in pokaže pot do pravega življenja, še posebej, ko postane morje civilne in osebne eksistence zelo valovito. Naj nas s tega griča še vedno varuje". S temi besedami je tržaški nadškof msgr. Giampaolo Crepaldi sklenil pridigo ob slovesnosti svetega Justa. Med homelijo je večkrat pozdravil slovenske vernike v slovenskem jeziku in se navezal na

odlomke Janezovega evangelija in Prvega pisma sv. Petra o pomenu češčenja svetnikov. Spomnil se je tudi blaženega Francesca Bonifacia.

Nadškof je poudaril, da je leta 1937 med obdobjem nacizma protestantski teolog, ki so ga nacisti leta 1945 obesili v koncentracijskem taborišču v Flossenbürgu, zapisal zelo sodobno razmišljanje za nas katoličane: "Milost, pridobljena poceni, je smrtni sovražnik naše Cerkve". Prisotne je opomnil, da je v

prejšnjem stoletju mesto Trst bilo prizorišče dramatičnih dogodkov nasilja. "Trst potrebuje veliko upanja zato, da bomo lahko razvili skupno pot v duhu pravičnosti in miru. Velikega upanja so potrebni tudi naši mladi zato, da bi bila njihova prihodnost svetla".

Msgr. Crepaldi je izrekel tudi vabilo k molitvi mestnega zavetnika sv. Justa zato, da bi svetnik stal ob strani revnih in potrebnih ter ob strani predstavnikov institucij, "ki se vsak dan ukvarjajo z velikodušnostjo in predanostjo, da bi mesto Trst dobilo nov zagon". Nadškof se je med homelijo mimogrede dotaknil tudi obeh manifestacij. "Zahvaljujem se za modrost in ravnotežje, s katerimi se obvladujejo dogodki,

ki danes potekajo v Trstu in za katere so naši predstavniki tržaških veroizpovedi že izrazili skupno in utemeljeno stališče. Trst še vedno potrebuje veliko upanja," je dodal.

Bogoslužja so se v polni stolnici sv. Justa udeležili tržaški župan Roberto Dipiazza, tržaška vladna komisarka Annapaola Porzio, predstavniki tržaških verskih skupnosti, predstavniki plemiških in viteških redov in drugi gostje. Prisotni so med bogoslužjem poslušali drugo berilo v slovenskem jeziku. Stolni zbor Cappella Civica je z orglarsko spremljavo maestra Cossija dodatno obogatil svečanost in počastil zavetnika svetega Justa.

MAN

140-letnica dolinskega tabora "Jezik in kultura sta steber slovenstva!"

V tem letu mineva 140 let od slovitosti dolinskega tabora, ki je ostal zapisan z zlatimi črkami v zgodovini narodnega prebujanja Slovencev in Hrvatov. Izbira odbornikov društva Edinost, da organizirajo veliko zborovanje v Dolini pri Trstu, ni bila naključna, saj je bil osrednji kraj v Bregu že takrat pomembno središče na stičišču Trsta, Krasa, Goriške, slovenske in hrvaške Istre. Sedemindvajsetega oktobra leta 1878 je politično društvo Edinost s sodelovanjem deželnega poslanca viteza dr. Nabergerja, dekana viteza Jurija Jana, nadučitelja Alojzija Bunca in nekaterih domačinov, med katerimi je bil Josip Jožef Pangerc starejši, priredilo v Dolini pri Trstu velik tabor, ki se ga je udeležilo med osem tisoč in deset tisoč Slovencev in Hrvatov iz avstrijskega Primorja, Dalmacije, dežele Kranjske in Goriške. To je bil eden izmed najbolj obiskanih taborov po taboru v Vižmarjih.

Dolina in tudi okoliške vasi so bile praznično okrašene s slavloliki. Taborit so v Dolino prihajali že v jutranjih urah v procesiji z različnimi društvenimi prapori. Ob treh popoldne je bil dolinski Veliki trg preplavljen z

gosti. Po vasi je migljalo na tisoče zastavic, je zapisal poročevalec Edinosti. Dopisnik časopisa Slovenski narod je zabeležil, da tako lepo okrašenega odra ni imel še noben tabor. Sledili so posegi prisotnih narodnih zastopnikov in nastopi pevskih zborov. Peli so slovenske narodne pesmi in seveda najprej cesarsko narodno himno "Bog ohrani, Bog obvarji". V spomin na dolinski tabor so 27. oktobra leta 1881 domači rodoljubi iz Doline in društvo Edinost

Foto damij@n

postavili spomenik, ki še danes krasi dolinsko vaško jedro, tisti predel vasi pa se od takrat imenuje Na Taborju. Omenjena slove-

snost je bila zaradi slabega vremena teden kasneje, to je 6. novembra 1881. Vas je bila v praznični obleki; z drogov za zastave, iz velikega zvonika in hiš so visele črno-rumene habsburške zastave in slovenske trobojnice. Ob vходу v vas so postavili velik slavlolok z napisom Dobrodošli. Nad spomenikom dolinskega tabora, ki je bil še zakrit z zastavo, je visel velik slavlolok s habsburškim dvoglavim orlom in grbom avstrijske hiše. Predsednik političnega društva Edinost je med odkritjem spomenika izjavil: "Blagovolite sprejeti ta spomenik v svoje varstvo in čuvajte ga kot narodno svetinjo i narodni zaklad, ker ta spomenik bode pričal tudi v poznejših časih, da že od nekdanj stanuje tu naš rod!"

Po slovesnem odkritju spomenika so se v Pangerčevi dvorani sestali ustanovitelji političnega društva Edinost, vitez Ivan Naber-

Generalni konzul RS v Trstu Vojko Volk (foto damij@n)

goj, dekan Jurij Jan, Viktor Dolenc, Josip Malalan, Rajmund Mahorčič in koprski cesarsko kraljevi okrajni glavar Busizio ter še drugi odborniki Edinosti in izvolili novi odbor političnega društva Edinost. Tudi ustanovitev Bralnega in pevskega društva v Dolini, kasneje leta 1894 poimenovanega po Valentinu Vodniku, je tesno povezana z dolinskim taborom. Tri in pol metra visoki spomenik v obliki obeliska, ki nosi vklešan napis "V spomin dolinskega tabora dne 27. oktobra 1878. Postavilo društvo Edinost in dolinski rodoljubi", je tudi prvi taborski spomenik na Slovenskem. Za slovensko narodno prebujanje v Dolini so predvsem služni dolgoletni dolinski dekan vitez Jurij Jan, dekan

Ivan Varl, dekan Josip Zupan, učitelj Leopold Cvek, nadučitelj Alojzij Bunc, Jožef in Josip Pangerc. Brez teh osebnosti ne bi bilo

Obvestila

Marijanska pobožnost s shodom članic Marijine družbe Marije Milostljive bo v nedeljo, 11. novembra, v Marijinem domu v ul. Risorta 3: začetek ob 16. uri v domski kapeli, po blagoslovu prijateljsko druženje; vabljene vsi Marijini častilci.

Mesečna maša v slovenskem jeziku v domu ITIS, ul. Pascoli 31, bo v torek, 13. novembra (kot vsak drugi torek v mesecu), ob 16.30 v cerkvi v I. Nad. (z dvigalom na oddelek Margherita, nato levo); vabita Področni svet Pastoralnega središča in Vincencijeva konferenca.

Svet slovenskih organizacij sporoča, da je sklican 14. redni občni zbor, ki bo zasedal v prvem sklicu v četrtek, 15. novembra 2018, ob 8. uri in v drugem sklicu v petek, 16. novembra 2018, ob 17. uri. Občni zbor SSO bo potekal v dvorani občinskega sveta v Špetru, ul. Alpe

Adria, 56. Članice SSO morajo do torka, 13. novembra 2018, do 17. ure sporočiti imena kandidatov na naslov elektronske pošte gorica@ssorg.eu ali osebno na enega od pokrajinskih sedežev krovne organizacije.

Darovi

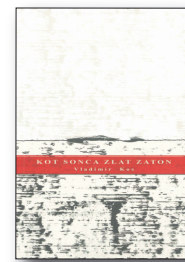
Ob svoji 90-letnici daruje Marija Hrvatini 50 evrov za Marijin dom pri Sv. Ivanu in 20 evrov za Novi glas. **Misijonski krožek Rojan je prejel:** Za slovenske misijonarje: nabirka slovenskih vernikov na misijonsko nedeljo: v Rojanu 305, pri Novem sv. Antonu 205, v Škednju 120, N. N. 40 evrov.

Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE IBAN: IT22 1089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

TRŽAŠKO KNJIŽNO SREDIŠČE
v sodelovanju z
GORIŠKO MOHORJEVO DRUŽBO
vabi na predstavitev pesniške zbirke

Vladimir Kos

KOT SONCA ZLAT ZATON

v torek, 13. novembra 2018, ob 18. uri

Pogovor z urednico knjige Majo Melinc Mlekuž
in oblikovalko Jasno Košuta
bo vodila prof. Majda Cibic

dolinskega tabora, dolinskega društva Valentin Vodnik in ostalih, povezanih dejavnosti.

V nedeljo, 28. oktobra, so na Dolgi Kroni pri Dolini v nekdanjem zadružnem hlevu pripravili prireditev, ki je imela namen obeležiti kulturno delovanje v Dolini od leta 1878 do danes. Na dogodku so nastopili pihalni orkester Breg, mešani pevski zbor Radiše iz Koroške, moški pevski zbor Rogaska Slatina, pevski zbor Osnovne šole Prežihov Voranc, recitatorji Nižje srednje šole Simon Gregorčič iz Večstopenjske šole J. Pangerc ter pevci domačega zbora Valentin Vodnik. Na slovesnosti so bili prisotni generalni konzul RS Vojko Volk, dolinski župan Sandy Klun, deželni svetnik Igor Gabrovec, ravnateljica državne Večstopenjske šole "Josip Pangerc" Fulvia Premolin, predstavnik Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Robert Kojc, predsednica ZSKD Živka Persič. Dogodek je uvedla sedanja predsednica društva Valentin Vodnik Jasmin Pečar.

Gostujoči pevski zbori so med glasbenim programom prisotnim postregli z zakladnico zborovskih pesmi, med katerimi so izstopale predvsem Foersterjeve skladbe.

Slavnostni govor generalnega

konzula Vojka Volka, ki je z zgodovinskimi podatki osmisli prireditev, so poslušalci sprejeli z velikim aplavzom. "V takratni avstro-ogrski monarhiji so Slovenci, kot vsi ostali drugi narodi, iskali svoj prostor pod soncem. To je bil čas, v katerem Slovenci nismo zamujali. Tudi mi smo dobili svojo državo, čeprav po že znanih dogodivščinah. Jezik in kultura sta steber slovenstva, je rekel Valentin Vodnik, dodal pa je, da je tudi gospodarska trdnost temelj narodne identitete. Brez Valentina Vodnika ne bi bilo ne Prešerna ne Cankarja".

Generalni konzul Volk se je edini spomnil tudi na narodnega buditelja iz Doline. "Brez posameznikov, ki so dali svoj prispevek vsemu temu, kar se je takrat dogajalo, v vašem primeru je bil to znameniti nadžupan in poslanec Josip Pangerc, ki je društvo potem še enkrat oživil leta 1894, ne bi bilo narodnega prebujanja", je poudaril visoki predstavnik Republike Slovenije.

Pred koncem prireditve je bila svečana podelitev Gallusovih značk iz Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti. Prireditev je sklenilo petje evropske himne Oda radosti in izvedbi vseh prisotnih zborov.

MAN

Slovensko sociološko srečanje 2018 v Piranu

Projekt Zaupati čez mejo. Darko Bratina med sociologijo in filmom

Na 38. Slovenskem sociološkem srečanju 2018 v Piranu, ki ga je letos Slovensko sociološko društvo namenilo družbi in družbenim gibanjem 50 let po letu 1968, je Davorin Devetak, sodelavec pri Kinoateljstvu, predstavil projekt *Zaupati čez mejo: Darko Bratina med sociologijo in filmom*. Vsakoletno srečanje slovenskih sociologov, ki je bilo od 18. do 20. oktobra, je imelo na programu več študijskih zasedanj, okroglih miz ter podelitev nagrad in priznanj. Ob prisotnosti predsednice slovenskih sociologov Aleksandre Kanjuo Mrčela in profesorja Aleša Črničiča se je srečanje, ki je bilo namenjeno italijanskim

gostom, osredotočilo na raziskave, teorije, referenčne šole, projekte ter revije, v katerih se lahko objavlja in s tem istočasno ustvarja možnosti sodelovanja med italijanskimi in slovenskimi sociologi. Pri omizju 19. oktobra, ki je spadalo tudi v program Italijanskega tedna sociologije, je Devetak prikazal sociološki profil Darka Bratine med analizo in akcijo. Sodelovali so še Nicola Strizzolo (z Univerze v Vidmu-Oddelek za jezike in literature), Emanuela Rinaldi (z Univerze Milano-Bicocca), Ornella Urpis (s tržaške Univerze) in Giovanna Russo (z Univerze v Bologni).

Nicola Strizzolo, navdihovalec za

misli o aktualizaciji strokovne in kulturne izkušnje Darka Bratine, je po srečanju, ki ga je priredil v sodelovanju s prof. Tanjo Oblak, predstavil nekaj možnosti razvoja te pobude. "Naše delo je zasnovano tako, da bo širilo dejavnosti sociologov Furlanije Julijske krajine in tudi slovenskih sociologov, z zamisljivo, da bi nastala neka "središčna prestolnica" mittelevropske sociologije. Prisotnim je bila zamisel zelo všeč in podprla jo je tudi nacionalna predsednica Slovenskega sociološkega društva. Skušali bomo prirediti dodatna srečanja in delati skupaj na deželni in državni ravni".

Projekt *Zaupati čez mejo* se je začel

rojevati 20. oktobra 2017, ko je Kinoateljstvo počastil svojega ustanovitelja ob 20-letnici smrti, skupaj z Univerzama v Vidmu in v Trstu in drugimi partnerji, s simpozijem *Zaupati čez mejo* o viziji Darka Bratine med družbo in politiko. Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina je v celoti financirala projekt za celostno in sodobno uravnano ovrednotenje Bratinovega dela in dediščine. Kinoateljstvo je vodilni nosilec, ostali partnerji projekta so Univerza v Vidmu in Univerza v Trstu, Društvo Darko Bratina, Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI) in Inštitut za mednarodno sociologijo iz Gorice (ISIG).

ka in politika, pripadnika slovenske skupnosti v Italiji. Darko Bratina je bil izvoljen v italijanski parlament za tri zakonodajne dobe od leta 1992 do 1997, ko je pri 55 letih umrl v Obernai blizu Strasbourga med zasedanjem Sveta Evrope. Nicola Strizzolo, docent z Univerze v Vidmu, je bil prvi pobudnik zamisli o aktualizaciji Bratinove strokovne in kulturne izkušnje, ki se je suvereno in ustvarjalno kretal v slovenskem in italijanskem okolju ter v zadnjem obdobju tudi v širšem evropskem prostoru kot član raznih predstavništev, mednarodnih teles in misij. Pred enim letom, 20. oktobra 2017, je društvo Kinoateljstvo skupaj z videmsko in tržaško univerzo in drugimi partnerji počastilo v Gorici 20-letnico smrti svojega ustanovitelja s simpozijem *Zaupati čez mejo*, o viziji Darka Bratine med družbo in politiko. Srečanje je bilo vključeno v Italijanski teden sociologije in so tu nastopili kot pričevalci politiki, univerzitetni kolegi in sopotniki njegove izkušnje.

litiko", "sociologijo" in "teritorijem". Temo "filma" smo nalašč opustili, saj smo jo že precej obravnavali in na spletni strani projekta se dobijo pdf knjige filmskih spisov Darko Bratina, Perche' non aspettiamo l'alba? Zakaj ne bi počakali jutra"? (1997).

Pojem kulture je seveda tu mišljen s pomeni in epistemološkimi razsežnostmi, ki mu ga dajeta družboslovje in kulturna antropologija. Opozorjam pa Vas na seminar "Kultura in meje", ki ga z Inštitutom za narodnostna vprašanja (INV) v Ljubljani pripravljamo za december. Datum ni še določen in vse vabim, še posebej mlajše, ki niste morda nikoli slišali za ime tega slovskega družboslovca in prodornega intelektualca. V dobrih 30 letih intenzivnega študija in dela je pustil vidno in plodovito sled v širšem presečnem prostoru, ki ga opredeljujejo različne "meje". Darko Bratina geopolitičnih, psiholoških, zgodovinskih, konceptualnih, nacionalnih, socialnih in kulturnih "meja" pa ni imel za omejitve in ovire, pač pa za priložnosti in "šanse", kjer se različne vrednote, pričakovanja, definicije in ideje lahko soočajo, tudi ostro diferencirajo, a se tudi medsebojno oplajajo in bogatijo.

Rad bi zdaj v nekaj potezah povzel še sociološki profil Darka Bratine. Na spletni Slovenski biografiji dobite tudi izčrpno geslo Primorskega slovenskega biografskega leksikona in v drugih virih, v Enciklopediji Slovenije, v slovenski in italijanski wikipediji. V okviru projekta bomo objavili referate in pričevanja z omenjenega goriškega simpozija in "Življenjepisno skico", ki sem jo prispeval zanj. Darko Bratina (1942-1997) je bil diplomant prvega rodu slovite ali, če hočete, "rdeče" fakultete za sociologijo v Trentu (1962-1968). Njegov sošolec je bil tudi Renato Curcio, kasnejši ustanovitelj Rdečih brigad, a Bratina ni imel nič pri tem in pri univerzitetnih uporih leta 1968, saj je dve leti prej odšel v Turin. Tam je bil raziskovalec pri CNR, CeRIS (raziskovalni center za podjetja in razvoj) in Fundaciji Agnelli ter predavatelj industrijske psihologije in sociologije dela na visoki šoli za industrijsko upravljanje SAI, ki je v okviru turinske univerze usposabljal kadre FIAT-a in malih podjetnikov. Leta 1976 se je vrnil z družino v Gorico ter predaval občo in ekonomsko sociologijo na univerzi v Trstu ter sociologijo etničnih razmerij v Gorici, vse dokler ni leta 1992 postal senator v Rimu.

Darko Bratina je bil atipičen sociolog in bolj kot z akademskim objavljanjem se je ukvarjal s konkretnim delom intelektualca. Ni mnogo pisal, bolj prirojena mu je bila dialoška in dialektično kritična pedagoška vloga. Skoraj ne boste našli znanstvenih člankov in razprav za zgolj "akademske" potrebe, čeprav je bil pionir, odkritelj novih vsebin. Naj omenim prevod prve italijanske objave sociologa Daniela Bella o "post-industrijski družbi", na Bratinovo pobudo in z njegovo študijo pa je v italijanski izšel tudi klasik sociologije fima I. V. Jarvie Una sociologia del cinema Filippo Barbano, ki je bil eden od očetov italijanske sociologije je bil njegov profesor v Trentu in ga je zelo cenil. (*Barbano F., La Sociologia di Trento. Il mio coinvolgimento, in Quaderni di Sociologia [Online], 36 | 2004, odstavek št. 5: Mnogi moji takratni študenti so danes predavatelji na raznih univerzah in mi je drago, ob tej priložnosti, izraziti blag spomin na Darko Bratina, učenca in prijatelja, ki nas je mnogo prerano zapustil.*)

Katja Ferletič

TAKI SMO (58)

O težavah in posledicah odraščanja v džungli reklam in sponzoriziranih vsebin

Otroci in oglaševanje: divji marketing ima gotovo veliko negativnih učinkov na naše "mini potrošnike". Dejstvo je, da otroci vplivajo na nakupovalne navade celotne družine in prav zato se marketinške strategije velikih multinacionalk osredotočajo prav nanje. Od izbire počitnic do prehrane na starše gotovo vplivajo želje otrok, naivnih, ranljivih subjektov, ki se soočajo z reklamami predvsem po televiziji, v zadnjih časih pa tudi v videoigrah in filmih.

Glede na stopnjo razvoja dojema otrok svet in seveda reklamo na drugačen način. Velik del študije o tej tematiki izhaja iz teorij Jeana Piageta, razvojnega psihologa iz začetka dvajsetega stoletja, ki je razdelil dobo otroštva na različne stopnje, v katerih otrok na različne načine dojema zunanji svet. Prav gotovo se Piaget ni ukvarjal s tako sodobno temo, kot je oglaševanje, vendar se po njegovi delitvi na razvojne stopnje zgleduje cela vrsta novejših teorij, ki povezujejo te faze s spremembami obnašanja

otroka pred reklamnim "spotom". V skladu s temi študijami med sedmim in enajstim letom otrok razume, da so predmeti predstavljeni v oglaših z namenom nakupa, in se zaveda, da določene vizualne manipulacije dejansko ne vplivajo na lastnosti

predmetov: otroci, ki spadajo v to starostno skupino analizirajo izdelke in se zavedajo, kaj so oglaševalne tehnike. Šele od 12. leta dalje postanejo otroci kritični in popolnoma razumejo namen reklame, tako da se vpliv nanje zmanjšuje - izdelki morajo biti zelo privlačni, saj se najstnik popolnoma zaveda, da se sooča s poskusom prepričevanja, od odločitve za nakup pride le, če je oglaševanje zelo zanimivo in prepričljivo.

Zadnje raziskave dokazujejo, da ima otrok že pri približno dveh letih preference, vendar ne more bistveno vplivati na izbire staršev. Ta sposobnost se razvije med drugim in petim letom, ko začne otrok izrecno zahtevati od staršev določeno igračo ali hrano in se še ne zaveda, da je "žrtev" marketinga. To obdobje je torej tisto, v katerem so otroci najbolj ranljivi in prav gotovo ne morejo sprejemati odločitve kot obveščeni potrošniki, zato postanejo cilj različnih reklamnih strategij. Učinkovita reklama, namenjena "mini potrošnikom", mora imeti določene značilnosti: najprej mora pridobiti njihovo pozornost z barvanimi prizori, za katere je značilno veliko zvočnih učinkov, glasbe, simpatičnih likov. Samo tako se bo otrok spomnil reklame in čim večkrat jo bo videl, tem večji bo učinek: le s časom bo razumel značilnosti izdelka in bo čutil potrebo po njem. Za najmlajše torej veljajo iste "faze marketinga", ki so značilne za odrasle: sprejem sporočila, ustvarjanje potrebe, povečanje želje, nakup. Neprekinjena izpostavljenost oglaševalnim kampanjam vpliva na značaj

in osebnost otroka, ustvarja nagnjenost k materializmu in oddaljuje otroka od pomembnih, čustvenih vrednot in s tem ne vpliva le na otroštvo posameznika, pač pa na razvoj celotne družbe. Kar se tiče fizičnega zdravja, je zelo pomembno tudi vprašanje prehrane, saj v reklamnih spotih, namenjenih otrokom, so dejansko predvsem igrače in hrana, bogata s sladkorjem in z zelo nizko hranilno vrednostjo - 70 % oglaševanja vsebuje prigrizke, mastno hrano in sladke pijače in samo 2 % sadje ali zelenjavo. To bombardiranje z oglaševanjem "junk food" privede do slabih prehranjevalnih navad pri otrocih in v najhujših primerih celo do prekomerne debelosti in bolezni. Da bi to preprečili, se veliko združen potrošnikov in znanstvenikov bori, da bi se zmanjšal pritisk, ki ga imajo mediji pri izbiri hrane zlasti za otroke. Svetovna zdravstvena organizacija je maja 2010 izdala priporočila o trženju živil in pijač otrokom. V skladu s študijo, objavljeno pred kratkim, pa večina evropskih držav ni sprejela zadostnih ukrepov, da bi preprečila, da bi bili otroci žrtve

trženja nezdravih izdelkov. Poročilo prikazuje zelo negativne rezultate: le polovica držav v evropskem območju (govorimo o "makro območju" 53 držav) se je aktivirala zoper oglaševanje nezdrave hrane. Čeprav je televizija danes še vedno glavni medij za

oglaševanje, obstaja veliko drugih tehnik trženja, ki skušajo otroke in najstnike privedi do nakupa določenega izdelka. Govorimo npr. o spletnih straneh, velikih jumbo plakatih, uporabi junakov iz risank pri oglaševanju, hrani in prigrizkih, pri nakupu katerih dobimo skrito v embalaži tudi plastično darilce. Gotovo je najbolj nevarno spletno oglaševanje, ki zaradi privlačne podobe in načina komunikacije privlači tudi otroško občinstvo: medtem ko so otroci pasivni pred televizijskim ekranom, jim splet omogoča aktivno udeleževanje in interakcijo. Skupna značilnost spletnih strani za otroke je "advergaming", izraz, ki izhaja iz kombinacije besed "advertisement" in "videogame" in pomeni oglaševanje v obliki video igrice. Ta nova oblika marketinga zmede otroka, ki ne prepozna več razlike med reklamo in igro. Obstajajo privlačne in zabavne video igrice z junaki in zgodbami, ki so ustvarjeni nalašč za podjetje in oglašajo njegove izdelke, toda o tem otroci niso obveščeni in ne dojemajo komercialnega namena.

Čeprav seveda ni enostavno in smo predvsem odrasli prve žrtve marketinških kampanj, je naša dolžnost, da otrokom pomagamo, da se kritično odzovejo na oglaševanje. Govorimo o klišeju, a zamenjati digitalna sredstva, tablice in računalnike z igrami in dejavnostmi na prostem in skušati vzpostaviti stalen dialog je gotovo najboljšo orožje proti negativnemu vplivu reklame na naše "mini osebe".

Na sliki poleg predstavnika Kinoateljstva in raziskovalca življenja in dela Darka Bratine, Davorina Devetaka, še italijanska ekipa v gosteh na slovenskem sociološkem srečanju 2018 Družba in družbeno gibanje 50 let po 1968, v piranskem multimedijskem muzeju Mediadoro Pyrhani. Prof. Nicola Strizzolo (Univerza v Vidmu), ki je vodil zasedanje ob udeležbi predsednice Slovenskega sociološkega društva Aleksandre Kanjuo Mrčela in prof. Aleša Črničiča (FDV Ljubljana). Od leve še profesorice Giovanna Russo (Un. Bologna), Emanuela Rinaldi (Un. Milan) in Ornella Urpis (Un. Trst).

Projekt zaobjema zbiranje, digitalizacijo in ureditev raznolikega opusa, objavljenega in delovnega gradiva, odtisov vulkanske in dinamične akcije, ki je ostala zabeležena v številnih publikacijah, na audiovideo posnetkih, v diplomskih nalogah, tv oddajah in filmih. Do konca leta bo to gradivo dostopno na spletni strani projekta darkobratina.net, v slovenščini, italijanščini in deloma angleščini. Na programu so še filmska srečanja in projekcije v Deželi FJK in Sloveniji ter vrsta seminarjev o temi Ustvarjati kulturo z družbo. Zanimivi bodo tudi seminar Kultura in meje, ki bo v Ljubljani v sodelovanju z Inštitutom za narodnostna vprašanja (INV), ter seminarja Kultura in ozemlje v Vidmu v sklopu Cantiere Friuli ter Kultura in sociologija na Univerzi v Trstu. V sklopu projekta bodo izšli dokumenti goriškega simpozija iz leta 2017, v katerem bo več prispevkov, med katerimi tudi biografsko delo izpod peresa Davorina Devetaka. Objavljamo poseg Davorina Devetaka na 38. Slovenskem, sociološkem srečanju v Piranu.

PROJEKT ZAUPATI ČEZ MEJO DARKO BRATINA (1942-1997) - SOCIOLOG ANALIZE IN AKCIJE Spoštovani člani Slovenskega sociološkega društva, zahvaljujem se prof. Tanji Oblak Črničič za možnost, da lahko spregovorim o projektu *Zaupati čez mejo* - Darko Bratina med sociologijo in filmom in o liku goriškega sociologa, filmskega strokovnjaka

Prihajajo delavci iz nekdanje skupne države

V Sloveniji več kot 6 milijonov nepremičnin za novo obdavčitev!

Čas hitro mineva, zato posamezni dogodki skoraj neopazno tonejo v preteklost in se umikajo novim. Zaradi pomembnosti in razsežnosti pa vendar omenjam dvoje znamenovanj. 1. november, to je praznik Vseh svetih, in 31. oktober, znan kot Dan reformacije in rojstva slovenskega knjižnega jezika. V obeh prazničnih dneh so se soočali verniki dveh Cerkva, katoliške in evangeličanske. To soočanje je bilo zagotovo koristno in primerno za zdajšnji čas, razmere, potrebe in pričakovanja. Potekalo je v poudarjanju skupnih vrednot, kot so skrb za življenje v veri, za negovanje in ohranitev slovenskega jezika, branje del iz bogatih virov in izdaj naših založb, pa seveda še za mnogo drugih vrednot Slovencev. Hvala Bogu, tudi tokrat se niso uresničile skrite namere nekdanjih oblastnikov, ki so Dan reformacije in rojstva slovenskega knjižnega jezika, leta 1992 uvedli domnevno in pričakovano in upih, da bodo z njim spodbudili verski in ideološki spopad, nemara celo pravo vojno, med dvema Cerkvama. Takšno nevarnost sta z modrostjo, svojim ravnanjem in odgovornostjo premostili obe Cerkvi, katoliška in evangeličanska. Na povsem drugem področju, namreč v politiki, ki jo izvaja vlada, pa se še vedno komaj kaj dogaja in uresničuje. Koalicija za

posluje tiste svoje nekdanje visoke uradnike, ki so v novi kadrovski razporeditvi ostali brez zaposlitve, sočasno pa izrinja s položajev funkcionarje, ki pomenijo zadnjo ostalino opozicije. Premier Marjan Šarec je imenoval nova predstojnika varnostnoobveščevalnih služb, ki delujeta v okviru predsedstva vlade in pri ministristvu za obrambo. S tem naj bi bila zagotovljena varnost Slovenije in njenih državljanov. Toda vlada je še zmeraj dobrohotna do t. i. migrantov oziroma prebežnikov, ki jim dopušča, da prečkajo državno mejo, potem pa bodisi ostajajo v Sloveniji ali pa nadaljujejo pot, dejansko beg, v kakšno drugo evropsko državo. Vlada zaradi take politike in ravnanja ostaja izolirana od sosednjih držav, to je Italije, Avstrije in Madžarske, ki vodijo odločno politiko do migrantov oziroma prebežnikov. Glede obravnanega vprašanja Slovenija ostaja izolirana in nezazumljena tudi v Evropski zvezi. Kaže, da bo vlada, prej kot izvedla kakšno reformo, predložila v

obravnavo in postopek predlog novega zakona o obdavčenju nepremičnin. Ta zakon javnost zelo zanima in že pred sprejemom vznemirja. Kar 76 odstotkov davčnih zavezancev živi v lastnih stanovanjih in samo manjši del prebivalstva v najemniških stanovanjih. To je drugače kot v

Ljubljani že nakup starega stanovanja stane 2.500 evrov za kvadratni meter. To je več, kot znašata dve povprečni slovenski plači. V Sloveniji je približno 171 tisoč praznih stanovanj, hkrati pa številne družine ali posamezniki ne morejo dobiti svojim prejemkom in možnostim primerne stanovanja. Snovalci novega zakona o obdavčitvi nepremičnin, ti pa so v finančnem ministristvu, poudarjajo, da se v Sloveniji nahaja več kot 6 milijonov različnih nepremičnin, od stanovanj in stanovanjskih hiš, do zemljič in gozdov, predvidenih za novo obdavčitev. Za zdaj uradno ne omenjajo obdavčitve premoženja verskih skupnosti, torej tudi katoliške Cerkve. Dr. David Kraner, novi tiskovni predstavnik

Slovenske škofovske konference, je pa opozoril, da Cerkev že zdaj plačuje razne davščine in dajatve. V tujini objekti za versko dejavnost niso obdavčeni. V pogovoru za Radio Ognjišče je o morebitnih zahtevah za novo obdavčitev Cerkve dejal: "Morebitno dodatno obdavčitev nepremičnin verskih skupnosti ocenjujemo kot diskriminatorsko in neupravičeno. Zaradi tega, ker slovenski katoličani že sami skrbijo za vzdrževanje cerkvenih nepremičnin, in to s prostovoljnimi delom in denarnimi prispevki. V cerkvenih nepremičninah se večinoma opravlja neprifitna dejavnost, zato z njihovo uporabo ni mogoče ustvarjati prihodkov, ki bi jih namenili za poplačilo davka. Izpostavljamo, da slovenski katoličani s prostovoljnimi delom vzdržujejo preko 80 % slovenskih kulturnih spomenikov, država pa za njihovo vzdrževanje in prenovno povprečno nameni plačilo manj kot 20 % stroškov zanje". Za presenečenje v raznoliki kroniki dogajanja v zadnjem času je poskrbel tudi dr. Ivan Klemenčič, muzikolog in publicist. V javnem pismu, objavljenem v tedenskem magazinu Reporter, je Slovensko demokratsko stranko zaprosil za posredovanje zaradi nezakonitega prihajanja velikega števila ljudi z območij nekdanje skupne države. V Sloveniji jih je vedno več. To niso že znani migranti iz oddaljenih držav, ki jim vlada nudi in dokazuje go-

stoljubje, ampak gre za ljudi, ki trdijo, da so v Sloveniji dogovorjeni za zaposlitev in prebivanje. Avtor javnega pisma ogorčen sprašuje slovensko oblast, kdo organizira prihode omenjenih delavcev, kdo stoji za valovi prihajanja, ker je vse, kar se dogaja, "skrivano in skrivnostno". Ugotovljeno je, da prihajajo predvsem iz Bosne in Hercegovine, s Kosova, iz Srbije in Makedonije. Dr. Ivan Klemenčič v svojem javnem pismu še navaja: "Kolikoli vem, se v Sloveniji na sedanje alarmantno priseljevanje tujcev še ni odzvala nobena politična stranka, noben politik. S samozanimimi delavci prihajajo tudi celotne njihove družine. Zanje ni pogoj znanje slovenskega jezika in tudi ne, da sploh kaj vedo o Sloveniji". Zveza društev diabetikov Slovenije bo sodelovala pri osvetljevanju javnih objektov z modro barvo, ki je razpoznavni simbol svetovnega dne sladkorne bolezni. Ta bo v sredo, 14. novembra. Opozorila je, da se sladkorna bolezen tudi v Sloveniji hitro in nezadržno širi in zato "postaja zadeva vsake družine". V slovenski državi je zabeleženih 135.000 bolnikov. Zatrjujejo pa, da okrog 40 odstotkov primerov ni odkritih in znanih. To pomeni, da je v Sloveniji več kot 200.000 diabetikov. Zelo pomembno je, da Ministrstvo za zdravje sladkornim bolnikom zagotavlja vsa potrebna zdravila in pripomočke.

Marijan Drobež

drugih evropskih državah, kjer je najemništvo stanovanj veliko bolj razširjeno. Pri nas, denimo, jih med prebivalci, starimi nad 50 let, kar 87 odstotkov živi v lastnih hišah ali stanovanjih. Poleg tega smo se Slovenci, kljub majhnosti države, manj pripravljeno seliti v drugo, kupljeno stanovanje ali hišo. Ob upoštevanju in spoštovanju 78. člena slovenske ustave bi cilj nepremičninskega zakona moral biti pravična obdavčitev in omogočanje bivališča za vse državljanke, ne pa zgolj pobiranje davkov.

Vipavska / Neverjetno bogastvo krajevnega izrazoslovja

Domači izrazi za vremenske napovedi Vipavske doline

Meteorologi večkrat napovedo, da na Vipavskem piha burja. Drugih izrazov za to našo deklo burjo skoraj ne slišimo, pa jih Vipavci toliko poznamo. Domače napovedi za vreme so zelo pestre, hudomušne in domiselne. Pa pogledjmo, kako domačini napovedujemo vreme na Vipavskem. Najprej ločimo burjo na *hudo* in *navadno*. *Huda* burja je takrat, kadar sunki dosežejo preko 120 km/h. Burji, ki piha do 40 km/h, rečemo *veter*. Jutranjemu ali večernemu vetriču pravimo *sapa*, vetru z juga pa *mornik*. Veter, ki piha z vzhoda je *hrvatica*. V hudi poletni vročini zapiha okrog poldneva poseben vetrič,

to je *podsončnik*, in traja od ene do dveh ur. Kadar pa v hudi poletni vročini ni nobenega vetra, *sape*, *mornika*, pravimo, da je v dolini *kuhlca* (inverzija toplega vlažnega zraka). Vetrta z zahoda Vipavci ne poznajo. Kadar se valijo megle čez rob Podrte gore, rečemo, da *Gorjan oblice kuha*, zato mora *Šturka plenice spravit*. Znan je tudi lep rek *Jutranja burjica*, večerna lužica. Če se zvečer nebo žari, pa rečemo, da *nam je Furlanka kitlo privzdignila*.

Čisto drugačne izraze od uradnih vremenskih napovedi imamo za deževno vreme. Rahlemu dežju pravimo, da *rosi*, ko pa ta pada iz megle, rečemo, da *prši iz megle*. Hud dež je za nas *naliv*, če pa se pojavi z nalivom toča in grmenje, nastane *huda ura*. V poletnem času rado grmi ob nevihtah, mi pa temu pravimo, da *v nebesih kegljajo*. Poznan je tudi lep pregovor: *Če Čaven kapo*

nižin, pravimo *ovčji sneg*, če pri nas pade sneg ob prihodu lastovic v naše kraje, ga imenujemo *lastovičji sneg*. Največ snega nam pozimi prinese *hrvatica*, burja s Hrvaškega. Ko pa se *hrvatica* združi z našo *ta pravo vipavsko burjo*, pravimo, da *ima hudič mlade*. Ob hudem mrazu rečemo, da *zajec mater išče*. Pri nas tudi nikoli ne sneži, ampak *mete*, ker burja pometa sneg. V

mrazu nosi burja z gore ledene kristale, ki jim pravimo *golomraznice*. Prav zaradi vipavske burje, ki je poznana po vsej Sloveniji, imamo med Vipavo in Podnanosom lepo

ledinsko ime *Vetno polje*, kjer so morali kočijažu, ki je prevažal pošto, pomočniki držati kočijo, da je burja ni prevrnila. Ljudje so imeli včasih lepo navado, da so vreme zabeležili na stare Mohorjeve koledarje, ki so tudi meni pomagali, poleg ustnega izročila, da sem sestavil ta zapis. Verjetno sem zapisal le polovico vipavskih vremenskih izrazov. Morda bo kdo izmed bralcev dodal še kakšnega.

Marijan Rodman

Tino Mamić

DALMATINO

6

Jesensko norenje

Prišla je jesen. Počasi, z negotovim korakom. Kdaj se je to zgodilo, se ne ve. Meteorološko 1. septembra, kar pa za Primorsko na srečo ne velja. Koledarsko 21. septembra. Mogoče tistega zadnjega oktobrskega ponedeljka, ko sem moral pospraviti kratke hlače v predal. Ali dan pred tem, ko sem zadnjič letos pekel čevapčice in druge podobne slovenske specialitete. Ali včeraj, ko sem obral zadnji grozd na latniku pred hišo. Ali pa tisto nedeljo, ko smo, kako zoprno, spet morali prestaviti uro. Ali dan kasneje, ko je prvič zapihala orkanska, a meni tako ljuba, burja.

Kakorkoli že. Prišla je jesen in se je na široko usedla. **Poletje, čas svobode** Ne maram je ravno, priznam. Odnese mi poletje. Čas svobode. Spanje brez majice in življenje brez nogavic. Čas demokracije. Na plaži smo si vsi najbolj enakovredni. V kopalnih ne ločiš milijarderja od klošarja. In kaj je lepšega kot roštiljada ob zvokih škržatov in klape Šufit? Ali kaj je lepšega od večernega skoka v morje, ki te edini zares ohladi, zbudi in osveži? Ali kaj je lepšega od večernega klepetanja na terasi ob kozarcu domačega vina? Ups. Minister za zdravje opozarja: prekomerno uživanje alkoholnih pijač škodi zdravju. Upam, da sem zdaj s tem papagajsko zoprnim stavkom, ki moškega v resnici kvečjemu razburi v nasprotno smer, popravil greh, omembo kozarca rujnega.

A tako pač je. Jesen je odnesla vse te drobne užitke. Čeprav sem se s selitvijo v Istro jesen zamaknil za tri tedne, pa se ji tudi tu ubežati ne da.

Ne maram jeseni kljub čarobni lepoti

Pa saj jesen ni grda. Ravno obratno. Čudovita je v svojih barvah. Vinograd ni nikoli tako lep kot ravno jeseni. Ali pa ruj. Kako je lep, čudovit! Posebej na kaki beli skalnati podlagi kraškega roba. Ni ga slikarja, ki bi vsaj približno posnel to lepoto. In ne pesnika, ki bi jo znal

opisati. Še najboljši fotograf tega ne zmore. Zadnjič sem s fanti zašel s ceste in zavozil na ozko gozdno stezo. Na Dolenjskem nekje. Bela makadamska cesta je bila tu in tam povsem prekrita z rdečerjavim listjem. Kontrast bele in rdeče so dopolnjevale ozke visoke bukve, okrašene z enakomernimi in redkimi zlatimi lističi, ostanki poletne bujnosti. Nisem mogel naprej. Ustavil sem avto in zabredel v listje. Ves navdušen sem klical fante ven iz avta in se z razprtimi rokami obračal na vse strani. Če bi me kdo videl, bi rekel, da se mi je utrgalo. To je bila magična lepota. Čarobni gozd. Nič čudnega, da je bilo prav drevo toliko ljudstvom božanstvo.

Tatovi praznikov

In kaj pravzaprav hočem povedati s tole kolumno? Da je norenje z božičnimi drevesci novembra samo pristajanje na trike trgovcev. Da je postavljanje jaslic v začetku decembra skregano s koledarjem, ki povzroči prero frustracijo in plehko zadovoljstvo. Da nori december človeku ukrade Božič. In da smo ljudje kot ovce, saj smo

tiho, ko koprski župan prve božične jelenčke veli postavljati po mestu tri mesece pred Božičem. Saj vemo, da je župan letos advent prestavil za več kot mesec dni nazaj zaradi lokalnih volitev. In smo kljub temu tiho. Ti ljudje so nam ukradli Božič, saj nam ga vsiljujejo več mesecev vnaprej. Ko Božič slednjic pride, smo ga že naveličani. In ga preprosto ne moremo več doživeti.

Predstavljajmo si nogometno tekmo. Med spremljanjem tekme stiskaš pesti za svojo ekipo. Ko zabijejo gol, skočiš v zrak, zakričiš od veselja. Nekaj prijetnega si doživel. Če pa gledaš posnetek tekme in vem, da bo na koncu tvoja ekipa zabila gol? Potem se trenutka, ko pade gol, ne moreš zares razveseliti. Zato naj vsem, ki so se prebili do teh zadnjih vrstic, zaželim, da bi jeseni doživljali jesen. V adventu advent. Za Božič pa Božič. In potem bo počasi prišlo tudi - moje drago poletje.

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (15)

“Pršu je pršu
sveti Martin,
on ga je krstil,
jest ga bom
pil!”

Prišel je čas, ko se delo na polju in v vinogradu končuje,

prišel je čas, da se pripravimo na zimo, čas za praznovanje in zahvalo, za praznik svetega Martina. Martinovo ali god sv. Martina iz Toursa (11. november) je dan, na katerem se na raznolik način spominjamo svetnika, ki je dal svoj plašč beraču - ta plašč pa je postal prispevoda skromnosti in pomoči sočloveku. Sveti Martin je bil krščanski škof, rojen v začetku četrtega stoletja na ozemlju današnje Madžarske. Pri nas se je čaščenje tega svetnika začelo pod frankovskim vplivom, obred zahvale za dobro letino pa so poznali že stari pogani, za katere je bilo mlado vino zadnji dar iztekaajočega se leta. To je praznik, ki sega daleč v čas

pred Kristusom, saj so se v jesenskih slavnih in na pojedinah naši poganski predniki zahvaljevali bogovom za dobro letino, hkrati pa prosili za naprej. Cerkev med pokristjanjevanjem praznika ni odpravila, ampak ga je zaznamovala z znanim in med ljudmi čaščenim svetnikom, svetim Martinom. Marsikatera vas ima še danes kot zavetnika prav tega svetnika. Včasih so na ta dan delavcem, deklam in hlapcem izplačevali plače, zato ni čudno, da so ga za zavetnika izbrali preprosti delavci, kmetje in seveda tudi vojaki, orožarji, kovači, mlinarji, sodarji, vinarji ... Čaščenje svetega Martina je pri nas razširjeno zlasti po vinorodnih krajih, predvsem kot praznik vina oz. je dan, ko “sveti Martin iz mošta dela vin” - do tega dne se most obravnava kot nečisto in grešno novo vino, ki se ob blagoslovitvi spremeni v pravo vino. To se zgodi na zahvalno nedeljo, praznik veselega vzdušja, zahvale Bogu za dobro letino; nekoč je bila ta nedelja uvod v dolg adventni post. Katoličani se zahvaljujemo tudi za vse nematerialne darove, npr. za spoznanje, svobodo, dobroto, dom, čas, vero - zahvala zajema vse naše življenje, vse, kar smo in kar imamo. Danes je martinovo, vsaj za Sovodnje ob Soči, vaški praznik, priložnost za druženje, klepet in pojedine, saj je dan, posvečen sv. Martinu, eden najpomembnejših za vaško skupnost. Vsako leto je cerkev lepo okrašena in odeta v tople jesenske barve, med sveto mašo na koru zbor ubrano zapoje “Glejte svetega Martina, vsem kristjanom zgled daje ...”, k oltarju pa verniki nesejo darove zemlje in trgeda dela svojih rok. Po maši se vsi odpravijo na kraj praznovanja. Tu so po navadi v vrsti traktorji domačih kmetov, ki so jih za to priložnost skrbno oprali in očistili, ob njih je tudi lep, z jesenskimi dobrotami okrašen kmečki voz, na

katerem so radič, solata in “vrzote”, jajca, jabolka, kakiji, buče in včasih tudi kakšna domača perutnina - gos, puran ali kokoš. Prisotni lahko na tržnicah kupijo ročna dela, med, marmelade, pa tudi piškote in pecivo, ki jih vsako leto pripravijo mamice otrok osnovne šole in vrtca. Po blagoslovu novega vina, pridelkov, kmečkega orodja in živali pa nastopi čas za pojedino. Na mizah so kruh, nadevana jajca, pijske, vino, ki so ga darovali domači vinogradniki; pripadniki lovske družine ponudijo tudi golaž iz divjačine. Praznovanje se danes, tako kot včasih, nadaljuje tudi doma, saj martinovo popolnoma diši po dobrotah in značilnih domačih jedeh: najpogosteje je na jedilniku pečena gos ali raca z mlinci in dušenim zeljem, pri nas pečen puran z ajdovo polento.

Gos naj bi bila v starih časih daritvena žival in zadnja obilna jed pred začetkom adventnega posta, v vsaki vasi, vsaki hiši pa so na mizo dali tisto, česar si v vsakdanjem življenju, niti ob nedeljah, niso mogli privoščiti, kar so hranili za izjemne priložnosti. Po gosi ali puranu so med nepogrešljive jedi spadale tudi pogače, potice in druge sladke dobrote, med katerimi je bil pri nas po navadi jabolčni štrudelj, ki so ga gospe pripravile iz domačih jabolč in testa.

MARTINOV JABOLČNI ŠTRUDELJ

Sestavine:

Za testo bomo rabili 300 g moke, 1 celo jajce, 50 g masla, eno žlico in pol sladkorja, 1 dl tople vode, ščepec soli in polovico vrečke pecilnega praška.

Za nadev bomo potrebovali 12 jabolč, 3-4 žlice na maslu (50 g) prepraženega naribanega kruha, 2 pesti rozin, malo ruma, sladkor, lupino in sok ene limone, 50 g na drobno sesekanih ali zmletih orehov, nekaj suhih piškotov in cimeta.

Priprava:

V lončku segrejemo vodo in, ko je že precej topla, raztopimo v njej maslo. V veliko skledo damo presejano moko s pecilnim praškom, nato vlijemo toplo vodo z maslom in vse ostale sestavine za testo. Zmesimo dobro, da bo testo gladko in mehko, in iz njega naredimo tri kepice, jih pokrijemo s prozorno folijo in pustimo, da počivajo - iz vsake bomo naredili en štrudelj. Za nadev olupimo in zribamo jabolke in jih dobro premešamo z vsemi ostalimi sestavinami; če je zmes premokra, ji dodamo nadrobne piškote.

Vsako kepico testa na pomokani kuhinjski krpi malo razvaljamo in nategnemo z rokami, saj je testo zelo elastično. Namažemo z 1/3 nadeva. Počasi, s pomočjo krpe, zvijemo in preložimo na pekač, ki je obložen s papirjem za peko. Štrudelj preluknjamo z zobotrebcom in premažemo z raztopljenim maslom. Pečemo na 175 - 180 stopinj za približno 45 minut. Še topel štrudelj potresemo s sladkorjem. Bog žegnaj!

Dan odprtih vrat na Waldorfski šoli Primorska

Starši so spoznavali delo te šolske ponudbe

Na tretjo oktobrsko soboto je bilo na Waldorfski šoli Primorska posebno živahno. Vrata smo odprli vsem, ki jih zanima, kako poteka pouk na naši šoli.

Starši, stari starši in celo nekateri učitelji so bili tokrat v vlogi učencev prvega razreda. Učiteljica jih je prijazno povabila v razred in, kot je pri nas v navadi, vsakemu v pozdrav stisnila roko. Radovedno so sedli v klopi in nestrpo pričakovali uro matematike. Po jutranjem verzu, prižigu svečke in pozdravu dnevnemu palčku je med njimi popotoval kamen besede, ob katerem so se predstavili in si podelili doživetja prejšnjega dne. Tem uvodnim ritualom v waldorfski šoli sledi ritmični del ure, ko učenci v “sončkovem krogu” prebudijo svoje telo, pojejo, rajajo, recitirajo, preštevajo, se igrajo z gibi in ritmi, urijo koordinacijo, orientacijo, pozornost ... Sobotni “sončkov krog” je bil jesensko in matematično obarvan: lirične pesmice o jeseni so se izmenjevale z ritmičnimi igrami preštevanja, “prvošolci” so se v domišljiji podali k skakajočim žabicam, urnim vevericam, med zlate breze in sladke hruške. S petjem, gibanjem in potujočimi žitnimi blazinicami so se učili poštvanje in raziskovali prostor. Igraje so prehajali med pesmicami in

izštevankami v različnih jezikih. Dobro ogreti in pripravljeni na delo so “prvošolci” spet sedli k muzicam. Skupaj s palčkom Radošem in njegovimi sošolkami in sošolci iz gozdne šole so se po-

waldorfski šoli sledi v prepletajočem se tridnevem ritmu: prvi dan pove učitelj zgodbo, drugi dan jo učenci obnovijo, tretji dan pa zapišejo.

In kaj so medtem počeli otroci?

Tudi oni so rajali, peli, recitali, se igrali prstne igre in ustvarjali. Izdelali so prelepa jesenska drevesa s pisanimi listki, ki so jih ob koncu šolske ure ponosno pokazali svojim staršem. Skupaj so si ogledali še razstavo zvezkov in izdelkov naših učencev ter poklepetali z učiteljicami ob čaju in sladkih dobrotah. V novembru bo spet kar nekaj priložnosti, da obiščete našo šolo: - 6. 11. 2018, ob 17. uri: Ni disciplina tista, ki ustvari umetnost, pač pa umetnost

dali na čudovito raziskovanje Kraljestva števil. Obnovili so zgodbo o številu 5 in spoznali število 6, ki se skriva marsikje v naravi, celo v votlem panju, kjer so svoj domek našle marljive čebele: v številu njihovih nožic, pa tudi v številu sten, ki jih imajo zlatorumene shrabice satovja. Sledilo je umetniško ustvarjanje (zapis) - to pa je bilo vezano na število 4, saj si podajanje snovi v

ustvari disciplino (predavanje za starše, ki jih zanima vpis otroka v waldorfsko šolo) - 8. 11. 2018, ob 17. uri: martinovo (spredov s svetilkami do gradskega obzidja s krajšo prereditvijo) - 20. 11. 2018, ob 18. uri: predavanje Alenke Rebula - 24. 11. 2018: adventni semenj Lepo vabljeni!

Hana Furjan

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (220)

PETERŠILJ

Peteršilj, *Petroselinum crispum*, je zelo uporabljeno zelišče v kuhinji, dodajamo ga skoraj vsaki jedi. Peteršilj raste ob milem podnebu in je dvoletna rastlina. Vsebuje polno mineralov, kot so kalcij, železo, cink, kalij, magnezij, selen, mangan, pa tudi veliko beljakovin in vlaknin. Splošno znano je, da ima mnogo vitaminov (A, B, C, E, K) kot tudi dosti aminokisljin.

Če uživamo surovega, nam izboljšuje prebavo. Sama ga obožujem predvsem zato, ker je poln vitamina C, vsebuje ga več kot limona, zato je odlični ob prehladu, vendar ga moramo uživati sveže. Svetujejo ga tudi proti kronični utrujenosti. Uživamo ga sveže stisnjene v soku skupaj z jabolkom, korenčkom in rdečo peso. Peteršilj deluje tudi diuretično. Žvečimo ga lahko tudi proti slabemu zadahu, ki ga bomo tako odpravili, s tem pa bomo tudi okrepili želodec in razkužili ustno votlino.

Peteršilj krepi imunski sistem, deluje antialergično, odpravlja proste radikale, spodbuja živčni sistem, ureja menstruacijo, razkuži prebavni trakt, kri in urogenitalni del.

Iz peteršilja lahko naredimo obkladke za lase. 100 g peteršilja kuhamo v vodi 20 minut, precedimo in s to vodo splaknemo lase, ko so že oprani. Peteršiljeva voda jim bo dala lesk ter poudarila naravne tone. Iz peteršilja napravimo tudi vlažilno masko za

obraz, ki odpravlja podočnjake. 100 g peteršilja zmiksamo, dodamo jogurt (beli), zmešamo in si to zmes naneseemo na obraz ter pustimo 10 minut.

Peteršilj spodbuja tek: prežvečite kakšen list pred jedjo in bo tek boljši! Odpravlja slabost trebuha in siljenje k bruhanju. Zelo primeren je za otroke, ki imajo šibak želodec in niso ješčiči. Peteršilj odpravlja toksine iz telesa in njegovo redno uživanje pomaga ob razdražljivosti in nespečnosti. Odpravlja tudi pesek iz ledvic, in sicer s sokom iz korenin. Vzamemo 1 kg korenin peteršilja, jih očistimo, naribamo in kuhamo v 1,5 litra vode, pustimo vreti, dokler voda ne izhlapi na pol. Potem tekočino precedimo, pustimo v hladilniku in pijemo 40 dni vsako jutro po eno žlico na tešče.

Svetujem pa, da se uživa peteršilj zmerno, saj nobeno pretiravanje ni dobro. 1 žlica peteršilja na dan na osebo je več kot dovolj. Glede soka: več kot 200 ml soka peteršilja na dan je preveč. V velikih količinah se peteršilj odsvetuje doječim materam in nosečnicam.

Stari Grki in Rimljani so peteršilj uporabljali za krasitev grobov, saj je bil tesno povezan s kultom smrti. V srednjem veku pa so ga začeli uporabljati v vsakodnevni kuhinji in je šele takrat izgubil povezavo s kultom smrti in magije.

Iščimo zdravje!

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Francka Žgavec

Registiran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TVO0 naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Zdrženja periodičnega tiska v Italiji USP in Zveze katoliških tehnikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 6. novembra 2018, ob 13. uri

Odpoved idealizmu

Za manj denarja

Večkrat, ko pomislim na otroštvo in na ulico pri Sv. Ivanu, kjer sem odraščala, se spomnim juter, ko sva z mamo hodili po nakupih. Približno vsak dan ista pot, najprej navzdol do cerkve, kjer je bila trgovina s svežo zelenjavo, na pol poti mlekarica, nato pa še po kruh in do možakarja, ki mu je bilo ime Carmelo in je prodajal čisto vse, od pralnih praškov do zvezkov in šolskih potrebščin. Za kratek sprehod po svetoivanskem rajonu sva z mamo potrebovali skoraj celo jutro. V trgovini z zelenjavo je bila vedno vrsta, ženske so si blago skrbno ogledovale, nadzorovale prodajalko, ki je sadje zlagala v papirnate vrečke, in s prstom kazale, katera pomaranča je bolj sočna in katere češnje so največje. Branjevki se je mudilo, saj je bila vrsta že do vrat, gospodinje pa so se pomenkovale o tem in onem. To so bili časi, ko skoraj nobena mati ali žena ni bila v službi, ko so jutro še dišala po morju, ki je bilo sicer meni tako neznan daleč in sem se morala do njega peljati s tramvajem, in ko je bilo pri Sv. Ivanu še veliko miru in zelenja. Predmestna četrt pod Razklanim hribom. To so bili časi, ko so se otroci držali mame za roko in poželjivo, molče gledali rdeče češnje na pultu. Ne vem zakaj, a, ko sem bila še deklica, je imel vsak sadež čisto poseben, izrazit vonj, ki se ga še zdaj spominjam. Menda tako sočnih češenj, kot jih je branjavka zlagala v vrečo pred mojimi radovednimi otroškimi očmi, pozneje nisem več jedla, na opojni, praznični vonj po mandarinah pa sem zdaj, ko vsi jemo te klementine brez duše, že skoraj pozabila. Mlekarna je opojno dišala po svežem mleku, ki smo ga kupovali v težkih steklenicah z modrim pokrovčkom iz staniola, po smetani in sirih. Ko sva z mamo vstopali v majhno, komaj nekaj kvadratnih metrov široko trgovinico, sem postajala tiha in zamišljena. Upala sem, da bom dobila v dar plastični avtomobilček v vrečki presenečenja, a

si nisem upala tečariti. Vzgjali so me tako, da nisem nikoli moledovala. Gospod "Hočem", "Vojo" v tržaškem narečju, je umrl nekje v vojni, na fronti, so mi pojasnili, že ko sem bila čisto majcena. V pomoč mi je velikokrat priskočila prodajalka, ki je mamo spogledljivo vprašala, kako mi gre v šoli, ali sem pridna in ali si morda zaslužim nagrado. Nazadnje, čisto pod našim blokom, sva kupili še kruh, pri zakoncih Marti in Ivanu, ki sta imela hčerko mojih let, zato je bil klepet še bolj živahen. Pri Carmelu, v stari trgovini z lesenim podom in prenatrpanimi policami, je dišalo po papirju, lepilih, novih, še nedotaknjenih zvezkih, ki sem jih tako rada listala in zlagala v šolsko torbo, po svinčnikih, radirkah in vseh tistih drobnarijah, ki so sestavljale moj mali, pisani otroški svet. Molče sem strmela v police in upala, da bom dobila nekaj barvic, zvezek ali vsaj magično žogico, žogico skokico, ki je stala pičlih petdeset lir. A to žogico, ki so jo nosili v žepu vsi moji sošolci in prijatelji, sem si kupila šele, ko sem si že sama služila prvi denar. Čas, ko sva z mamo hiteli z nakupovalnimi mrežastimi torbami po strmi "ulici delle Docce" navkreber, je bil čas, ko so ljudje nakupovali v majhnih trgovinah in je bilo v predmestnih ulicah hrupno in živahno. Ne zaradi nemogočega prometa, kot dandanes, ampak zgolj zaradi ljudi. Nakupovalna središča so zrasla veliko let pozneje, takrat, ko sem po nakupe hodila že sama in ko sem že skrbela tudi za mamo. Kako pogrešam

tiste male, tesne trgovine s prepolnim pultom. Kako pogrešam njihov vonj. Vsaka je imela svojega, pomešan je bil z značilnim vonjem po prahu in starih policah. Rodila sem se namreč v letih, ko ni bilo vseh teh zakonov o higieni in sterilnosti. V malih, prepolnih trgovinah je bilo tesno in nekoliko temnačno. Vsaka je imela svojo pripoved. Vsaka je v nas otrocih vzbujala sanje. To so bili časi, ko smo se vsi poznali po imenu, ko smo znali seči sosedu v roko, ko smo se otroci v mestu še igrali na ulicah, ko smo imeli čas

nekje zunaj, oči so tope, utrujene. Praznina preveč obloženih polic, kjer se božični čas začneja v septembru, velikonočni pirhi pa so na policah, ko zunaj še sneži. V teh neskončno velikih, hrupnih, a obenem tako brezosebnih halah se pozimi zbirajo vsi tisti, predvsem starejši, ki jim je gretje predrago ali so enostavno doma presami. Pa vendar, tudi te veleblagovnice, ki so pogostokrat zrasle sredi naselij ali tam, kjer so bile rodovitne njive, nam že postajajo pretesne. In seveda tudi predrage. Pa

na katero sem navezana. Zaradi trenutkov, ki so še vedno del mene. In zato, ker sovražim samoto računalniškega ekrana. Še vedno najraje nakupujem v majhnih družinskih trgovinah, kjer me poznajo. Tam si lahko ogledam, kar imajo razstavljeno, pokramljam o tem in onem, povprašam po znamkah, ki jih imam najraje, nazadnje pa mi hladilnik ali pralni stroj pripeljejo v nekaj urah domov, točno ob času, ko si zaželim, povrhu pa prijazno in zastoj odpeljejo še, kar je starega in mora na odpad. Prijatelj mi seveda očita, da zaradi svoje zaverovanosti v male trgovce zagotovo potrošim stotak ali dva več. Še do lani sem vztrajala, trmasto sem odklanjala, da bi odprla tiste spletne strani, na katerih je vsega na pretek in vsega preveč. Le besed ni in domačnosti, ki jo

tudi izbira večkrat ni najbolj kakovostna. Prijatelj Jurij me že dolga leta prepričuje, naj se vendarle odločim in začnem kupovati v spletnih trgovinah, kot sta Amazon ali pa E-bay. Sprva sem mu nasprotovala. Pravzaprav sem mu dolga leta nasprotovala. Zaradi teh spominov na trgovine iz svojega otroštva. Zaradi preteklosti,

noro potrebujem. Letos sem se žal tudi sama odpovedala idealizmu. Največ zaradi denarja, ki ga ni in s katerim je vsak dan težje. Pred dvema letoma sem kupila zase sorazmerno drag fotoaparata, pred dobrim mesecem je že odpovedal, s popravilom ni bilo nič in le s težavo sem zbrala denar za novega. Pet ur sem srfala po spletu. Tam najdeš čisto vse. Lahko si ogledaš na stotine modelov različnih fotoaparata, vidiš, kako slikajo, kako snemajo, na forumih lahko prebereš, kako so kupci zadovoljni z njimi in katerega imajo za boljše. Dolgi pet ur sem iskala, primerjala, ocenjevala. Na koncu so se mi veke zapirale, oči sem imela čisto pordele. Izbrala sem fotoaparata, ki ga seveda v naših veleblagovnicah nimajo, ker je specifičnega značaja, v trgovinah s fotopripomočki pa stane veliko, preveč. Ugotovila sem, da ga spletna trgovina Amazon ponuja kar za tristo evrov manj. Praktično za polovično ceno. Verjemite mi, ko gre za denar, žal prej ali slej tudi najbolj zagrizeni idealisti popustijo. Pritisnila sem na tipko, čeprav sem prisegala, da nikoli ne bom. Pozabila sem na fante in dekleta, ki delajo sedem dni na teden, čez dan in ponoči, za smešno nizko plačo, pozabila na male trgovine iz svoje mladosti in potisnila tisti lepi bridge, ki sem ga izbirala dolgo v noč v virtualno košarico. In plačala. Vse je bilo tako enostavno, tako lahko, tako preprosto. Tisti, ki so si zamislili spletno nakupovanje, so razmislili o vsem. Človeku je pisano na kožo. Vse skupaj je enostavno, popolno, čisto po človeških potrebah. In je podobno mamili. Ko enkrat poskusiš, skoraj ni več poti nazaj. Ni več poti v preteklost. Seveda zdaj čakam na ta fotoaparata, ki se mi smeje z ekrana, ko gledam, kako napreduje na poti do mojega doma. Spletne trgovine namreč omogočajo tudi sledenje paketu. A kljub vsemu pogrešam tisti prijetni občutek, ki ga imaš, ko po dolgem tavanju po mestnih ulicah prideš domov s težko torbo, jo lepo položiš zraven kavča in počasi izvlečeš iz nje še nov paket, da ga počasi odvijesh in nato občuduješ, kar si še isti dan izbral med policami.

Suzy Pertot

Pogled na nogometno elitno ligo Pri Juventini zadovoljni, pri Krasu pa ne

V nogometni elitni ligi, najvišjem deželnem tekmovanju, nastopata letos dve slovenski ekipi, in sicer repenski Kras, ki je že vrsto let v tem prvenstvu, ter šlandreška Juventus, ki se je z majskim finalom play-offa po polnih desetih letih vrnila v "Eccellenzo" na račun proseškega Primorja. Za nami je devet krogov, precej več pa so doslej iztržili goriški nogometaši. Novinci v ligi so zbrali štiri zmage in pet porazov in imajo na lestvici 12 točk, kar jih postavlja v zlato sredino. Tržaški predstavniki pa so predzadnji s šestimi točkami, zmagali so le dvakrat (v prvih štirih krogih), izgubili pa sedemkrat in nazadnje imajo za sabo kar pet zaporednih porazov. Do objave tega članka, ki je bil napisan v ponedeljek, 5. novembra, najbrž v Repnu ne bo prišlo do zaletavih odločitev uprave (ki jih v preteklosti praviloma ni bilo), vendar v klubski sejni sobi in v slačilnici se bodo morali temeljito pogovoriti. Lani se je Kras rešil v dodatni tekmi play-outa za obstanek, ko se je vsa sezona odločila v 90 minutah, letos pa je igralni kader resnici na ljubo dodatno obubožan ozi-

Čeprav je predsednik Kocman v nedavnem intervjuju povedal, da tudi nazadovanje ne bi predstavljalo tragedije. Kakorkoli že, nič še ni izgubljen, liga je še zelo dolga, škoda pa bi bilo, ko bi se sezona sprevrgla v agonijo pri dnu lestvice. Repenci trenerja Kneževiča so bili enakovredni malodane vsem nasprotnikom, prvenstveni problem pa predstavlja daleč premajhno število do-

seženih golov, komaj šest, ob 15 prejetih. Po nedeljski zmagi, ki jo je Juventus dosegla v Huminu z golom v 92. minuti, je ozračje v šlandreškem taboru seveda povsem drugačno. Nogometaši trenerja Sepulcrija se kar hitro navajajo na visoko raven elitne lige, kar dokazujejo vedno težki uspehi na tujem. Tudi v mestnem derbiju pred desetimi dnevi proti velesili Pro Gorizii, ki je naposled prevladala z 2 proti 0, Kerpan, Racca in soigralci nikakor niso igrali podrejene vloge. Ko bodo pravi ritem ujeli še igralci iz Slovenije, ko so jih doslej ovirale

poškodbe in delovne obveznosti, je menda pričakovati še dodaten kakovostni preskok. Okoli ekipe vlada sploh neko pozitivno navdušenje, ki je nedvomno posledica lanskega napredovanja in vzpodbudnega začetka tekmovanja tudi v višjem nadstropju. Mladi so dobri (kar sicer velja tudi za Kras!), treba je delati naprej vztrajno in potrpežljivo. Tudi tu je kajpak osnovni cilj obstanek v elitni ligi, po možnosti čim bolj miren in brez trepanja do konca pomladi. Pa še dve zanimivosti. Slovenski goriško-tržaški derbi je bil na sporedu že v prvem krogu, ko je Kras doma tesno zmagal. Nenavadno je tudi, da v devetih krogih nobena od dveh naših ekip ni še nikoli igrala neodločeno.

HC

Z 12. strani Projekt Zaupati ...

Večidel njegovih spisov, teoretsko tudi zahtevnih, je nastalo tako rekoč iz raziskav o podjetništvu in drugih temah ter s srečanj in posvetov iz kulturnopolitičnih sredin, institucij, društev, v katerih je bil aktiven. To so bili Federacija italijanskih Cineforumov, Inštitut Felice Balbo in Inštitut Gramsci za FJK, Kinoateljce, Kulturni dom, Društvo Amidei in Transmedia v Gorici, SKGZ, Gruppo - Skupina 85. Po smrti Karla Šiškoviča je bil Darko Bratina 10 let ravnatelj SLORI-ja. Rojstvo na meji, na italijanski strani Solkanskega polja, kjer so doma slovenščina, italijanščina in furlanščina, je botrovalo njegovi izjemni odprtosti in radovednosti. Študij v slovenskih in italijanskih šolah, obisk jezuitskega "cineforuma" in kinodvoran v Gorici in skozi vse življenje so ga motivirali in opremili za široko zastavljeno ustvarjalno delo na več področjih, kot je razvidno iz bibliografije: od filmskega izobraževanja in organiziranja do publicistike, od proučevanja inovacijskih struktur in skupin v italijanski industriji do vpeljave menedžerskih pristopov k podjetništvu pa do uporabe socioloških modelov in metodologij pri obravnavi ethnosa v sodobni družbi, tudi manjšinski. In prav v okviru slovenske skupnosti v Italiji je bil z več strani priznan inovator. Za bolj izčrpano obravnavo njegovega svojiskega sociološkega prispevka bo še priložnost na seminarju, ki ga pripravljamo z INV-jem v Ljubljani. Za

naše srečanje sem pripravil izbrano bibliografijo na osnovi tiste, ki jo je zbrala njegova hči Majda Bratina za posvet Darko Bratina: Progetto dialogo, Projekt za dialog (2002). Potem je tu izbor pomenljivih prispevkov, ki jih dobite še na spletni strani Kinoateljceja (kinoateljce.it/poklon-viziji/projekt-zaupati-cez-mejo). 1. *Kultura in vzgoja v slovenski Šoli v Italiji*, njegov prvi zapis v slovenščini iz leta 1976, ki je nastal kot referat za posvet SLORI-ja o slovenskem šolstvu v Italiji. 2. *Biti skupaj Italijan in Slovenec* je prevod eseja *Essere insieme italiani e sloveni*, ki je med najbolj prodornimi v posebni številki revije Il territorio o slovenski prisotnosti in kulturi v deželi FJK. 3. Dvojezični zapis *La domenica delle scope / Metle pometle zgodovino* je bil objavljen v goriški reviji Isonzo - Soča 1994 in ponatisnjen 2004. 4. *Ethnos - Et Nos* je slovenski prevod nagovora v italijanščini, ki ga je imel na mednarodnem srečanju SLORI-ja "Večjezičnost na evropskih mejah - Primer Kanalske doline" leta 1995. Gre za edino italijansko besedilo v knjigi *Znanje Kultura Istovetnost*, v zborniku teoretskih spisov o etnosu in drugih vprašanjih, ki ga je svojemu nekdanjemu ravnatelju posvetil Slovenski raziskovalni inštitut leta 1998. Ob sklepu bi si zaželel, da bi na naslednjem "sociološkem srečanju" Slovenskega sociološkega društva morda lahko predstavili rezultate projekta in tudi bolj poglobili lik slovenskega in italijanskega sociologa Darka Bratina.

Vsakoletni izlet Prosvetnega društva Rupa-Peč

Maroko, dežela tisočerih barv in okusov (1)

Za letošnji izlet so si izletniki Prosvetnega društva Rupa-Peč izbrali Maroko.

Dne 23. avgusta so se popeljali z avtobusom do Padove, kjer se jim je pridružila še lepa skupina izletnikov iz Vicenze. Skupaj so nadaljevali vožnjo do Bologne, od koder so z letalom poleteli do Casablance. Ko so opravili s številnimi kontrolami ob vstopu v državo, so se z avtobusom odpeljali v hotel.

Casablanca je čudovito moderno mesto

Po večerji in obilnem zajtrku so naslednji dan namenili ogledu tega bogatega in raznolikega mesta, ki očara obiskovalca. Zapeljali so se do trga place Mohamed V., kjer je administrativni in finančni center, in do trga Združenih narodov, place des Nations Unies. Ogledali so si kraljevo palačo, vilo umetnosti, Villa des Arts, in Judovski muzej. Mesto je razdeljeno na osem četrti. Anfa je kraj, v katerem živijo bogatejši prebivalci. Izletniki so se peljali po krajnih palmovih drevoredih, mimo katerih se vrstijo razkošne vile in edina katoliška cerkev. Nadaljevali so do mošeje Hassana II., ki velja za velik arhitektonski čudež in je najvišja zgradba v Maroku in ena največjih na svetu (minaret se vzpenja do 210 m visoko). Zgrajena je na dvohektarni površini ob Atlantskem oceanu in sprejme do petindvajset tisoč vernikov. Z vodičem so si ogledali notranjost, ki jih je v celoti prevzela. Na obalnem predelu so si privoščili sprehod ob morju. Mesto se ponaša z bogato arhitekturo, velikimi pristanišči, bogato tržnico, obširnimi parki in vodometi. Po kosilu so odšli do maroške prestolnice, mesta

Rabat.

Rabat je kraljevo mesto. Zgodovina tega mesta je pestra, zaznamovana je s padci in uspehi. Različni predeli mesta pričajo o bogati preteklosti. Ogledali so si zunanost kraljeve palače, Hassanov nedokončani stolp in minaret nedokončane mošeje Jakub al-Mansur. Občudovali so mavzolej prvega sultana in kralja Mohameda V., ki je popeljal Maroko, po pogajanju s Francozi, do neodvisnosti. Prevzel jih je pogled na kasbo Oudaja, ki ponosno krasi atlantsko obalo kraljevine Maroko. Kasba Oudaja je bila zgra-

jena sredi 12. stoletja, v času dinastije Almohadov in je služila kot vojaška baza za napade na Španijo. To področje v Rabatu so naselile Andaluzijske družine, muslimanski begunci iz Španije, ki so vidno pustili svoj vpliv. Mesto za obzidjem namreč v celoti krasijo belo modre hišice z značilnimi andaluzijskimi vrtovi. Sprehodili so se skozi ulice do obzidja s pogledom na obširni Atlantski ocean. Pot so nato nadaljevali proti mestu Meknes.

Meknes je lepo in živahno manjše mesto

Zlato dobo je Meknes kot prestolnica doživelo v 18. stoletju. Sultan Moulay

Casablanca, mošeja Hassana II.

tržnico s številnimi trgovnicami z obrtniški izdelki. Ko so nadaljevali potovanje proti Fesu, so s presenečenjem ugotavljali, kako zelo rodovitna je maroška nižina Mezeta. Področje je bogato z žitaricami, nasadi oljk in pomaranč ter vinogradi. Postanek so imeli v nekdanjem rimskem mestu Volubilis, ki spada s svojimi dobro ohranjenimi mozaiki pod zaščito Unesca. Pot so nato nadaljevali do Fesa.

Mesto Fes je kljub naporu, ki ga zahteva od obiskovalca, vredno ogleda in pusti močan vtis

Naslednji dan so začeli z ogledom glavnega mesta Fes, ki velja v kulturnem in verskem smislu za srce Maroka. Poznano je predvsem po starem delu ali medini. Njegova medina prikazuje kaotično življenje, značilno za Maroko. Prepoznavni pečat daje mestu obrtnišvo oblikovalcev gline. Keramični izdelki so zelo

Rabat, mavzolej Mohameda V.

Meknes, trg El Hedim

Ismael, ki je veljal za najbolj krutega vladarja maroške zgodovine, je mesto povzdignil v maroški Versailles. Izletniki so se sprehodili po judovski četrti do mogočnih vrat Bab El Mansour s izrazitimi krajinskimi mozaiki. Prišli so do najbolj obiskanega dela mesta, trga El Hedim, kjer so si ogledali živahno

cenjeni in prepoznavni. Obiskovalci so si ogledali ročno izdelavo modro belih izdelkov iz gline in se prepustili nakupovanju. Z bližnjega griča so se v višine razgledali po starem mestu Fe el Bali, ki je zaščiten od Unesca. Skozi ena od štirih mestnih vrat se je začel sprehod po najpopolnejši, stalno naseljeni srednjeveški medini s številnimi ulicami in trgi ter raznovrstnimi trgovnicami.

/ dalje
Jozica Šinigoj

S 3. strani

“Na domače kraje ...”

V katero mesto Avstralije sta priplula?

Pripluli smo v mesto Perth. Pred 65 leti je bilo zelo revno in neobljudeno. Avstralija je tedaj imela samo 7 milijonov prebivalcev, zdaj pa nas je 25 milijonov. V Perthu sva z možem morala pred komisijo za migracijo, ki so jo sestavljali Italijani in Angleži. Sprejeta sva bila. Dobila sva različne zaposlitve, mož je delal v veliki železarni, jaz pa v bolnišnici. Kasneje je soproj ustanovil večje zidarsko podjetje, ki je v Avstraliji zgradilo prve betonske mostove. Jaz pa sem veliko let imela avtošolo.

V Avstraliji ste tudi obiskovali univerzo.

Ja, tako je. Učila sem se prevajanja

in postala prevajalka za Slovence in Italijane v javni bolnišnici v Wollongongu. To delo sem opravljala do 75. leta starosti.

V kraju, kjer živite, Wollongongu, ste povezani s slovensko skupnostjo.

Ko sem prišla, nas je bilo v slovenskem društvu približno štiristo vpisanih. Trenutno nas je bolj malo. V Wollongongu smo imeli sveto mašo enkrat na mesec, a nismo imeli lastne cerkve, zato smo maše imeli v drugi cerkvi.

Kakšno je stanje slovenske pastore v Wollongongu?

Letos obhajamo 25. obletnico slovenske cerkve v Wollongongu. Naš stari župnik, ki je ravno letos premi-

nil v Ljubljani, je z našo pomočjo kupil nekdanjo anglikansko cerkev. Res je prekrasna. Zraven imamo tudi kulturni dom in stanovanje. Zdaj imamo mašo le enkrat na mesec, ker imamo samo enega župnika, to je gospod Darko, ki mašuje v Sydneyju, Wollongongu, Canberru in Queenslandu. Jaz še vedno pojem v slovenskem cerkvenem pevskem zboru; skupnost pa je zelo prisrčna.

Zdaj lahko rečemo, da že kar nekaj desetletij prebivate pol leta v Avstraliji, pol pa v Dolini pri Trstu.

Ja, res je. Od leta 1990 do leta 2000 sem redno prihajala v Trst; zatem pa sem bila do leta 2005 samo v Avstraliji, ker je mož zbolel. Zdaj imam 85 let in se vsako leto redno vračam v kraje, na katere me vežejo družinske korenine. Moj brat, sorodniki in prijatelji me nestrpnost pričakujejo, tako da se bom, dokler mi zdravje dopušča, še vračala.

Veseljaki iz Doberdoba pri Slovencih v Milanu

S pesmijo so obogatili sv. mašo in ogreli srca rojakom

Slovenska pesem včasih ne povezuje le ljubitelje petja, ampak tudi ljudi, ki radi poslušajo in spregovorijo v slovenskem jeziku. To se redno dogaja Slovincem, ki živijo v Milanu in se enkrat mesečno srečujejo pri slovenski maši, da se čutijo povezani ne le pri

taktirko zveste zborovodkinje Lucije Lavrenčič sodelovali pri slovenski maši z večglasnimi pesmimi, tudi ob spremljavi ritmičnih glasbil, kot je za otroško naravo primerno. Tokrat je župnika Karla Bolčino (odsoten je bil zaradi birme v svoji župniji) nadomestil župnik Ga-

bogoslužju, ampak tudi v širjenju slovenskega jezika, saj ob tej priložnosti imajo vodene tečaje slovensčine za svoje male otroke, da ne pozabijo materinega jezika.

Meseca oktobra je njihovo nedeljsko bogoslužje razveselil zvonki glas iz otroških grl pevskega zbora Veseljaki iz Doberdoba. Otroci so se sicer že dan prej mudili v Milanu in si ogledali znamenitosti mesta, v milanski stolnici so celo zapeli v stranski ladji in poželi odobravanje številnih turistov. V nedeljo pa so otroci v cerkvi Corpus Domini pod

briel, ki je namenoma prišel z vlakom v Milan kar iz Rima. Po sveti maši so se otroci predstavili s krajšim programom, v glavnem ljudskih pesmi, kot se za tako priložnost spodobi, in vzbudili v poslušalcih spomine na otroška leta, na rodni kraj, sorodnike, domačijo... in marsikateremu so se orosile oči... Izredno so bili veseli, da so jim otroci posredovali ne le ubrano petje, ampak tudi veselje, energijo in radoživost. Otrokom pa je bilo v ponos, da so s svojo spontanostjo in živahnostjo ter s kakovostnim petjem osrečili srca prisotnih.

S 3. strani

“Letošnja letina ...”

Mislím, da administracija prispeva vse potrebno za dobro delovanje, po možnosti skupno delovanje, potem pa je naloga nas kmetov, da ta denar dobro uporabimo in investiramo, ne da bi mislili samo na lastne interese, ampak tudi na koristi celega območja.

Pravkar ste ob kleti uredili nove prostore za sprejem gostov in vodenje degustacij. So torej neposredni stiki med vinarjem in kupcem še pomembni?

Ja, drži, in v primeru naše kmetije še toliko bolj. Mi prodamo 90 % našega

vina na italijanskem trgu in kar 30 % v Furlaniji in Venetu. To je veliko in, po pravici povedano, naši prostori niso bili dovolj opremljeni za sprejem navdušencev, turistov in večjih skupin. Zato smo najprej povečali prostore za sprejem gostov, nato pa smo prenovili vse objekte: povečali smo klet, naredili teraso z razgledno točko, novo skladišče ipd. V bistvu “eno delo kliče drugo”.

Nam lahko zaupaš kak nov izziv? Ko bi imel na razpolago pomembno vsoto denarja za promocijo kmetije, kako bi jo porabil?

Zadnje čase se mi nekaj poraja v mislih. Obstaja peščica navdušenih, in ta se z leti veča, ki radi pokušajo starejša vina iz naših krajev. Rad bi naredil posebno selekcijo nekaterih starih vinogradov, in sicer stare sorte rume-nega tokaja, ter naredil vino, ki bi šlo na trg, recimo pet ali celo deset let kasneje. To bi bile zelo majhne količine, ki ne bi prinesle gospodarske koristi naši kmetiji, ampak le posebnost. Z večjo vsoto denarja pa bi verjetno uredil prostor, v katerem bi ljudje lahko prespali, to pa ne bi bil “hotel”, ampak vedno v sklopu kmetije, in sicer povezan s spoznavanjem območja in pokušnje vina. Za spoznavanje okolja se moraš malo sprehoditi po njem in si ga ogledati. To bi bila lahko lepa dodana vrednost naše kmetije.